

สุทธิปรีทัศน์

9 SUDDHIPARITAD Vol.12 No. 38 SEPTEMBER - DECEMBER 1998 ISSN 0857-2670 40 BAHT.

ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓๘ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๔๑ ISSN 0857 - 2670 ราคา ๔๐ บาท

ฉบับ

“สังคมไทย ไตรมาสน์”

บทความพิเศษ

- ☐ มหาวิทยาลัยกับการปฏิรูปสังคม โดย ศาสตราจารย์ ดร. สืบพนนท์ เกตุทัต
- ☐ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ : ทางเลือกและความเป็นไปได้ โดย พิมล ศรีวิกรม์

ภาพปก : ฉบับ "สังคมไทย ไตรมาสนี้"

คำบรรยายปก : การปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โดยเฉพาะการสื่อสารและการคมนาคมอย่างพลิกผัน

ส่งผลให้สังคมไทยต้องปรับกระบวนการยุทธ

เพื่อรับมือกับปัญหาในศตวรรษหน้า

องค์กรทางสังคมโดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับสาธารณูปโภค

จำต้องปฏิรูปเพื่อปรับเปลี่ยนกิจการให้อยู่ในสังคมโลกสมัยใหม่ได้อย่างกระชับ

วนเนทยพจนวาทิน

สื่ uth ธิ ป ริ ท ศ น์

ปี ที่ ๑๒ ฉบับที่ ๓๔ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๔๑ ISSN 0857-2670 ราคา ๔๐ บาท

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยสุรนารี

๑๑๐/๑-๕ ถนนราชสีมา แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่

กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทร: ๙๕๕-๗๓๐๐ (ถัดโมบิตี ๓๐ เลขหมาย) ต่อ ๓๒๓

โทรสาร ๕๙๑-๓๑๕๕

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่างๆ
๒. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
๓. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น เสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
๔. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
๕. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง

คณะที่ปรึกษา

ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์

ดร.สุนทรี ศาสตราสาร

รองศาสตราจารย์ ดร. นวนิตย์ อินทรามะ

อาจารย์ประกาศ วัชรภรณ์

คณบดีทุกคณะ

บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์และโฆษณา

รองศาสตราจารย์ วิจิตร ภักดีรัตน์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์พิสนธ์ สีวาทพรหมณ์

ฝ่ายการเงิน

อาจารย์สมนึก กิตติธำมัญญ์

นายพัฒน์พงษ์ อภิเดชพัชรกุล

กำหนดออก ราย ๕ เดือน

กองบรรณาธิการ

ดร.อรชรร อรรถบรรพพิศาล

อาจารย์วิศรุต สุวรรณวิเวก

อาจารย์ปรีชาภรณ์ เผือกผ่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ หันประสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศพร ภาระกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริญญา เกื้อหมื่น

อาจารย์เกศสุภา รัชฎาวิชิตกุล

อาจารย์สกลนธ์ วีระเดชชาติ

อาจารย์อัมพร เทียงตระกูล

อาจารย์อำนาจ ผดุงศิลป์

ดร.อดิสรณ์ พงศ์ยี่หล้า

อาจารย์บุษิระ ระบอบ

อาจารย์ณัย มุสา

ฝ่ายจัดการ

นางสาวสมศรี ธีระภาพ

พิสูจน์อักษร

นายเวเนย์พจนวาทิน ศุกระภาณจน

นายณัฐสิทธิ์ พุฒิวินาสทาศย์

ออกแบบรูปเล่ม

นายก่อเกียรติ ขวัญสกุล นายปรัชญา แก้วมาก

ถ่ายภาพ

นายศุภชัย สายเจริญกุล

จัดจำหน่าย

ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยสุรนารี

โทร: ๙๕๕-๗๓๐๐ ต่อ ๑๒๕

ประชาสัมพันธ์

ศูนย์ประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยสุรนารี

พิมพ์ที่

ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุรนารี

โทร: ๙๕๕-๗๓๐๐ ต่อ ๕๔๐

บรรณาธิการแถลง

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา กระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ส่งผลและมีอิทธิพลอย่างมหันต์ต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมประเทศไทย ให้ความเจริญก้าวหน้าและเกิดการแข่งขันอย่างเสรี ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระบวนแห่งความแปรเปลี่ยนเหล่านี้เกี่ยวเนื่องทั้งในระดับจุลภาคและมหภาคต่อแนวโน้มการพัฒนาประเทศในทุกด้าน รวมถึงแนวทางแห่งการดำเนินวิถีชีวิตของปัจเจกชนอันพึงประสงค์ในอนาคต การปรับเปลี่ยนสภาพสังคมอย่างรวดเร็วเช่นนี้เป็นโจทย์บทใหญ่เพื่อให้สังคมจำเป็นต้องปรับตนเองไปในทิศทางที่ปรารถนา ทั้งนี้ เพื่อดำเนินไปสู่ความอยู่รอดของการดำรงชีพในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข มีประสิทธิภาพและรองรับด้วยศักยภาพ

วารสารสุทธิปริทัศน์ เป็นวารสารทางวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่มีนโยบายและความมุ่งมาดปรารถนาให้เป็นสื่อกลางทางวิชาการในการนำเสนอสาระ เรื่องราวอันหลากหลายแก่ผู้อ่านให้ได้รับรู้ความเป็นไปในแวดวงวรรณกรรมทางวิชาการ เป็นเวทีอิสระในการเผยแพร่ผลงานสู่การบริการทางวิชาการแก่สังคม อันเป็นพันธกิจหลักประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เพราะมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมไทย ปรารถนาที่จะเป็นสื่อกลางในการนำเสนอทางเลือกใหม่สู่สาธารณชนเพื่อประโยชน์แก่สังคมและประเทศ

สารัตถะอันรองรับภายในสิ่งพิมพ์ฉบับนี้ เริ่มนำเสนอด้วยบทความคุณภาพ เรื่อง "มหาวิทยาลัยกับการปฏิรูปสังคม" โดย ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต ตามด้วยบทความทันสมัย เรื่อง "การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ : ทางเลือกและความเป็นไปได้" โดย พิมล ศรีวิกรม์ บทวิพากษ์ เรื่อง "ทางรอดของสังคมไทยในอนาคต" บรรจงเรียงร้อยถ้อยความ โดย ดนัย มุสา และบทความรองรับการเป็นเจ้าภาพกีฬาแห่งประเทศไทย เรื่อง "บางกอกเกมส์ ๑๙๙๘ : ผลบวกทางเศรษฐกิจและสังคมไทย" โดย รศ.ดร.สมบัติ กาญจนกิจ รวมถึงบทความแห่งสาระประจำฉบับนี้อีกหลายเรื่องราว เพื่อเติมความเข้มให้กับความขึ้น อันเป็นเจตนประสงค์สำคัญ เพื่อผู้อ่านจะได้รับสิ่งดี-ดี จากสิ่งพิมพ์ฉบับนี้

สุทธิปริทัศน์ ยังคงหยั่งยืนในความเป็นสิ่งพิมพ์ทางวิชาการฉบับหนึ่งในแวดวงการศึกษา ยังคงอัดแน่นด้วยกระแสความคิดอันเชี่ยวชาญ ผสมกับความรู้ที่สร้างสรรค์สร้างสิ่งใหม่ให้ลี้ลับพิสดารไปพร้อมตัวอักษร พบกับการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่อีกครั้งคราวในวาระหน้า

และนี่คือ สีสันอันควรชมชื่นบนถนนสายวรรณกรรม

กองบรรณาธิการ

ส า ร บ า ญ

มหาวิทยาลัยกับการปฏิรูปสังคม / ศ.ดร.สีปพนนท์ เกตุทัต.....๗

The University and Social Reformation / Prof.Dr. Sipanondha Ketudat

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ : ทางเลือกและความเป็นไปได้ / พิมล ศรีวิกรม์.....๒๐

Privatization of State-Owned Enterprise : Alternatives and Possibilities / Pimol Srivikorn

ทางรอดของสังคมไทยในอนาคต / คนัย มูสา.....๓๔

Survival of the Thai Society in the Future / Danai Moosa

บางกอกเกมส์ ๑๙๙๘ : ผลบวกทางเศรษฐกิจและสังคมไทย / รศ.ดร.สมบัติ กาญจนกิจ.....๔๑

Bangkok Games 1998 : Positive Impacts on the Thai Economy and Society / Assoc.Prof.Dr. Sombat Karnjanakit

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชนด้วยวิธีสหกรณ์ / ผศ.สุเทพ พันประสิทธิ์.....๔๕

Problem-Solving of Household and Communal Economy through Co-Operative Strategies / Asst.Prof. Suthep Punprasit

ผ่าทางตันธุรกิจ...พันวิฤต...พลิกสถานการณ์ / โสมสกา สนิทวงศ์.....๕๖

Strategic Breakthrough in Turbulent Times / Somsagow Snitwongse

โฆษณาไทยไตรมาสนี้ / อีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ.....๖๘

Thai Advertising in This Year's Third Quarter / Teerapun Lotongkum

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้อะไรกับสังคมไทย / สุริยันต์ สุวรรณราช.....๗๔

What will the New Constitution Contribute to The Thai Society / Suriyun Suvanrach

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย / วันวร จະนุ.....๘๓

The Idea of Equality in Thailand's Latest Constitution Number Sixteen / Wanvorn Janu

สภาพการณ์การฆ่าตัวตายในสังคมไทย / ปนัดดา สินอาภา.....๘๑

Suicide Situation in the Thai Society / Panadda Sinarpha

ผู้นำสังคมไทยในอนาคต / ผศ.ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์.....๘๖

Leadership of The Thai Society in the Future / Asst.Prof. Siriporn Pongsrirote

ควรให้ข้าราชการ พนักงาน อยู่ทำงานที่บ้านหรือไม่ / รศ.ดร.นวนิตย์ อินทราเม.....๑๐๒

Should Civil Workers and Officials Work At Home? / Assoc.Prof.Dr. Nawanit Intrama

สื่อการศึกษาในประเทศไทยกับการวิจัยและพัฒนา / ก่อเกียรติ ขวัญสกุล.....๑๐๕

Educational Media in Thailand : Research and Development / Kokeit Kwunsakul

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

/ ณัฐสิทธิ์ พุฒิวีสารทาศัย.....๑๑๑

Abstracts of Thesis at The Postgraduate Level, Master of Law, Concerning Government Authorities./Nattasith Puttavisartpak

สารสังเขป

มหาวิทยาลัยกับการปฏิรูปสังคม / ศ.ดร.ลิปพนนท์ เกตุทัต

หน้า ๗

มหาวิทยาลัยในปัจจุบันจะต้องเน้นในเรื่องการผลิตความรู้ที่จะสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหาร การจัดการด้านวิชาการเพื่อที่จะสนองตอบ ชี้นำและเตือนสังคมได้ในขณะเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในอันที่จะปฏิรูปสังคมไทย มากกว่าที่จะเน้นการผลิตผู้มีความรู้หรือการกระจายความรู้แต่เพียงอย่างเดียว

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ : ทางเลือกและความเป็นไปได้ / พิมล ศรีวิกรม์

หน้า ๒๐

ผลดีผลเสียที่จะได้รับภายหลังจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจภายใต้เงื่อนไขที่ทำได้กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ทางรอดของสังคมไทยในอนาคต / คณีย์ มูสา

หน้า ๓๔

คนไทยจะผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจได้จะต้องปรับตัว ปรับระบบใหม่ เพื่อนำไปสู่การปฏิรูป การพัฒนาผู้นำและวิธีการคิดใหม่

บางกอกเกมส์ ๑๙๙๘ : ผลบวกทางเศรษฐกิจและสังคมไทย / รศ.ดร.สมบัติ กาญจนกิจ

หน้า ๔๑

การจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งที่ ๑๓ ที่กรุงเทพมหานคร จะเป็นกำลังและปัจจัยบวกที่จะส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดดเด่น พื้นฟูเศรษฐกิจไทยได้เร็วขึ้น

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชน ด้วยวิธีสหกรณ์ / ผศ.สุเทพ พันประสิทธิ์

หน้า ๔๙

วิธีสหกรณ์สอนคนให้รู้จักทำงานร่วมกัน โดยการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปบริหารงาน อันจะเป็นการวางรากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้กับประเทศไทย และยังสามารถนำระบบสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติได้

ผ่าทางตันธุรกิจ...พ้นวิกฤต...พลิกสถานการณ์ / โสมสกว สนิทวงศ์

หน้า ๕๖

การพลิกฟื้นสถานการณ์ในภาวะคับขัน...ผ่านพ้นวิกฤต...ของธุรกิจอุตสาหกรรมด้วยกลยุทธ์การเรียงร้อยย่อยประสานกันอย่างลงตัวของกลไกหลักการดำเนินงาน ๘ ประการ

โฆษณาไทยไตรมาสนี้ / อีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ

หน้า ๖๔

อุตสาหกรรมการโฆษณาของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ด้าน

บ ท ค ว า ม

เศรษฐกิจ จนทำให้งบประมาณค่าใช้จ่ายด้านโฆษณาครึ่งปีแรกของปีนี้ลดลงถึง ๓,๒๖๓ ล้านบาท เมื่อเทียบกับครึ่งปีแรกของปีที่ผ่านมา ทำให้ช่วงเวลาที่เหลือในไตรมาสนี้ หลายบริษัทโฆษณาต่างก็น่าจะลดงบมาใช้เพื่อความอยู่รอดของบริษัทให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

รัฐธรรมนูญใหม่ให้อะไรกับสังคมไทย / สุริยันต์ สุวรรณราช

หน้า ๗๔ *

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ มีส่วนร่วมในทางการเมือง และตรวจสอบนักการเมืองได้มากขึ้น อย่างไรก็ตามแม้รัฐธรรมนูญสร้างระบบการปกครองได้ แต่ไม่อาจเปลี่ยนพฤติกรรม สังคมและวัฒนธรรมได้

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย / วันวร จະบุ

หน้า ๘๓

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ ๑๖ เน้นความสำคัญเรื่องความเสมอภาค (Equality) และแนวคิดเรื่องความเสมอภาค ที่มีผลต่อสังคมไทยในอนาคตเป็นอย่างมาก

สภาพการณ์การฆ่าตัวตายในสังคมไทย / ปณิดดา สีนอภา

หน้า ๙๑ ✕

การเกิดปัญหาต่างๆในสังคมมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การฆ่าตัวตายมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นในทุกปี ความไม่สามารถในการปรับปรุงตัวของคนไทย ภายใต้การเปลี่ยนแปลงเป็นประเด็นสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม

ลักษณะผู้นำสังคมไทยในอนาคต / ผศ.ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์

หน้า ๙๖

ผู้นำในสังคมไทยที่จะนำพาให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ ควรจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร

✕ **ควรให้ข้าราชการ พนักงานอยู่ทำงานที่บ้านหรือไม่ / รศ.ดร.นวนิตย์ อินทรามะ**

หน้า ๑๐๒

เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณ และแก้ปัญหาการจราจรติดขัด หากจะให้ข้าราชการ พนักงานบางตำแหน่งทำงานอยู่ที่บ้าน อาจจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้

สื่อการศึกษาในประเทศไทยกับงานวิจัยและพัฒนา / ก่อเกียรติ ขวัญสกุล

หน้า ๑๐๔

การทดสอบประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา จะช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

ระเบียบการเสนอบทความ

๑. ส่งต้นฉบับที่เป็นตัวอักษรพิมพ์ หากพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ให้ส่งแผ่นบันทึก (Diskette) แนบมาด้วย

๒. ถ้าเป็นงานแปล จะต้องบอกแหล่งที่มาในรูปแบบบรรณานุกรมโดยละเอียด

๓. ถ้าใช้นามแฝง, นามปากกา จะต้องระบุชื่อจริง นามสกุลจริง มาด้วย

๔. ให้ทำสารสังเขปบทความแนบมาด้วย ถ้าเป็นบทความภาษาอังกฤษจะต้องทำสารสังเขปเป็นภาษาไทย

๕. ถ้ามีภาพประกอบ โปรดแนบและระบุตำแหน่งที่จะวางภาพและบอกที่มาของภาพ ในกรณีภาพที่แนบมาไม่เหมาะสมหรือไม่ชัดเจน กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิที่จะตัดออกหรือเปลี่ยนภาพใหม่ให้แทน

๖. ต้นฉบับที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ จะไม่มีการส่งคืนไม่ว่าจะได้รับการพิมพ์เผยแพร่หรือไม่ ถ้าผู้เขียนต้องการนำไปเสนอตีพิมพ์ที่อื่น โปรดเตรียมทำสำเนาไว้ต่างหาก และในระหว่างที่รอรับการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์นั้น หากบทความดังกล่าวได้รับพิจารณาลงในวารสารฉบับอื่นไปก่อน ผู้เขียนต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทุกครั้ง

๗. บทความทุกเรื่องจะต้องผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการ และเมื่อได้รับการพิมพ์เผยแพร่ในฉบับใดฉบับหนึ่งแล้ว ผู้เขียนจะได้รับวารสารฉบับที่ตีพิมพ์บทความนั้น ๒ ฉบับ พร้อมคำตอบแทน ตามอัตราที่กองบรรณาธิการกำหนด

๘. บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาระสำคัญ (theme) ที่กองบรรณาธิการกำหนดในแต่ละฉบับจะได้รับพิจารณาเป็นอันดับแรก และผู้ที่ส่งบทความก่อนจะได้รับพิจารณาก่อน โดยพิจารณาถึงเนื้อหาสาระของบทความประกอบด้วย

๙. ถ้าเป็นบทความที่มีเนื้อหานอกเหนือจากสาระสำคัญ (theme) ที่กองบรรณาธิการกำหนด บทความจะต้องน่าสนใจ และทางกองบรรณาธิการพิจารณาแล้วว่ามีสาระประโยชน์กับผู้อ่านจึงจะนำลงตีพิมพ์ในฉบับใดฉบับหนึ่ง

๑๐. การพิจารณาคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์ ให้ถือเป็นเอกสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ

๑๑. กองบรรณาธิการมีสิทธิ์จะขอให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะตามสมควร

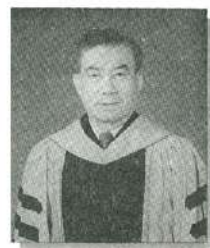
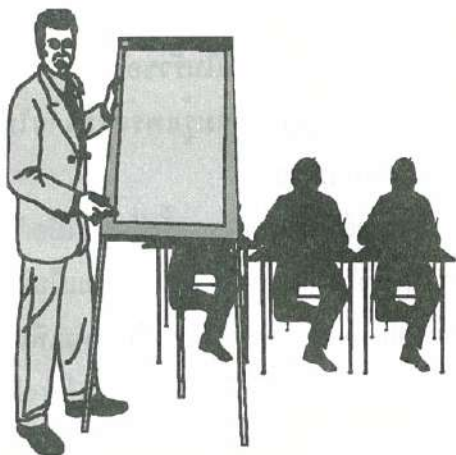
๑๒. บทความที่เคยพิมพ์เผยแพร่ที่อื่นมาแล้ว ไม่รับพิจารณา

๑๓. หลักฐานอ้างอิง ให้ใช้ได้ทั้งแบบที่เป็นเชิงอรรถ (footnote) ท้ายหน้า ซึ่งระบุ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเอกสาร แหล่งพิมพ์ ปีที่พิมพ์ และหน้าที่อ้างอิง และแบบที่เป็นเชิงอรรถแทรกในเนื้อหา ซึ่งระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าอ้างอิง ซึ่งทั้งสองแบบให้จัดทำรายละเอียดเอกสารนั้นในบรรณานุกรมท้ายบทความร่วมกับรายการบรรณานุกรมอื่นด้วย

๑๔. ผู้เขียนบทความต้องแนบรูปถ่ายขนาด ๒ นิ้ว ๑ รูปพร้อมแจ้งรายละเอียดส่วนตัวในแบบฟอร์มที่กองบรรณาธิการกำหนดด้วย

มหาวิทยาลัย

กับการปฏิรูปสังคม

*ศาสตราจารย์ ดร.สีปนนท์ เกตุทัต

๑. บทบาทของมหาวิทยาลัย^(๑)

นับตั้งแต่มนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคม มีการดูแลปกครองเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ในสังคมเหล่านี้จะมีผู้นำสังคมและผู้นำทางปัญญา ถ้าสองคนนี้มีความสัมพันธ์ที่ดี ความสงบสุขก็เกิดขึ้น แต่ถ้ามีความขัดแย้งและยึดเยื้อจะเกิดการรบราฆ่าฟันกัน ในยุคอียิปต์ กรีกและโรมันบางครั้ง ผู้นำทางปัญญา

ก็มีอำนาจครองนครด้วย แต่โดยทั่วไปมักจะมี ๒ กลุ่ม ในโลกตะวันออกก็เช่นเดียวกัน เช่น มีสำนักดักศิลาเป็นผู้นำทางปัญญา มักจะแยกตัวออกมาอยู่ห่างจากตัวเมือง เพื่อหาความสงบวิเวกในป่า ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ผู้นำสังคมก็จะส่งบุตรหลานไปเล่าเรียนกับเจ้าสำนัก

* ประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, นายกสภามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย : Ph.D. (Physics) Harvard University, U.S.A.

^(๑) มหาวิทยาลัยในบทความนี้หมายถึงสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการผลิตความรู้ ซึ่งต่างจากสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการผลิตผู้มีความรู้ และแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการกระจายความรู้ แต่นั่นอนทุกสถาบันอาจทำงานทั้ง ๓ ด้านได้

ในยุคต่อมา เมื่อมีลัทธิความเชื่อและศาสนา ซึ่งมี**ศรัทธา**เป็นพื้นฐาน ลัทธิและศาสนาก็มีอิทธิพลต่อผู้นำในสังคมและผู้มีปัญญา ซึ่งมีพื้นฐานมาจากโลกของ**เหตุและผล** ศาสนาและผู้นำทางปัญญาซึ่งบางครั้งก็เป็นกลุ่มเดียวกัน มีอิทธิพลอย่างสูงในการเปลี่ยนแปลงสังคม สังคมก็เกื้อหนุนต่อกลุ่มศาสนาและกลุ่มผู้มีปัญญา ความเจริญงอกงาม และความสัมพันธ์ของสามกลุ่มนี้ เป็นตัวชี้นำทิศทางของสังคม ถ้าสอดคล้องกันดีสังคมก็เจริญรุ่งเรือง ถ้าขัดแย้งกันรุนแรงก็เกิดนองเลือด สังคมก็เสื่อมลง การรวมกลุ่มของผู้มีปัญญา จึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาสังคมที่สำคัญ สำนักตักสิลา ก็เป็นแหล่งปัญญารูปแบบหนึ่ง **มหาวิทยาลัยโบโลญญา** (University of Bologna) ก็เป็นแหล่งปัญญาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยในยุโรป ก่อตั้งมาเกือบหนึ่งพันปีมาแล้ว ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่หาความพอดีระหว่าง**ศรัทธา**และโลกของ**เหตุและผล** **มหาวิทยาลัยซุมโบลด์** อันเป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยยุคปัจจุบันที่เน้นในเรื่องความเป็นอิสระจากรัฐ แต่เกื้อหนุนโดยรัฐ มีเสรีภาพในความผสมผสานการวิจัยและการสอน ได้วางพื้นฐานของความงอกงามทางวิชาการและความเจริญทางปัญญาในยุคปรัสเซีย นับแต่นั้นมามหาวิทยาลัยทั่วโลก ทั้งที่มีอยู่แล้วดั้งเดิม และมหาวิทยาลัยใหม่ ก็ได้จำลองรูปแบบและปรับให้เข้ากับสภาพของแต่ละสังคม

เมื่อความเจริญได้แผ่ขยายมายังอเมริกาเหนืออันมีพื้นดินกว้างขวาง ได้นำวิทยา-

ศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ให้เข้ากับการเกษตร มหาวิทยาลัยก็ได้ปรับบทบาทเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ด้านเครื่องจักรกล และนำจักรกลมาใช้ในการเกษตร อาจกล่าวได้ว่า **มหาวิทยาลัยคอร์เนล** เป็นต้นแบบมหาวิทยาลัยอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเน้นการสอนการวิจัยและการบริการวิชาการต่อสังคม โดยยึดหลักว่าการสอน การวิจัย มิได้จำกัดอยู่ภายในรั้วของมหาวิทยาลัย แต่ต้องนำปัญญาความรู้แพร่กระจายไปยังสังคมโดยรอบด้วย

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อสังคมต่างๆ ทั่วโลกได้ก่อตั้งประเทศใหม่เป็นอิสระ จากอาณานิคมตะวันตก หน้าที่ที่สังคมเพิ่มเติมให้กับมหาวิทยาลัย คือ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยก็เป็นสถาบันในสังคมเกื้อหนุนโดยสังคมโดยรอบ เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติแวดล้อม ซึ่งเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความงอกงามและมีความหลากหลายของชีวิตในธรรมชาติ ถ้าเกิดมีความแปรปรวนในธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตก็แปรไปเป็นสายพันธุ์หรือชนิดใหม่ ถ้าความแปรปรวนรุนแรงมาก สิ่งมีชีวิตก็ตายไปในที่สุด มหาวิทยาลัยอันเป็นแหล่งปัญญา หล่อเลี้ยงโดยสังคม และก็มีอิทธิพลทำให้สังคมโดยรอบเปลี่ยนแปลงได้ การเกื้อหนุนซึ่งกันและกันระหว่างมหาวิทยาลัยและสังคมจึงมีความสำคัญยิ่ง

สำหรับสังคมไทย สังคมไม่มีใครได้เกื้อหนุนให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งปัญญา เพราะ

สังคมไทยไม่แยกแยะความแตกต่างระหว่างโรงเรียน โรงฝึกกับแหล่งปัญญา สังคมไทยมักจะถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นเครื่องมือของรัฐในการผลิตข้าราชการและผู้ปฏิบัติงาน สังคมไทยเป็นสังคมปฏิบัตินิยม ชอบเสพ ไม่ชอบสร้าง ชอบบริโภค ไม่ชอบผลิต นี่ก็เป็นจุดวิกฤตของสังคมไทย

มหาวิทยาลัยไทยจะปฏิรูปสังคมได้หรือไม่

เพื่อที่จะตอบคำถามนี้ มหาวิทยาลัยมิใช่เน้นแต่ปฏิบัติหน้าที่สอน วิจัย บริการทางวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงด้านศิลปวัฒนธรรม จะต้องมุ่งวางบทบาทของตนเองในสังคมไทยให้ชัดเจน ได้แก่

๑. สนองตอบต่อความต้องการของสังคม

๒. ช่วยชี้นำสังคม และ

๓. ช่วยเตือนสติสังคม

การสนองตอบต่อสังคม อาจกระทำเพียงผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญาและอบรมระยะสั้นในลักษณะต่างๆ เพื่อให้มีผู้มีความสามารถปฏิบัติงานวิชาชีพต่างๆ ในสังคม แต่การช่วยชี้แนะและมีการเป็นผู้นำของสังคมจะต้องมีการผลิตความรู้ มีการวิจัยที่ลุ่มลึก มุ่งสร้างปัญญา เสาะแสวงหาการมีญาณหยั่งรู้ (Wisdom) ทิศทางของสังคม บทบาทช่วยเหลือคนสติ จะต้องมีความรู้ ญาณหยั่งรู้ มีคุณธรรม เป็นเอตทัคคะมีปัญหาและ

สติ ช่วยเตือนสติสังคม เพื่อสังคมจะได้ไม่ดำเนินไปผิดทิศทาง

มหาวิทยาลัยที่ช่วยปฏิรูปสังคมจะต้องมีทั้ง ๓ บทบาท และเพื่อที่จะโน้มนำให้มหาวิทยาลัยมีส่วนช่วยปฏิรูปสังคม จะต้องถามว่า ประสงค์จะให้สังคมพัฒนาไปในทิศทางใด

๒. สังคมไทยที่พึงปรารถนาในอนาคต

ในช่วงเวลาประมาณสิบปีที่ผ่านมา มีบทความทางวิชาการ มีการประชุมสัมมนา บทความเรื่องสังคมไทยและวิสัยทัศน์ ในที่นี้จะขออ้างเฉพาะที่มีการประชุมสัมมนาอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และก็ยังเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง มิใช่สูตรสำเร็จ พอจะอ้างได้ว่าชาวไทยส่วนใหญ่มีความเห็นร่วมกัน ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔)^(๒) สรุปได้ดังนี้

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกทั้งในแง่บวกและลบดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การพัฒนาประเทศในระยะต่อไป จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคมเสียใหม่ให้เข้มแข็ง พร้อมรับสถานการณ์ในอนาคต และให้สามารถที่จะช่วงชิงโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลกมาให้เป็นแรงผลักดันในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับพื้นฐานของวัฒนธรรมและตรงกับ

(๒)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ฉบับสรุปสาระสำคัญ กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๐ หน้า ๓-๔

.....เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยเศรษฐกิจไทยจะมีขนาดเป็นลำดับ ๘ ของโลก คนไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี หรือประมาณ ๑๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐฯ ซึ่งวัด ณ ระดับราคาปี ๒๕๓๖ และสัดส่วนคนยากจนจะลดลงต่ำกว่าร้อยละ ๕ ควบคู่กันไปกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่.....

สอดคล้องกับพื้นฐานของวัฒนธรรมและตรงกับความต้องการของคนไทย ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปีพ.ศ. ๒๕๖๓ โดยเศรษฐกิจไทยจะมีขนาดเป็นลำดับ ๘ ของโลก คนไทยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี หรือประมาณ ๑๒,๐๐๐ เหรียญสหรัฐฯ ซึ่งวัด ณ ระดับราคาปี ๒๕๓๖ และสัดส่วนคนยากจนจะลดลงต่ำกว่าร้อยละ ๕ ควบคู่กันไปกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ ดังรายละเอียดที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเป็นวิสัยทัศน์สังคมไทยที่พึงปรารถนาในอีก ๒๕ ปีข้างหน้า ดังนี้

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเป็นปึกแผ่น มีความภูมิใจในความเป็นไทยและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ มีความมั่นคง สงบสุขสันติกับนานาชาติเป็นที่ยกย่องและเป็นประเทศระดับแนวหน้าในประชาคมโลก เป็นสังคมที่คนมีความสุขอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เป็นสังคมที่มีสมรรถภาพ มีเสถียรภาพ มีความเสมอภาค มี

ความยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความเมตตา กรุณา เคารพในสิทธิมนุษยชน มีหลักธรรมของศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของคนในสังคม

คนไทยทุกคนมีโอกาสดำเนินการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่มากขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีส่วนร่วมอย่างเต็มภาคภูมิในกระบวนการพัฒนาประเทศ เด็กไทยทุกคนจะได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา ได้รับสารอาหารครบถ้วนตั้งแต่ปฐมวัย รวมทั้งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย ๑๒ ปี และทุกคนมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมที่มีคุณภาพ

คนไทยมีขีดความสามารถพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ คนในวัยหนุ่มสาวได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของคนในกลุ่มอายุ ๑๘-๒๔ ปี กลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้รับโอกาสทางการศึกษาและการมีงาน

ทำอย่างทั่วถึงถ้วนหน้า คนไทยจะมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ รู้จักตัวเองรู้เท่าทันโลก และมีศักยภาพที่จะปรับตัวเองอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต

เศรษฐกิจตั้งอยู่บนรากฐานของความสร้างสรรค์ เป็นศูนย์กลางที่สำคัญในภูมิภาคทั้งในด้านการผลิต การคมนาคม การเงิน การท่องเที่ยวและบริการ มีระบบการค้าขายแบบเสรีที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ทันโลกทางด้านเทคโนโลยีและนำโลกในมิติที่ประเทศไทยมีความเป็นเลิศ มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ โดยมีความสมดุลกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นฐานการจ้างงานและสร้างโอกาสในการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมทั่วทุกกลุ่มคนทุกพื้นที่

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในภูมิภาคและชนบทไม่แตกต่างจากคนในเมืองหลวง คือ จะมีโอกาสได้รับบริการโครงสร้างพื้นฐาน และบริการพื้นฐานทางสังคมที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง มีหลักประกันด้านสุขภาพอนามัย สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกด้วยเครือข่ายระบบโทรคมนาคม และขนส่งที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ มีโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพได้อย่างเสรีและใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ได้รับการดูแลรักษาและจัดการอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพของคนในปัจจุบัน เพื่อเป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่คนรุ่นหลัง คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีเมืองและชุมชนที่น่าอยู่อาศัย มีความปลอดภัยเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ

มีระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ โดยมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีภาคราชการที่มีประสิทธิภาพ มีนักการเมืองและข้าราชการที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถสูงและยึดผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก เป็นที่พึ่งและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ มีการร่วมสร้างวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ พ.ศ. ๒๕๖๐^(๓) สรุปได้ดังนี้ ในการมองกว้างไกลถึงสังคมไทยที่พึงปรารถนาในปี ๒๕๖๐ ที่ประชุมสัมมนาได้ร่วมกันสร้างมุมมองทั้งภาพรวมของประเทศ คน สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังนี้

๑. ประเทศที่น่าอยู่

(๑) มี "สันติประชาธรรม" ทุกชีวิตมีสิทธิที่จะอยู่ในสังคมไทยอย่างเท่าเทียม และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ คนไทยได้รับการคุ้มครองดูแล พัฒนาอย่างมีความสุขและมีความเท่าเทียมกันในสังคม

(๒) มี "ดุลยภาพ" กับโลก สิ่ง

(๓) การสัมมนาปฏิบัติการ เรื่อง ร่วมสร้างวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ พ.ศ. ๒๕๖๐ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม - ๑ มิถุนายน ๒๕๕๐ กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, หน้า ๖-๗.

และกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีภูมิปัญญาสูง สามารถมองกว้างมองไกล มีพลังสร้างสรรค์และพลังทางศีลธรรมของสังคม ดำรงอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรีและแข่งขันได้ในยุคโลกาภิวัตน์

๒. คนมีความสุขอย่างไทย

(๑) เป็น "คนดี-คนเก่ง" มีคุณธรรม จริยธรรม มีศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยว และมีสุขภาพจิตดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตเห็นแก่สาธารณะประโยชน์ส่วนรวมและเอื้ออาทรต่อผู้อื่น และมีความรู้ ความสามารถ มีโอกาสเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต มีใจที่เปิดกว้างและโลกทัศน์ที่เป็นสากล ทำให้มีความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ

(๒) มีความ "อยู่ดี-มีสุข" มีงานทำ รายได้ดี สุขภาพดีและมีความเป็นอิสระในชีวิตและดำรงวิถีชีวิตแบบไทยที่สามารถปรับเข้ากับความเป็นสากล

๓. สังคมเป็นปึกแผ่น

(๑) ครอบครัวมี "ความอบอุ่นและเป็นสุข" มี "ชุมชนชนบทและชุมชนเมืองที่เข้มแข็งและน่าอยู่" โดยมีระบบคมนาคมขนส่งและสื่อสารที่เชื่อมโยงกันระหว่างเมืองกับชนบท มีผังเมืองและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมปราศจากมลพิษ คนสามารถอยู่ร่วมกับธรรม

ชาติได้อย่างมีความสุข

(๒) เป็นประชาสังคมที่ "คงความเป็นเอกลักษณ์ไทย" ในด้านวัฒนธรรมและศิลปกรรม มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎหมาย มีบริการทางสังคมที่ดี และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นสังคมที่มีความหลากหลายที่ทุกส่วนมีความเข้มแข็ง แต่ยอมรับซึ่งกันและกัน นำไปสู่การรวมพลังสร้างสรรค์อย่างสมานฉันท์

(๓) เป็นประชาสังคมที่มี "ความสมดุล" และ "ความพอดี" คนไทยมีความพอดีระหว่างการแสวงหาและพัฒนาสิ่งต่างๆ ในชีวิต กับการดำรงคุณค่าแบบไทย เพื่อสังคมสงบสุขและมีสันติ

๔. เศรษฐกิจเข้มแข็งและแข่งขันได้

(๑) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ "การพัฒนาอย่างยั่งยืน" มีการกระจายรายได้และกระจายความเจริญที่เท่าเทียมกัน ประชาชนปลอดภัยจากความยากจน มีการอนุรักษ์พลังงานและสร้างความสมดุลกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๒) มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมนำไปสู่การพึ่งตนเองและสามารถแข่งขันได้ในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็น "ศูนย์กลางเศรษฐกิจของภูมิภาค"

(๔) สิบปณัฏ์ เกตุทัต และคนอื่นๆ การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในทศวรรษหน้า ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : ธนาคารโลกไทย จำกัด (มหาชน) ๒๕๕๓

๕. การเมืองแบบมีส่วนร่วม อย่างบริสุทธิ์

(๑) เป็นการเมืองที่เปิดกว้างให้ทุกฝ่ายเข้า "มีส่วนร่วม" ได้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย มีการกระจายอำนาจการเมือง มีความโปร่งใสถูกต้องเป็นธรรมและมีระบบกีดกันคนไม่ดีไม่ให้ได้รับอำนาจ

(๒) ระบบราชการมีขนาดที่เหมาะสม และมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวและโปร่งใส มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจและการบริหารงานจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถทางการคลังของส่วนท้องถิ่น

และก็ยังมีการสรุปรวมจากวงการศึกษาทั่วประเทศว่า^(๕) จะต้องร่วมกันมุ่งปฏิรูปการศึกษาและสังคมไทย เพื่อให้คนมีความสุข ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจสมดุล สังคมสันติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ร่วมกัน มุ่งก้าวมัน รู้ทันโลก ร่วมกันสร้างสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้

๓. ยุควิกฤต

การคาดหวังสังคมไทยที่พึงปรารถนาที่กล่าวมาแล้ว เริ่มในยุคที่เศรษฐกิจไทยกำลังเฟื่องฟูติดต่อกันมากกว่า ๓๐ ปี แต่ก็มีปรากฏการณ์ที่เริ่มเห็นเศรษฐกิจฟองสบู่กำลังจะแตก

เกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกประสบปัญหาคล้ายกัน เช่น ไทย อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ มาเลเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งอาจจะลุกลาม

ต่อไปยังญี่ปุ่น ฮองกงและจีน หากลุกลามไปจริง ทั้งโลกคงจะประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

มูลเหตุเกิดทั้งจากสภาพภายนอกของแต่ละประเทศและภายในประเทศ จากสภาพภายนอกในยุคโลกาภิวัตน์ การค้า การบริการ การลงทุน การเงิน ข่าวสารข้อมูล เชื่อมโยงกันไปทั่ว มีการแข่งขันสูง ถ้าระบบต่างๆ ภายในแต่ละประเทศไม่เข้มแข็งพอ ประเทศนั้นๆ ก็จะถูกโจมตีจากภายนอก โดยการยกย่าย้ายถ่ายเทเงิน จนทำให้เกิดการชะงักงันไปทั่วทุกหัวระแหง

ประเทศไทยมีจุดอ่อนในด้านการตัดสินใจที่ชักช้าไม่ทันการณ์ และการเมืองที่เปราะบางไม่โปร่งใส เศรษฐกิจฟองสบู่จึงแตกก่อนและลุกลามไป แต่ถึงแม้ไม่เกิดที่ประเทศไทยก่อน ประเทศไทยก็จะเผชิญปัญหาเศรษฐกิจอยู่ดี และจะลุกลามมาจากจุดอื่น เพราะไทยใช้จ่ายเกินตัว ต้องกู้ยืมเงินระยะสั้นจากต่างประเทศมาลงทุนระยะยาว ไม่มีประสิทธิภาพ มีการลงทุนในภาคเศรษฐกิจที่ไม่ออกดอกผลมาใช้หนี้เพียงพอ มีการให้กู้ยืมแก่พรรคพวก โดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพ ประกอบกับระบบตรวจสอบสถาบันการเงินอ่อน เจริญหน้าปะจมูก จึงเกิดวิกฤตในธนาคารแห่งหนึ่ง มีการเอาเงินกองทุนฟื้นฟูและจากธนาคารอื่นไปช่วยอย่างไม่เป็นไปตามระบบที่ควรจะทำ วิกฤตการเงินในสถาบันหนึ่งแห่งจึงลุกลามไป จนเกิดวิกฤตศรัทธา มีการถอนเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ ทั้งหมดทั้ง

ปวงลามไปถึงระบบสถาบันการเงินรวม โครงสร้างเศรษฐกิจที่อ่อนแอแข่งขันไม่ได้ เจ้าหน้าที่เริ่มเรียกเงินคืน มีการโจมตีค่าเงินบาทและเกิดวิกฤตต่อมาเป็นลูกโซ่ จนลามไปถึงผลกระทบต่างๆทางสังคม นับว่าโชคดีที่ประเทศไทยได้เริ่มปฏิรูปการเมือง หากไม่อาจเกิดการเสียเลือดเสียเนื้อ ดังตัวอย่างเช่น อินโดนีเซีย

โลกาภิวัตน์ สังคมไทยจะต้องปฏิรูปทั้งสังคม^(๕) เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสมรรถนะในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

๑. การเร่งปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ
๒. การปฏิรูปการเมือง
๓. การปฏิรูปการศึกษา และ
๔. การปฏิรูประบบราชการ

ธรรมรัฐ หรือ Good Governance ยังไม่มีศัพท์ไทยเป็นที่ยอมรับ มีการใช้อยู่ ๔ คำในปัจจุบัน คือ ประชารัฐ ธรรมรัฐ ธรรมภิบาล และสุประศาสน์การ ซึ่งหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ให้มีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบได้ มุ่งผลต่อส่วนรวม ซึ่งทุกส่วนของสังคมควรปฏิบัติทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคชุมชน ภาคองค์กรเอกชน สาธารณะประโยชน์และอื่นๆ

วิกฤตสถาบันการเงินโยงไปถึงวิกฤตระบบการเงิน วิกฤตเศรษฐกิจและเชื่อมต่อมาถึงสังคม มีคนตกงานรายได้ลดลง รัฐบาลเก็บภาษีได้ลดลง บริการพื้นฐานก็พลอยได้รับผลกระทบ เศรษฐกิจและสังคมจึงมีผลกระทบมาจากทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังเช่นในอินโดนีเซีย

แม้ก่อนเกิดวิกฤตก็มีความพยายามในหลายวงการที่จะหาคำตอบในการประชุมสัมมนาต่างๆ และก็มีกระแสเห็นว่าในกระแส

ขณะเดียวกันในวงการต่างๆก็มีข้อเสนอที่เป็นระบบ ซึ่งอยู่ในขั้นสุดท้ายของการเสนอ คือ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือที่รู้จักกันทั่วไปในชื่อ TDRI ว่าจะต้องมุ่งใน ๔ ด้านหลักในระยะแรก คือ

๑. เศรษฐกิจมหภาค
๒. โครงสร้างเศรษฐกิจ
๓. สังคม
๔. ธรรมรัฐ^(๖)

หากไม่แก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ

(๕) สิบปันท์ เกตุทัต และคนอื่นๆ. อ้างแล้ว

(๖) ธรรมรัฐ หรือ Good Governance ยังไม่มีศัพท์ไทยเป็นที่ยอมรับ มีการใช้อยู่ ๔ คำในปัจจุบัน คือ ประชารัฐ ธรรมรัฐ ธรรมภิบาล และสุประศาสน์การ ซึ่งหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ให้มีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งผลต่อส่วนรวม ซึ่งทุกส่วนของสังคมควรปฏิบัติทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคชุมชน ภาคองค์กรเอกชน สาธารณะประโยชน์และอื่นๆ

วิกฤตนี้จะลามไปทั่วทุกหัวระแหงและทุกด้านของสังคมไทย การปฏิรูปสังคมตามลักษณะเช่นนี้ ต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายและต้องการทั้ง **กระแส** และ **ปัญญา**

มหาวิทยาลัยจะมีบทบาทได้หรือไม่อย่างไร

๔. ปฏิรูปมหาวิทยาลัย

ทั้งๆ ที่มหาวิทยาลัย หรือกลุ่มนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยได้เคยเตือนสติและได้ช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้การเมืองไทยได้ปรับปรุงตนเองเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ หรือกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยและนักคิดไทยได้กระตุ้นให้เกิดการปฏิรูปการเมือง จนเป็นผลให้มีการร่าง "รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน" โดย **สภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.)** จนเป็นผลให้ประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ขึ้นเป็นจุดเริ่มของการปฏิรูปการเมือง แต่ก็เพียงบางกลุ่มของมหาวิทยาลัยที่ **ได้ริเริ่ม** เป็นผู้สร้าง **กระแส** และเป็นผู้สนับสนุนด้าน **ความรู้และปัญญา** มหาวิทยาลัยหรือระบบมหาวิทยาลัยจะช่วยปฏิรูปสังคมได้หรือไม่

คำตอบ ในปัจจุบันคงจะทำได้ดีนักด้วยเหตุผลหลายประการ ดังสรุปไว้ในเอกสารวิจัย^(๗) ซึ่งประมวลทั้งระบบล่าสุดโดย **ศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม อารีกุล** ซึ่งมีปัญหาทั้งความเป็นอิสระเสรีภาพทางวิชาการและความหย่อนประสิทธิภาพทางวิชาการ จึงจำเป็นต้องปฏิรูป

มหาวิทยาลัย ซึ่งอาจฝ่าไปได้พร้อมๆ กับการปรับบทบาทมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพทันสมัย ผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมเข้ากับวิชาการฉบับใหม่ให้รู้เท่าทันโลก

มหาวิทยาลัยของรัฐหลายมหาวิทยาลัยก็กำลังปฏิรูปตนเองเพื่อมุ่งปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการงานวิชาการให้มีบทบาทที่นำสังคมและช่วยเตือนสติสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็กำลังดำเนินการอยู่โดยสรุป ดังนี้

๑. **ปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการงานวิชาการ**

๒. **ปรับปรุงระบบการเงินให้คล่องตัวทันสมัย พึ่งตนเองให้มากขึ้น**

๓. **ปรับปรุงระบบบริหารบุคคล มุ่งผลงานวิชาการและมุ่งผลต่อสังคม**

๔. **วางบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับรัฐ ชุมชน เอกชน ภูมิภาค อาเซียนตะวันออกเฉียงใต้และประชาคมโลก**

หลักเกณฑ์จากการปรับปรุงทั้ง ๔ ด้านนี้ จะเป็นพื้นฐานในการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ฉบับใหม่ เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานของรัฐ ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ โดยมุ่งเป้าหมายสนองตอบต่อปณิธาน วิสัยทัศน์เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพงานวิชาการที่จะเสริมสร้างบทบาทสนองตอบ ชี้นำและเตือนสติสังคม

(๗) สุธรรม อารีกุล และคนอื่นๆ **อุดมศึกษาไทย : วิกฤตและทางออก** กรุงเทพฯ : สำนัก

...สังคมไทยจะต้องปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาใหม่ จะต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนา โดยมุ่งการพัฒนาคน มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของคน มุ่งพัฒนาวิธีการเรียนรู้และการบริหารจัดการ เพื่อช่วยสร้างสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ ช่วยกันสร้างครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง เศรษฐกิจที่สมดุล สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในธรรมชาติแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพ และเป็นมิตรกับประเทศต่างๆ และประชาคมโลก....

จะต้องมุ่งปรับปรุงคุณภาพ โดยเน้นการวิจัยให้มากขึ้น^(๔) มุ่งพัฒนาการเชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิม สัมผัสไว้ในมรดกทางวัฒนธรรมกับวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อบริหารวิชาการต่อสังคม ทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องผ่อนคลาย กฎระเบียบต่างๆ ให้มหาวิทยาลัยเอกชนเป็นอิสระ ใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกันกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ทบวงมหาวิทยาลัยควรช่วยสนับสนุนและกำกับดำเนินนโยบายและการประเมินคุณภาพภายนอก โดยอาศัยประเมินคุณภาพการศึกษาของประเทศทั้งระบบการศึกษา

๕. โจทย์หลักในการปฏิรูปสังคมไทย

สังคมไทยในปัจจุบันประสบวิกฤตรอบด้าน ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การทำนุบำรุงรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม สมรรถนะในการแข่งขัน และร่วมมือกับประชาคมโลกอ่อนลง สังคมไทยจะพ้นวิกฤต ทั้งปวงนี้ได้ก็ต้องอาศัยความรู้และปัญญาในตัวคน ชุมชนและสังคมมีระบบบริหารจัดการที่ดีที่จะช่วย

กันสร้างสังคม โดยอาศัยความผสมผสานอย่างสมดุล ระหว่างพื้นฐานความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิม กับวิทยาการสมัยใหม่จากทั่วโลกและช่วยโน้มนำไปสู่ทิศทางของสังคมที่พึงประสงค์

เมื่อวิเคราะห์การพัฒนาประเทศมาร่วม ๔๐ ปี นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่หนึ่งถึงปัจจุบัน ก็พบว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างดีมากทางเศรษฐกิจส่วนรวมจนถึงเมื่อ ๒ ปีที่แล้วแต่ปัจจุบันก็เผชิญวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น ก็คือมีปัญหาสังคมที่มีความแตกต่างกันอย่างสูงระหว่างความรวยและความจน ระหว่างเมืองและชนบท ฯลฯ อีกทั้งสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมไปทั่วประเทศ

สังคมไทยจะต้องปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาใหม่ จะต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาโดยมุ่งการพัฒนาคน มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของคน มุ่งพัฒนาวิธีการเรียนรู้และการบริหารจัดการ เพื่อช่วยสร้างสังคมแห่งปัญญา

(๔) สิปปนนท์ เกตุทัต "การวิจัยในอนาคต : สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อพัฒนาประเทศ" การวิจัย

และการเรียนรู้ ช่วยกันสร้างครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง เศรษฐกิจที่สมดุล สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในธรรมชาติแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพ และเป็นมิตรกับประเทศต่างๆ และประชาคมโลก

โจทย์พัฒนาเหล่านี้ สามารถแยกแยะเป็นปัญหาการวิจัย สร้างสมรรถนะในการวิจัยนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ช่วยนำนักศึกษาออกสู่สังคมช่วยสร้างความรู้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยพัฒนาชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะในชุมชนที่มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งก่อน เริ่มสร้างเครือข่ายความเข้มแข็ง ช่วยผสมผสานนำความรู้ที่มีอยู่ทั่วโลกไปกับความรู้ดั้งเดิม ช่วยประเมินสภาพการพัฒนา

มหาวิทยาลัยจะต้องสร้างโจทย์และชุดคำถาม เช่น การสร้างเศรษฐกิจส่วนรวมให้มีเสถียรภาพในปัจจุบัน โดยมีมาตรการการคลังที่เข้มงวด ช่วยสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง หรือทำอย่างไรจึงจะช่วยสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเสริมสร้างสังคมชนบทให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้เพื่อสร้างขีดความสามารถในการดำรงชีพ เปรียบกับระบบการผลิตและบริการจากเมืองในฐานะที่มีศักดิ์ศรีทัดเทียมกัน

ในปัจจุบันและอนาคต ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนและชุมชนกับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ จะรุนแรงขึ้นในการแย่งทรัพยากร ทำอย่างไรจึงจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งให้เจราจา สามารถทำความเข้าใจ

กันได้อย่างสันติ มหาวิทยาลัยก็เริ่มสร้างกลุ่มภายในมหาวิทยาลัย เช่น จัดตั้งสถาบันสันติศึกษาเพื่อศึกษาวิจัย ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง เป็นต้น

ในด้านการเมือง การปฏิรูปการเมือง ซึ่งมีการวางแผนกันอย่างเป็นกระบวนการระหว่างกลุ่มสนใจปัญหาของประเทศชาติกับกลุ่มประชากรและนักคิดในมหาวิทยาลัย สร้างทั้งกระแสความรู้จนสามารถผลักดันให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็เป็นตัวอย่างที่ดีที่มีให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการเมือง แต่ที่ยังเป็นเพียงการเปิดฉากเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไปอีกหลายทศวรรษ เพราะรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสประชาธิปไตยแบบให้ประชาชนและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมเสริมจากประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน ประชาชนจะต้องมีข้อมูลข่าวสารพร้อมกับรัฐ และผู้ใช้อำนาจอธิปไตย กระบวนการตัดสินใจ โครงสร้างการบริหาร จัดการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนจะต้องโปร่งใสตรวจสอบได้ อีกทั้งรัฐธรรมนูญให้สิทธิและเสรีภาพประชาชนเพิ่มขึ้น มีการตรวจสอบ ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยต่างๆ เหล่านี้ สามารถแตกเป็นโจทย์วิเคราะห์ วิจัยเป็นโจทย์ที่สามารถสร้างการเรียนรู้ได้ในระบบใหม่ร่วมกันทั้งอาจารย์ นักศึกษาและประชาชน

ในด้านการพัฒนากระบวนการผลิต การบริการ เพื่อให้แข่งขันและร่วมมือได้ทั้งในชนบทและในเมือง มหาวิทยาลัยและภาค

ในยุควิกฤตรอบด้านเช่นในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมีโอกาสสูงที่จะเรียนรู้การเสาะแสวงหาโอกาสจากวิกฤต ชี้นำโอกาสการพัฒนาให้พ้นวิกฤติไปในทิศทางที่โน้มนำสังคมไทยสู่สังคมที่พึงประสงค์ ขณะเดียวกันช่วยประเมิณสภาพการพัฒนาอย่างเป็นกลางและนำผลการประเมินมาสู่การปรับปรุงการพัฒนา

เอกชนก็สามารถร่วมมือกับภาคชุมชน ช่วยนำความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมมาผสมผสาน ประยุกต์ให้เข้ากับปัญหา มุ่งไปยังเป้าหมายปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและการบริการที่ครอบคลุมให้น้อยที่สุดที่จะทำได้และช่วยฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

การร่วมมือกับชุมชนอื่น สังคมอื่นจะทำได้ดีโดยการ **รู้เรา รู้เขา** ซึ่งจะต้องศึกษาพื้นเพของสังคม วัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น เพื่อเสาะแสวงหาจุดผลประโยชน์ร่วม การแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

เท่าที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นตัวอย่างของโจทย์หลักในการศึกษาวิจัย การติดตามผลการช่วยสร้างปัญญาและความรู้ และการนำความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันทั้งของมหาวิทยาลัยและของสังคม เท่าที่ได้กล่าวมาเป็นการเปิดฉากการช่วยเสริมสมรรถนะของมหาวิทยาลัยในการปฏิรูปสังคมไทย

๖. สรุป

มหาวิทยาลัยกับสังคมมีความเกื้อหนุนซึ่งกันและกันมาโดยตลอด สังคมต้องอุดหนุนมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยต้องมีอิสระในการตัดสินใจ และมีเสรีภาพทางวิชาการ และทำประโยชน์ให้แก่สังคม โดยมุ่งศึกษาวิจัยสังคมอย่างเป็นกลาง เป็นฐานสร้างปัญญา ช่วยลดปัญหาขัดแย้งต่างๆ ในสังคม ช่วยชี้นำและเตือนสติสังคม เมื่อสังคมพัฒนาไปในทิศทางอันจะก่อให้เกิดปัญหา

มหาวิทยาลัยไม่จำเป็นจะต้องปฏิรูปตัวเองก่อน แต่สามารถปฏิรูปตัวเองไปพร้อมๆ กับการช่วยปฏิรูปสังคม จะต้องปรับตัวเอง มุ่งพัฒนาและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และคุณธรรมในบัณฑิต มุ่งยกระดับคุณภาพของบัณฑิต มุ่งศึกษาวิจัย สร้างฐานปัญญาและขณะเดียวกันนำความรู้สู่การปฏิบัติ

ในยุควิกฤตรอบด้านเช่นในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมีโอกาสสูงที่จะเรียนรู้การเสาะแสวงหาโอกาสจากวิกฤต ชี้นำโอกาสการ

พัฒนาให้พ้นวิกฤติไปในทิศทางที่ใฝ่ นำสังคม
ไทยสู่สังคมที่พึงประสงค์ ขณะเดียวกันช่วย
ประเมินสภาพการพัฒนาอย่างเป็นกลางและ
นำผลการประเมินมาสู่การปรับปรุงการพัฒนา

ในการปฏิรูปใดๆจะต้องมีทั้ง **กระแส**
สังคมที่จะสร้างบรรยากาศให้มีการเปลี่ยนแปลง และมีทั้ง **ปัญญา** อันเป็นฐานความรู้ที่
จะช่วยชี้นำการปฏิรูปสู่ผลอันพึงประสงค์

มหาวิทยาลัยไทยมีโอกาสดี ที่จะ
พิจารณาจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง ปรับ

ตนเองสู่ทิศทางใหม่ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้
กับมหาวิทยาลัยและองค์กรร่วมในสังคมช่วย
สร้าง **สังคมแห่งการเรียนรู้** อันจะช่วยกัน
ปฏิรูปสังคมไทยให้ **มุ่งก้าวหน้า รู้ทันโลก** ใน
ประชาคมโลกาภิวัตน์ หากผลดีระหว่างความ
เข้มแข็งของชุมชนและสังคมไทยในประชาคม
โลก ตามบทบาทเช่นนี้เท่านั้นที่มหาวิทยาลัย
จะมีส่วนช่วยชี้นำการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทยใน
ประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี □□

บรรณานุกรม

การประชุมทางวิชาการ เรื่อง นโยบายและแนวทางแก้ไขปัญหาคำคัญของชาติระยะ
ต่อไป กรุงเทพฯ : สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนาและสำนักงานสภาพความมั่น
คงแห่งชาติ, ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๓๙

การสัมมนาปฏิบัติการ เรื่อง ร่วมสร้างวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ พ.ศ. ๒๕๖๐ กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๓๐ พฤษภาคม - ๑
มิถุนายน ๒๕๔๐

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่แปด (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) ฉบับ
สรุปสาระสำคัญ กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๐

ลีปพนธ์ เกตุทัต "การวิจัยในอนาคต : สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อพัฒนาประเทศ" การวิจัย
ทางการศึกษา ๒๕, ๒-๔, (เมษายน - ธันวาคม ๒๕๓๘) หน้า ๙-๑๙

ลีปพนธ์ เกตุทัต และคณะ, การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สู่ความก้าวหน้าและ
ความมั่นคงของชาติในทศวรรษหน้า ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์,
กรุงเทพฯ : ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๙

สุธรรม อารีกุล และคนอื่นๆ อุดมศึกษาไทย : วิกฤตและทางออก กรุงเทพฯ : สำนัก
งานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๐

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ : ทางเลือกและความเป็นไปได้

บทนำ

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจในความหมาย
ปัจจุบัน ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า 'privati-
zation' หมายถึงการนำรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็น
หน่วยราชการไปให้เอกชนดำเนินการทั้งหน่วย
งาน หรือมีส่วนร่วมดำเนินการในฐานะหุ้น
ส่วน การดำเนินการอาจจะเป็นไปได้ในสอง

รูปแบบ คือ

๑. เปลี่ยนรัฐวิสาหกิจให้เป็นบริษัท
จำกัด ให้เอกชนถือหุ้น (ข้างมาก) และมีบทบาท
ในการบริหาร หรือ

๒. ยกกิจการไปให้เอกชนดำเนินการ
ในรูปสัมปทาน โดยมีระยะเวลาดำเนินการ

*อาจารย์ประจำภาควิชาการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :

M.B.A. University of California, Los Angeles, U.S.A.

ตามที่ตกลงกัน

"PRIVATIZATION" ตรงกันข้ามกับคำ "NATIONALIZATION" หมายถึงการดึงเอากิจการที่เอกชนดำเนินการอยู่มาเป็นของรัฐ และรัฐบาลเป็นผู้บริหารกิจการเอง

ในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ ขณะที่การปกครองแบบสังคมนิยมเฟื่องฟู ยุโรปตะวันตก และตะวันออกมีโอกาสทดลองกับการบริหารกิจการสาธารณูปโภคบางประเภทโดยรัฐ เมื่อดำเนินการได้ระยะหนึ่งพบว่ากิจการสาธารณูปโภคที่บริหารโดยรัฐไม่สามารถจัดบริการที่ดีเพื่อสนองความต้องการของประชาชนได้ มีต้นทุนสูงและขาดประสิทธิภาพ นอกจากนั้นบริการที่จัดโดยรัฐจะบริหารในลักษณะรัฐอุปถัมภ์ ด้วยเหตุผลทางการเมืองรัฐบาลไม่กล้าคิดค่าบริการตามค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ต้องอุดหนุนกิจการด้วยงบประมาณแผ่นดิน

ทศวรรษที่ ๑๙๗๐ จึงมีแนวโน้มที่จะแปรรูปกิจการที่รัฐดำเนินการ เริ่มในยุโรปตะวันตก ตามด้วยการเปลี่ยนแปลงในยุโรปตะวันออก หลังการล่มสลายของระบบการปกครองแบบสังคมนิยมปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า เมื่อให้เอกชนไปจัดบริการสาธารณูปโภค โดยให้เอกชนมีการแข่งขันกันเอง เพื่อจัดบริการที่ดีและหวังกำไร ประชาชนจะได้รับบริการที่ดีกว่า ในอัตราค่าบริการ ที่ไม่สูงจนเกินไปและสามารถปลดเปลื้องภาระของ

รัฐบาลที่จะต้องอุดหนุนกิจการนั้นด้วยงบประมาณของรัฐเป็นจำนวนมาก

ความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารรัฐวิสาหกิจไทย

เหตุผลในการแปรรูป

การบริหารงานของรัฐวิสาหกิจของไทย ไม่แตกต่างกับการบริหารหน่วยราชการทั่วไป ซึ่งมีลักษณะดังนี้ :

๑. การบริหารถูกควบคุมโดยรัฐมนตรี ข้าราชการ และระเบียบราชการ
๒. การควบคุมรัฐวิสาหกิจไม่โปร่งใส รัฐวิสาหกิจกลายเป็นแหล่งดักดวงผลประโยชน์ของนักการเมือง
๓. การบริหารงานไร้ประสิทธิภาพ มีขั้นตอนมากเกินไป
๔. มีคนทำงานในองค์กรมากเกินไป เป็น แต่ละคนทำงานไม่เต็มที่
๕. ผลจากการเรียกร้องของกลุ่มแรงงานรัฐวิสาหกิจ ในหลายๆ ปีที่ผ่านมาทำให้เงินเดือนและค่าตอบแทนของพนักงานรัฐวิสาหกิจสูงกว่าค่าแรงในตลาดธุรกิจโดยทั่วไป ค่าใช้จ่ายในหมวดค่าแรงจึงสูงมากประมาณว่าในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวนพนักงานเกินจำเป็น ๓๐% และเงินเดือนเฉลี่ยของพนักงานรัฐวิสาหกิจสูงกว่าของเอกชนประมาณ ๒ เท่า (พนักงานรัฐวิสาหกิจมีเงินเดือน

ในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวนพนักงานเกินจำเป็น ๓๐% และเงินเดือนเฉลี่ยของพนักงานรัฐวิสาหกิจสูงกว่าของเอกชน ประมาณ ๒ เท่า (พนักงานรัฐวิสาหกิจมีเงินเดือนและค่าตอบแทนเฉลี่ยคนละ ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน เทียบกับหน่วยงานเอกชน ประเภทเดียวกันจะได้รับค่าตอบแทนเพียง ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน)

และค่าตอบแทนเฉลี่ย คนละ ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อเดือน เทียบกับหน่วยงานเอกชนประเภทเดียวกันจะได้รับค่าตอบแทนเพียง ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน^(๑) หากสามารถลดกำลังคนลงได้ ๓๐% และกำหนดให้เงินเดือนและค่าตอบแทนอยู่ในระนาบเดียวกับธุรกิจของเอกชนได้ ค่าใช้จ่ายหมวดค่าแรงจะลดเหลือเพียง ๔๐% ของค่าใช้จ่ายปัจจุบัน

๖. เพราะเหตุผลทางการเมือง ทำให้รัฐวิสาหกิจไม่สามารถคิดค่าบริการที่มากพอให้คุ้มค่าต้นทุนผลิต และเพื่อการลงทุนขยายบริการด้วยเหตุผลข้อ (๑), (๒), (๓), (๔), (๕) ที่ทำให้ต้นทุนผลิตสูงขึ้น บวกกับเหตุผลตามข้อ (๖) ทำให้รัฐวิสาหกิจ ๑๕ แห่งจาก ๖๖ แห่ง ขาดทุนและ(บางแห่ง) มีหนี้สินล้นพ้นตัว (เช่น องค์การขนส่งมวลชน การรถ

ไฟ) บางแห่งพอมีกำไรและมีวิสัยสามารถบริหารหนี้ได้ ก็มีหนี้เป็นจำนวนมาก (เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตมีหนี้ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ ล้านบาท การประปานครหลวงมีหนี้ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท) และยังมีแนวโน้มที่หนี้ ของรัฐวิสาหกิจจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทรายที่ยังมีความจำเป็นที่จะต้องลงทุนขยายบริการต่อไป (ซึ่งในทุกรัฐวิสาหกิจรวมกันจะต้องลงทุน ๓-๔ แสนล้านบาทในแต่ละปี) จนอาจจะถึงจุดหนึ่งที่จะไม่มีแหล่งเงินกู้และแม้จะกู้ได้ หน่วยงานอาจไม่สามารถบริหารหนี้ของตัวเองได้อีกต่อไป

ท้ายที่สุด หากยังคงรักษารูปแบบบริหารเดิมไว้ คงไม่พ้นที่จะเป็นภาระของรัฐบาลที่จะต้องเข้ามารับผิดชอบเป็นผู้ใช้หนี้แทนหรือค้ำประกันเงินกู้ และ/หรือการให้เงิน

^(๑) คำนวณค่าเฉลี่ยจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจชั้นนำ ๑๒ แห่ง โดยเอาค่าตอบแทน ค่าล่วงเวลา สวัสดิการและโบนัส โดยพิจารณาจากเงินเดือนซึ่งจะเท่ากับ ๖๘% ของค่าตอบแทนทั้งหมด หรือประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท

อุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ โดยตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ เมื่อเกิดวิกฤตทางการเงินในประเทศ จำต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๔๐ ได้มีข้อตกลงกับ IMF ด้านรัฐวิสาหกิจ คือ

๑. ให้เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

๒. เพิ่มค่าบริการให้ค้ำหนุน ยกเว้นกรณีบริการให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ให้ชดเชยรัฐวิสาหกิจด้วยเงินอุดหนุนในระบบ Public Service Obligation (P.S.O.)

๓. เพิ่มประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจ

๔. ทบทวนการลงทุน และจัดลำดับความสำคัญของการลงทุนในโครงการของรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงเกี่ยวกับการขาด (หรือเกิน) ดุลที่ตกลงกันไว้กับ IMF

๕. โครงการใดที่ต้องการลงทุนสูง ให้มอบแก่เอกชนไปทำ

๖. ให้กระจายหุ้นของรัฐวิสาหกิจ (ที่รัฐบาลมีหุ้นข้างมาก) ให้แก่เอกชน และลดสัดส่วนของรัฐลงให้ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

๗. จำหน่ายจ่ายโอนรัฐวิสาหกิจที่ไม่จำเป็น

ปัญหาวิกฤตทางการเงินในประเทศ ทำให้รัฐวิสาหกิจหลายแห่งขาดสภาพคล่อง

ทางการเงิน ประมาณว่าอีก ๒-๓ ปีข้างหน้า รัฐวิสาหกิจหลายแห่งอาจไม่สามารถหาแหล่งเงินทุนมาขยายบริการตามความต้องการของประชาชนได้ รัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ไม่สามารถจ่ายหนี้ค่าก่อสร้างและค่าบริการที่ทำสัญญา ก่อนเกิดวิกฤต หลายแห่งไม่สามารถบริหารเงินกู้ได้ ก่อให้เกิดวิกฤตศรัทธา (creditability crisis) ต่อรัฐวิสาหกิจ ซึ่งต่อไปอาจไม่สามารถหาแหล่งเงินกู้ได้อีก และในระยะยาว ปัญหาที่ตามมาก็คือ คุณภาพของบริการจะด้อยลงหรือมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน

เป้าหมายของการแปรรูป

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจมีเป้าหมายที่จะให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการเพื่อให้แก้ปัญหาทั้ง ๕ ประการ กล่าวคือ

๑. เพื่อให้พ้นจากการควบคุมโดยนักการเมืองข้าราชการและพ้นจากระบบราชการ

๒. เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริการ เพื่อบริการที่ดี ลดต้นทุนการผลิต และสามารถขายได้ในราคาที่คุ้มทุน แต่ไม่สูงจนเกินไป

๓. เพื่อสามารถระดมเงินทุนจากตลาดเงินทั้งในและนอกประเทศ เพื่อใช้หนี้เก่าของรัฐวิสาหกิจ และเพื่อให้มีเงินขยายบริการออกไปได้ตามความต้องการของสังคม

๔. เพื่อให้รัฐบาลพ้นจากการรับภาระ

ทางการเงินของรัฐวิสาหกิจและการก่อกำเนิดภาค
รัฐเพิ่มขึ้น

๕. เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ทำ
ไว้กับ IMF

สถานะปัจจุบันของการแปรรูป

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจได้มีการ
กำหนดเป็นรูปธรรมครั้งแรกในแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ.
๒๕๓๕-๒๕๓๙) และการประชุมคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ มีมติ
ให้เพิ่มบทบาทของเอกชนในรัฐวิสาหกิจ โดย
ตระหนักถึงปัญหาต่างๆในการบริหารรัฐ
วิสาหกิจ โดยเฉพาะปัญหาการไร้ประสิทธิภาพ รัฐวิสาหกิจหลายแห่งได้พยายามลด
ขนาดขององค์กรลง เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อ
พนักงาน ๑ คน เช่น การประปานครหลวง
อัตรากำลังพนักงานที่ได้รับอนุมัติมี ๖,๑๐๐
คน ในปี ๒๕๒๔ ลดลงเหลือเพียง ๕,๕๐๐
คน ในปี ๒๕๔๐ (คือ ลดลงประมาณ
๑๐%)^(๒) ในขณะที่ผู้ใช้น้ำมีจำนวนเพิ่มขึ้น
๓๔๐% จาก ๔ แสนรายเป็น ๑.๓๕ ล้านราย
ในช่วงเวลาเดียวกัน วิธีการเพิ่มผลงานโดยลด
พนักงานนี้ทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่บรรจุ
พนักงานใหม่ในอัตราว่างและทดแทนด้วยลูก

จ้างชั่วคราว ใช้วิธีซื้อบริการบางประเภทจาก
บริษัทภายนอก เช่น บริการรักษาความปลอดภัย
บริการรักษาความสะอาด จ้างเหมาให้
บริหารโรงกรอง และรักษาบ่อบาดาล จ้าง
เหมาให้บุคคลภายนอกซ่อมท่อ เปลี่ยนมาตร
วัดน้ำ ต่อไปอาจว่าจ้างบริษัทภายนอกมาทำ
งานในบางหน้าที่เช่น พนักงานรับโทรศัพท์
พนักงานขับรถ คิดค่าแรงเป็นผลัด พนักงาน
เหล่านี้ เป็นลูกจ้างของบริษัทไม่ใช่พนักงาน
ของรัฐวิสาหกิจ และค่าใช้จ่ายจะไม่สูงกว่าที่
จ้างพนักงาน

การลดขนาดขององค์กรเป็นการแปร
รูปรัฐวิสาหกิจแบบหนึ่ง ที่ทำอย่างค่อยเป็น
ค่อยไป และไม่มีผลกระทบต่อพนักงานที่มีอยู่
แล้ว พนักงานกลับจะได้รับประโยชน์เพราะ
ผลผลิต(และกำไร)ที่เพิ่มขึ้น โดยจำนวนพนักงาน
ประจำที่คงเหลือ(หรือลดลง)จะทำให้
โบนัสของพนักงานเพิ่มขึ้น รัฐวิสาหกิจหลายๆ
แห่งสามารถเพิ่มผลผลิตโดยลดพนักงานแบบ
ค่อยเป็นค่อยไปดังกล่าวแล้ว

นอกเหนือไปจากการลดพนักงาน ยัง
มีการเพิ่มบทบาทเอกชนในเรื่องอื่นๆ ซึ่งแต่
ละรัฐวิสาหกิจมีบริการแตกต่างกันก็จะมีรูปแบบ
แตกต่างกันไป เช่น

(๒) บุญเสริม วิสกุล และคนอื่นๆ แนวทางการแปรรูปการประปานครหลวง

องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) มีการลงทุนขยายเครือข่ายวิทยุทั่วประเทศ โดยให้เอกชนรับสัมปทานไปบริหารและจัดรายการวิทยุเป็นสถานีๆไป หรือเมื่อมีรัฐบาลอนุมัติให้มีการเปิดบริการโทรทัศน์แบบให้บริการแก่สมาชิก ก็ได้ให้สัมปทานคลื่นแก่ บริษัท อินเตอร์เนชั่นแนล บรอดคาสติง คอเปอร์เรชัน จำกัด (IBC) ไปลงทุนและจัดบริการโดย อสมท. เป็นหุ้นส่วนข้างน้อย

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จัดบริการเดินรถประสบกับปัญหาการขาดทุนและยิ่งขยายบริการก็ยิ่งจะขาดทุนเพิ่มขึ้น จึงเปิดบริการร่วมให้ผู้ประกอบการรายย่อยจัดบริการเสริมโดย ขสมก. คิดค่าสัมปทานจากผู้ประกอบการ ซึ่งแต่ละรายก็สามารถประกอบธุรกิจที่ทำกำไรได้ด้วยอัตราค่าบริการที่ ขสมก. กำหนด หรือร่วมทุนกับบริษัท บางกอกไมโครบัส จำกัด จัดบริการรถปรับอากาศพิเศษ (ปอ.พ.)

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จัดตั้งบริษัทลูก คือ บริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด ขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๕ โดยให้บริษัทซื้อโรงงานไฟฟ้าที่จังหวัดระยองและอำเภอนคม จังหวัดนครศรีธรรมราชจาก กฟผ. แล้วผลิต

ไฟฟ้ากลับมาขายให้แก่กฟผ. ต่อมาในปี ๒๕๓๘ มีการนำหุ้นไปกระจายขายให้แก่เอกชนในตลาดหลักทรัพย์ฯ นอกจากนี้ กฟผ. ยังเปิดโอกาสให้เอกชนก่อสร้างโรงไฟฟ้าใหม่ในรูปแบบของ Independent Power Producer (I.P.P) แต่ยังคงต้องขายไฟฟ้าให้แก่ กฟผ. ซึ่ง กฟผ. กำหนดจะซื้อใหม่จากเอกชนด้วยวิธีนี้จำนวน ๕,๘๐๐ เมกกะวัตต์

การประปาส่วนภูมิภาค (กปภ.) ได้มอบสัมปทานให้แก่ บริษัท ประปาปทุมธานี จำกัด (ซึ่งเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างไทยกับบริษัท Thames Water ของอังกฤษ) สร้างโรงงานผลิตน้ำที่ปทุมธานี เพื่อขายน้ำประปาให้แก่ กปภ. ในราคาขายส่ง (ประมาณ ๗.๘๐ บาท ต่อ ลบ.ม.) สัมปทานอยู่ในรูปแบบ Build Operate and Transfer (B.O.T) มีอายุสัมปทาน ๒๕ ปี และผู้รับสัมปทานต้องลงทุนประมาณ ๔,๐๐๐ ล้านบาท การให้สัมปทานผลิตน้ำประปาเพื่อขายในลักษณะนี้ กปภ. ได้ประกาศเชิญชวนให้เอกชนเข้ามาแข่งขันดำเนินการได้ในอีกหลายพื้นที่ เช่น โครงการปริมนชลฝั่งตะวันตก ซึ่งครอบคลุมจังหวัดกาญจนบุรีและนครปฐม โครงการราชบุรี-สมุทรสงคราม โครงการภูเก็ตและโครงการฉะเชิงเทรา โดยวิธีนี้ กปภ. สามารถ

(๓)

"SELF-PRIVATIZATION : การจัดการบริหารเป็น Cost Center และ Profit Center"

ผลการระดมทุนและขยายกิจการให้แก่เอกชนเป็นจำนวนเงินหลายหมื่นล้านบาท

นอกจากนี้ กปน.ได้ร่วมทุนกับเอกชนตั้งบริษัท EAST-WATER เพื่อขายน้ำดิบให้แก่ นิคมอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก

สำหรับการบริหารกิจการประปาขนาดเล็ก ภายในเขตสุขาภิบาลก็ได้จ้างเหมา ให้บุคคลภายนอกรับไปดำเนินการ

การประปานครหลวง (กปน.) พยายามลดขนาดขององค์กรด้วยการซื้อบริการ และจัดจำหน่ายใหม่เป็นส่วนย่อย พร้อมทั้งจัดระบบข้อมูลแสดงผลกำไรขาดทุนของส่วนย่อยนั้นๆ เป็นการเตรียมการเพื่อแปรรูปในอนาคตระหว่างที่ยังไม่แปรรูปแต่ละส่วนจะเป็น Profit Center เป็นหน่วยธุรกิจ (Business unit) เสมือนเป็นบริษัทหนึ่งๆ ที่ผู้บริหาร Profit Center จะเป็นเสมือนผู้จัดการ "บริษัท" นั้นๆ^(๓)

กปน. ได้เพิ่มประสิทธิภาพด้วยการสนับสนุนให้มีการตั้งเป้าของแต่ละ Profit Center ผู้จัดการมีอิสระในการบริหารหน่วยงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพ และให้มีการแข่งขันผลประกอบการ กปน. เรียกการจัดการประเภทนี้ว่า การแปรรูปเทียม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันระหว่างผู้บริหารและพนักงาน

ความพยายามที่จะลดขนาดขององค์กรลง กปน. ได้ร่วมทุนกับเอกชนตั้งบริษัทลูก

คือ บริษัท ประปานครหลวงบริการ จำกัด (โดย กปน.ถือหุ้นข้างน้อย) เพื่อรับจ้างให้บริการที่เกี่ยวกับการประปา เช่น การซ่อมท่อรั่ว การซ่อมและเปลี่ยนมาตรวัดน้ำ การต่อมิเตอร์ใหม่ เป็นต้น ในระยะยาวเมื่อบริษัทขยายตัวและรับงานได้อย่างกว้างขวางแล้ว งานที่เคยใช้พนักงาน กปน. ทำเองก็จะค่อยๆ ลดลง

วิจารณ์แปรรูปรัฐวิสาหกิจในปัจจุบัน

ตัวอย่างที่เสนอแสดงให้เห็นว่าเอกชนมีส่วนร่วมในงานของรัฐวิสาหกิจอย่างหลากหลายในรูปแบบและเหตุผลต่างๆ กัน คือ

๑) เพื่อความสะดวกในเรื่องบุคลากร โดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนพนักงานในรัฐวิสาหกิจ และเพื่อการหาบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะเรื่อง

๒) เพื่อช่วยเสริมบริการที่ยังขาดอยู่ โดยรัฐวิสาหกิจไม่ต้องลงทุนเพิ่ม

๓) เพื่อต้องการระดมเงินมาให้ทันทีที่ลงทุนไปแล้ว

๔) เพื่อรัฐวิสาหกิจไม่ต้องลงทุนในกิจการที่ต้องการขายออกไป หรือเพื่อการริเริ่มกิจการใหม่ๆ

การแปรรูปดังกล่าว นับว่าประสบความสำเร็จพอสมควร เพราะลดภาระของรัฐบาลลงได้บ้าง และอาจจะเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจได้บ้าง แต่การแปรรูปยัง

ไม่สามารถทำได้ครบเต็มรูปแบบดังที่ได้ทำ
ความเข้าใจกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ลักษณะสำคัญที่เอกชนมาร่วมใน
รัฐวิสาหกิจแล้ว คือ

๑) เป็นการร่วมในกิจกรรมส่วนย่อย

๒) อาจเป็นโครงการที่เปิดบริการ
แบบใหม่ หรือเป็นการลงทุนเพื่อขยายกิจการ
ในลักษณะที่เอกชนตัดสินใจไปทำ โดยไม่กระ
ทบกับพนักงานเก่าของรัฐวิสาหกิจ แม้จะกระ
ทบบ้างก็เป็นบางส่วน (ส่วนน้อย) อาจจะไป
ร่วมกับเอกชน ส่วนใหญ่สามารถโอนกลับและ
ดูดซับไปในงานของรัฐวิสาหกิจได้

๓) เอกชนสามารถทำกำไรจากการ
ร่วมในกิจกรรมของรัฐวิสาหกิจได้ หากเป็น
การร่วมในกิจการย่อย แต่หากเป็นการลงทุน
ขนาดใหญ่ มีหลายโครงการที่เอกชนขาดทุน
และมีท่าทีว่าจะล้มเหลว โดยเฉพาะในช่วงเวลา
ที่ระบบการเงินการคลังของประเทศกำลังมี
ปัญหา

๔) ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าการจัด
บริการโดยเอกชนนั้น ค่าบริการที่คิดจาก
ประชาชนจะต่ำกว่าที่รัฐบาลดำเนินกิจการเอง
ทั้งนี้เพราะเงื่อนไขในการผลิตแตกต่างกัน
โดยสามัญสำนึกค่าผลิตต่อหน่วยที่เอกชนจัด
ทำ อาจจะแพงกว่าเพราะต้องคิดเผื่อเงินลง
ทุน กำไรและความเสี่ยง หรืออาจจะทำได้ใน
ราคาถูกกว่า เพราะมี Technical know-

how สามารถจัดบริการด้วยประสิทธิภาพสูง
กว่า และอาจจะได้รับสิทธิพิเศษบางอย่างจาก
รัฐ เช่น สิทธิยกเว้นภาษีจากคณะกรรมการ
ส่งเสริมการลงทุน (B.O.I)

กระนั้นก็ตาม เอกชนที่มาร่วมในรัฐวิ
สาหกิจก็ยังคงถูกควบคุมโดยรัฐวิสาหกิจ การดำ
เนินการยังไม่สามารถตัดตอนกันได้อย่างเด็ด
ขาด ผลสรุปก็คือเอกชนไม่มีความคล่องตัว
ต้องเสียค่าใช้จ่ายรายทางมาก และเมื่อผลิต
บริการออกมา ต้องขายบริการแบบเหมาให้
รัฐวิสาหกิจนำบริการไปขายต่อให้เอกชนราย
ย่อย ดังนั้น การไร้ประสิทธิภาพในระบบจะ
ยังคงมีอยู่ต่อไป

ผลสรุปก็คือ ประชาชนจะต้องจ่ายค่า
บริการนี้แพงขึ้น ตัวอย่างเช่นการประปานคร
หลวงสามารถผลิตน้ำจากโรงกรองที่สร้างใหม่
ราคาต้นทุนผลิตหน้าโรงกรอง หน่วย (ลบ.ม.)
ละ ๓.๐๐ บาท ในราคาผลิตเช่นนี้จะทำให้ต้น
ทุนผลิตน้ำเมื่อส่งถึงประชาชนเท่ากับ ๘.๐๐
บาท ส่วนการประปาภูมิภาค ให้ลัมปทานเอก
ชนสร้างประปาที่ปทุมธานีขายน้ำให้ กปภ.
ราคาขายส่งที่ตกลงกันคือ ๗.๗๐ บาท แพง
กว่าที่ กปน. จะผลิตเองประมาณ ๒.๕ เท่า
ดังนั้น เมื่อนำไปขายปลีกให้แก่ประชาชนจะ
ต้องขายในราคาหน่วยละเกือบ ๑๕ บาท
(ราคาขายปัจจุบันเฉลี่ย ๘.๐๐ บาท)

การแปรรูปวิสาหกิจให้เต็มรูปแบบ

จากจุดเริ่มต้นที่ได้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไปแล้วบ้าง เพียงไม่ถึงร้อยละ ๑๐ รัฐบาลมีแผนการที่จะจัดแปรรูปอย่างกว้างขวาง มีการออกพระราชบัญญัติหลายฉบับเพื่ออำนวยความสะดวกการแปรรูป เช่น พรบ.ทุนรัฐวิสาหกิจแปรรูป ทุนของรัฐวิสาหกิจซึ่งเดิมเป็นทุนประเภทเงินก้อน เปลี่ยนให้เป็นทุนแบบรายหุ้น และให้เปลี่ยนรัฐวิสาหกิจไปเป็นบริษัทจำกัด จากนั้นก็จะได้นำหุ้นไปขายในตลาดเงิน (ทั้งในและนอกประเทศ) จนรัฐบาลมีหุ้นข้างน้อย ทำให้หน่วยงานนั้นหมดสภาพรัฐวิสาหกิจ เช่นการแก้ไข พรบ. เกี่ยวกับการไฟฟ้า เพื่อให้เอกชนสามารถประกอบธุรกิจเกี่ยวกับพลังไฟฟ้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ได้จ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหลายๆ แห่ง เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ มีแผนแม่บทในการแปรรูปที่จะแบ่งกิจการเป็นอย่างน้อย ๖ หน่วย (๑) ธุรกิจเหมือง (๒) ธุรกิจโรงไฟฟ้า (ไม่รวมโรงไฟฟ้าที่ใช้น้ำจากเขื่อน) (๓) ธุรกิจบำรุงรักษาไฟฟ้า (๔) ธุรกิจวิศวกรรม (๕) ธุรกิจก่อสร้าง (๖) ธุรกิจปฏิบัติการระบบขนส่ง และเปลี่ยนหน่วยธุรกิจเหล่านี้ให้เป็นบริษัทจำกัดกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ และ กฟผ. ยังคงจะอยู่เพื่อเป็นเจ้าของและรักษาระบบสายส่ง และยังทำหน้าที่เสมือนเป็น Holding com-

pany มีหน้าที่ควบคุมและประสานงานเพื่ออำนวยความสะดวกความเรียบร้อยของธุรกิจหน่วยต่างๆ ภายในอาณัติ สำหรับการประกอบภาค ที่ปรึกษาจากธนาคารโลก (World Bank) เสนอให้เปลี่ยน กปภ. เป็นบริษัทจำกัด ๔ บริษัท ให้บริการประปาใน ๔ ภาค โดยรัฐบาลยังคงถือหุ้นอยู่ ๑๐๐% ก่อนเพื่อเตรียมการที่จะขายหุ้นให้แก่เอกชนในภายหลัง บริษัททั้ง ๔ จะบริหารแยกจากกันและจะมีความคล่องตัวในการร่วมทุนกับเอกชนหรือให้สัมปทานแก่เอกชนในการจัดบริการเรื่องน้ำ ในลักษณะ B.O.T หรือ B.O.O หรือ B.O.O.T

สำหรับการประปานครหลวง มีข้อเสนอโดยธนาคารโลกหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบที่ ๑ ให้เปลี่ยน กปน. เป็น ๓ บริษัท คือ บริษัทผลิตและขายส่ง ซึ่งมีหน้าที่จัดหาแหล่งน้ำดิบและควบคุมการผลิตที่โรงกรอง ตลอดจนควบคุมระบบส่งน้ำและขายส่งให้แก่บริษัทจำหน่าย ซึ่งมี ๒ บริษัท คือ บริษัทจำหน่ายฝั่งตะวันออก และบริษัทจำหน่ายฝั่งตะวันตก บริษัทเหล่านี้ต่อไปจะขายหุ้นให้แก่เอกชนจนรัฐบาลมีหุ้นข้างน้อย และบริษัทจะมีอิสระที่จะร่วมทุนกับบริษัทอื่นหรือสัมปทาน ในการจัดบริการบางประเภทให้ เช่น การลงทุนสร้างโรงกรองเพื่อผลิตน้ำประปา บริการอ่านมาตรและเก็บบิล หรือให้สัมปทานผู้ประกอบ

การรายย่อยลงทุนขยายพื้นที่บริการและขาย
น้ำในพื้นที่ย่อยๆ เป็นต้น

โดยสรุป รัฐวิสาหกิจหลายสิบแห่งจะ
เปลี่ยนเป็นบริษัทจำกัด หน่วยใดที่กิจการดีก็
จะเอื้อการแปรรูปได้ก่อน เมื่อหน่วยงานใดถูก
แปรรูปไปแล้ว อาจจะมีกิจการบางส่วนเหลือ
ตกค้างอยู่บ้าง ซึ่งจะบริหารในรูปของรัฐ
วิสาหกิจต่อไป เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิต อาจ
จะต้องเป็นเจ้าของและรักษา network สาย
ส่งไฟฟ้าแรงสูง และยังรับผิดชอบผลิตไฟฟ้า
จากพลังน้ำต่อไป เมื่อแปรรูปแล้วรัฐวิสาหกิจ
นั้นๆ อาจจะเปลี่ยนไปเป็นหน่วยงาน ซึ่งมี
หน้าที่ประสานงานหรืออำนวยการควบคุมกิจ
การต่างๆ ที่ถูกแปรรูปไป

ข้อดี-ข้อเสีย และปัญหา

ข้อดี

(๑) ประเทศสามารถระดมเงินได้ใน
ยามที่ประเทศประสบวิกฤตทางการเงิน ซึ่ง
เงินส่วนใหญ่อาจจะเงินทุนจากต่าง
ประเทศ เงินที่ได้จะนำไปใช้หนี้ของรัฐ หรือ
หนี้ของรัฐวิสาหกิจ หรืออาจจะใช้ไปในการ
ขยายหรือปรับปรุงบริการของรัฐวิสาหกิจนั้นๆ
โดยไม่ต้องกู้เงินมาเพิ่ม รัฐวิสาหกิจหลักที่จะ
ถูกแปรรูป จะมี ๒๕-๓๐ แห่ง จะมีรัฐวิสาหกิจ
อีกประมาณ ๔๐ แห่ง ซึ่งยังไม่อยู่ในฐานะที่
จะแปรรูป เพราะกิจการยังขาดทุนอยู่มาก
และรัฐบาลจำเป็นต้องอุดหนุนต่อไป บางแห่ง

เป็นรัฐวิสาหกิจที่ทำรายได้ให้แก่รัฐบาล เช่น
สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โรงงานยาสูบ
หากกิจการของรัฐวิสาหกิจนั้น ดำเนินไปโดย
เรียบร้อยมีกำไรดี และไม่มีปัญหาคัดค้านจาก
พนักงาน รัฐบาลก็จะสามารถขายรัฐวิสาหกิจ
ได้ในราคาสูง ประมาณว่าหากจะขายเฉพาะ
รัฐวิสาหกิจสำคัญที่มีศักยภาพในการทำกำไร
จำนวน ๒๕ แห่ง รัฐบาลอาจจะได้เงินได้
ประมาณ ๗-๘๐๐,๐๐๐ ล้านบาท (คิดราคา
๑๐๐% ของ market capitalization) เงิน
จำนวนนี้จะสามารถลดภาระหนี้ของประเทศ
ไปได้มาก

(๒) การจัดบริการโดยเอกชนจะทำให้
ให้คุณภาพบริการดีขึ้น จะมีเทคโนโลยีใหม่
เข้ามาใช้ จะมีการแข่งขันในเรื่องคุณภาพและ
ราคาค่าบริการ สำหรับค่าบริการก็จะคิด
ตามราคาตลาดที่แท้จริง ซึ่งจะรวมถึงค่าลง
ทุนต้นทุนผลิตและกำไร แม้ราคาอาจจะสูง
กว่าปัจจุบัน

(๓) รัฐบาลไม่ต้องรับภาระหนี้เก่า
และใหม่ของรัฐวิสาหกิจ หรือรับภาระอุดหนุน
ค่าบริการอีกต่อไป

ข้อเสีย

(๑) การนำองค์กรของรัฐไปขายให้
คนต่างชาติที่มีอำนาจทางการเงินจะเป็น
อันตรายแก่ชาติ โดยเฉพาะองค์กรเหล่านี้ จำ
เป็นต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชา-

ชน ประชาชนจำนวนไม่น้อยดีคิดว่า การขายองค์กรที่เป็นรัฐวิสาหกิจสำคัญ ก็คือ การขายชาติ การขายรัฐวิสาหกิจอาจจะมี ความสำคัญเช่นเดียวกับการขายหุ้นธนาคารให้แก่ต่างชาติ หากให้ต่างชาติถือหุ้นใหญ่ควบคุมกิจการของธนาคารได้เป็นส่วนมากแล้ว หลายคนเกรงว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้ต่างชาติมาควบคุมเศรษฐกิจของประเทศ

(๒) การนำเอารัฐวิสาหกิจไปขายให้ต่างชาติ ประชาชนอาจจะถูกเอาเปรียบได้ โดยการต้องรับภาระจ่ายค่าบริการที่สูงกว่าเดิม ในแต่ละปีค่าบริการสาธารณูปโภคทุกประเภทที่ประชาชนต้องจ่ายนั้น ได้ประมาณปีละ ๔๐๐,๐๐๐ - ๔๕๐,๐๐๐ ล้านบาท เฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่าย ๑๕,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี จากประสบการณ์ในประเทศและต่างประเทศ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ อาจจะทำให้ค่าบริการสูงขึ้นได้ ๒๐-๕๐% ทำให้เกิดภาระทางการเงินแก่ประชาชนเพิ่มขึ้นปีละ ๑๐๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ดังนั้น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจก็ไม่แตกต่างอะไรไปจากขายกิจการเพื่อนำเงินก้อนมาใช้นั่นก่อน แล้วให้ประชาชนผู้ใช้บริการแบกรับภาระของเงินก้อนนี้

ประเด็นสำคัญก็คือเมื่อแปรรูปไปแล้วรัฐบาลจะมีมาตรการควบคุมค่าบริการได้อย่างไร จะควบคุมที่จะไม่ให้เอกชนที่เป็นเจ้าของรัฐวิสาหกิจมีอิสระที่จะคิดค่าเทคโนโลยี

ค่าใช้จ่ายบริหารของบุคลากรข้ามชาติ (Expatriate) ในราคาที่สูงจนเกินไป แม้แต่เพียงจะเริ่มแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ก็จะต้องเสียค่าบริการปรึกษา ค่าจัดดำเนินการ ค่านายหน้าเป็นเงินหลายพันล้านบาท

การขายหุ้นรัฐวิสาหกิจจะได้ราคาดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการเลือกที่ปรึกษาที่จะจัดรูปแบบ หรือเสนอ package ที่ดี ราคาเป็นสัดส่วนโดยตรงของกำไรและศักยภาพในการทำกำไรของรัฐวิสาหกิจนั้นๆ หากรัฐบาลกำหนดเงื่อนไขที่จะควบคุมราคา (และควบคุมการบริการอื่นๆ) จนผู้ลงทุนมีกำไรน้อยหรือมีความเสี่ยงมาก ก็จะขายหุ้นได้ในราคาต่ำ

(๓) ปัญหาพนักงาน การแปรรูปคงจะมีปัญหากับพนักงานรัฐวิสาหกิจเพราะจะต้องสิ้นสภาพการเป็นพนักงานของรัฐ เดิมพนักงานเหล่านี้อยู่ดี/กินดี ทำงานมากบ้าง/น้อยบ้าง และมีความมั่นคงในหน้าที่การงานในฐานะพนักงานของรัฐ (ข้าราชการที่ไม่ทำงานหรือมีผลงานน้อยไม่ถึงว่าเป็นความผิด) ด้วยเหตุผลนี้ ในแทบทุกรัฐวิสาหกิจ พนักงานในฐานะส่วนตัวและในฐานะกลุ่ม (สหภาพ) จะต่อต้านการแปรรูปของรัฐวิสาหกิจในทุกรูปแบบ เพราะจะเป็นผู้เสียประโยชน์โดยตรงเพียงเรื่องนี้เรื่องเดียว หากรัฐบาลไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของพนักงานหรือหา incentive อื่นใดมาชดเชยการสูญเสียของพนักงาน

อาจจะถูกต่อต้านจนรัฐบาลไม่สามารถแปรรูป
รัฐวิสาหกิจได้ตามที่คาดหมายไว้หรืออาจจะ
ต้องใช้เวลายาวนาน ที่จะแปรสภาพไปทีละ
น้อยๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป จนกว่าจะถึงจุด
ที่พร้อมจะแปรรูปอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งก็อาจ
จะใช้เวลายาวนานเป็นสิบๆ ปี

การแปรรูปลักษณะนี้ จะมีผู้บริหาร
ระดับสูงประมาณ ๒๐% ที่จะสามารถทำงาน
ต่อไปและได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้น พนักงาน
ทั่วๆ ไปประมาณ ๖๐% คงจะทำงานต่อไปใน
บริษัทได้ โดยต้องรับภาระงานที่เพิ่มขึ้น ใน
สภาพการทำงานและถูกควบคุมที่แตกต่างไป
จากเมื่อเป็นพนักงานของรัฐ พนักงานเหล่านี้
อาจจะได้รับค่าตอบแทนเท่าเดิม หรือสูงกว่า
เดิมเล็กน้อย ส่วนอีก ๔๐% อาจจะถูกออกไป
โดยได้รับเงินชดเชย ประมาณว่าในรัฐวิสาห-
กิจ ๒๕ แห่ง มีพนักงานประมาณ ๒๕๐,๐๐๐
คน ๔๐% เท่ากับ ๑๐๐,๐๐๐ คน เงินชดเชย
ตามกฎหมายแรงงานบวกกับเงินบำเหน็จ
(ประมาณเท่ากับ ๓๐ เท่า) ของเงินเดือน หาก
คิดเงินเดือนเฉลี่ยของพนักงานเท่ากับ
๒๐,๐๐๐ บาท และคิดเงินชดเชยประมาณ

๓๔ เท่าของเงินเดือน จะเป็นเงินชดเชยทั้งสิ้น
ประมาณ ๓๔๐,๐๐๐ ล้านบาท หรือเฉลี่ยจะได้
รับค่าชดเชย ๓๔๐,๐๐๐ บาทต่อคน ดังนั้น
เมื่อมองว่าพนักงานจะได้รับเงินชดเชยก่อน
ใหญ่และอาจจะได้ option การซื้อหุ้นจาก
การแปรรูป ก็อาจจะมองได้ว่าพนักงานจะได้
ประโยชน์จากการแปรรูป แต่ก็ไม่ชัดเจนว่า
พนักงานจะพอใจ ส่วนปัญหาที่ว่าเงินชดเชย
จำนวนมหาศาลเช่นนี้ จะหามาจากไหนยัง
เป็นปัญหาอีกเรื่องหนึ่งที่รัฐบาลจะต้องหาทาง
ออก

ไม่เป็นที่ชัดเจนว่าการเปลี่ยนสภาพ
การว่าจ้างพนักงานนี้ จะต้องจ่ายเงินชดเชย
ให้แก่พนักงานทั้งหมด ไม่ว่าพนักงานผู้นั้นจะ
ได้ทำงานต่อหรือไม่เพราะหากจะต้องจ่ายให้
แก่พนักงานครบทั้ง ๒๕๐,๐๐๐ คน จะเป็น
เงินชดเชยที่รัฐบาลจะต้องจ่ายทั้งสิ้นถึง
๑๘๕,๐๐๐ ล้านบาท

(๔) การตีราคามูลค่าทรัพย์สิน การ
แปรรูปรัฐวิสาหกิจโดยการขายกิจการออกไป
อาจจะมีปัญหาในเรื่องการตีราคามูลค่าทรัพย์สิน

ราคาทรัพย์สินสุทธิ book value
ราคาจริงของทรัพย์สิน
กำไรต่อปี
และยังมีหนี้ประมาณ

(๑) ประมาณ	๑๕,๐๐๐	ล้านบาท
(๒) ประมาณ	๑๐๐,๐๐๐	ล้านบาท
(๓) ประมาณ	๑,๐๐๐	ล้านบาท
	๓๐,๐๐๐	ล้านบาท

สินได้ โดยเฉพาะมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องจำหน่ายออกไปพร้อมๆ กับการแปรรูป เช่น หากจะมีการแปรรูป กฟผ. จะเป็นการยากที่จะประเมินราคาของเขื่อนภูมิพล และอ่างเก็บน้ำ หากจะแปรรูปการประปานครหลวง จะมีปัญหาการตีราคาคลองประปา และที่ดินข้างเคียงเกือบ ๑,๐๐๐ ไร่ ตามปกติราคาทรัพย์สินอาจจะพิจารณาได้เป็น ๓ แบบ คือ (๑) ราคาตามบัญชี (book value) (๒) ราคาตามราคาตลาดซึ่งจะต้องประเมิน (๓) ราคาที่คิดตามศักยภาพของการทำรายได้จากทรัพย์สินนั้นๆ ปกติราคาตาม (๑) มักจะมีค่าต่ำ หากราคาตาม (๒) และ (๓) ใกล้เคียงกัน การตั้งราคาขายคงจะไม่มีปัญหาในเรื่องความเหลื่อมล้ำเรื่องราคา แต่ก็ยังจะต้องการประเมินราคา (due diligence) อย่างรอบคอบและเป็นธรรม ตัวอย่างกรณีของการประปานครหลวง

หากจะขาย กปน. ไปให้บุคคลที่ ๓ คงจะไม่เป็นการง่ายที่จะตั้งราคาขาย "ที่ถูกต้อง" ขณะเดียวกันผู้ซื้อกิจการไป เมื่อลงทุนไปแล้วก็ต้องทำกำไรให้คุ้มกับการลงทุนแบบเสี่ยง และยังต้องรับภาระจ่ายคืนหนี้เดิมด้วย

ปัญหาการตีราคาทรัพย์สินจะหมดไปเมื่อการแปรรูปรัฐวิสาหกิจใช้วิธีให้สัมปทาน

และคิดค่าตอบแทนเป็นเงินก้อนส่วนหนึ่งเมื่อแรกเข้ารับสัมปทานและค่าสัมปทานเป็นรายปีอีกจำนวนหนึ่ง ผู้รับสัมปทานจ่ายเงินคิดค่าสัมปทานจากศักยภาพในการทำกำไรในระยะเวลาของสัมปทาน

วิธีการให้สัมปทานนี้ หลีกเลี่ยงการประเมินราคามูลค่าของทรัพย์สินที่แท้จริง ซึ่งทรัพย์สินทั้งหมดยังคงเป็นของรัฐวิสาหกิจ เพียงแต่มอบกิจการไปให้ผู้รับสัมปทานดำเนินการแทนรัฐวิสาหกิจเท่านั้น วิธีนี้ภาระหนี้ยังคงเป็นของรัฐวิสาหกิจ ดังนั้นการมอบสัมปทานไปต้องให้มั่นใจว่ารายได้จากสัมปทานจะพอเพียงกับการบริหารหนี้

ทางเลือก ในสภาวะทางการเงินปัจจุบัน คงจะไม่มีทางเลือกอื่นได้ออกไปจากจะต้องเร่งรัดการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อระดมทุนเข้าประเทศ รัฐวิสาหกิจที่เป็นหลักที่จะแปรรูปได้และพอจะนำรายได้เข้ารัฐมีประมาณ ๒๕ แห่งที่อาจจะพิจารณาได้ก็คือ

(๑) จังหวัดเวลาที่แปรรูปแต่ละรัฐวิสาหกิจ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความพร้อมผลประกอบการทางการเงินของแต่ละแห่ง การยอมรับได้ของพนักงาน การเร่งรีบแปรรูปโดยไม่รู้ตัวแปรอื่นใด นอกจากจะไม่สามารถขายได้ราคาดีแล้วยังอาจจะมีปัญหายากในการบริหารตามมาในภายหลัง ปัญหาที่ยากที่สุดของรัฐบาลคือ การทำความเข้าใจกับพนักงาน

และให้พนักงานยอมรับการเปลี่ยนแปลงโดย
ไม่มีการประท้วง หากรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะ
แปรรูปรัฐวิสาหกิจ ๕ แห่ง ให้เสร็จภายในปี
แรก และที่เหลือให้เสร็จสิ้นภายใน ๓-๔ ปี
และแปรรูปได้โดยไม่มีปัญหาแทรกซ้อน ก็น่าจะ
ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จ

(๒) รูปแบบของการแปรรูปอาจจะ
แตกต่างกันไปตามประเภทของรัฐวิสาหกิจแต่
ละแห่ง

ในเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจนั้น

รัฐบาลได้ตั้งหน่วยงานในกระทรวงการคลัง
เฉพาะเพื่อการนี้ และได้จ้างบริษัทที่ปรึกษาให้
ช่วยดำเนินการ สำหรับรัฐวิสาหกิจที่เหลืออีก
กว่า ๔๐ แห่ง ซึ่งอาจจะไม่ได้เป็นแหล่งที่จะ
ถูกขายเพื่อระดมเงินทุน ก็น่าจะได้มีการแปร
รูป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารด้วย
วิธีการ re-engineering องค์กร หรือการให้
สัมปทานแก่เอกชนหรือบางแห่งที่หมดสภาพ
ก็อาจจะพิจารณาขายทิ้งและปิดกิจการไปเลย

บรรณานุกรม

- การประปานครหลวง การสัมมนาเรื่อง Self-Privatization : การจัดการบริหารเป็น
Cost Center และ Profit Center กรุงเทพฯ : การประปานครหลวง, ๒๕๔๐.
- การศึกษาเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจไทย กรุงเทพฯ : สมาอุตสาหกรรมไทย, ๒๕๔๑
- การสัมมนาเรื่อง การแปรรูปรัฐวิสาหกิจกับการปลดภาระกองทุนฟื้นฟู หลักคิดและ
โต้แย้ง กรุงเทพฯ : วัฏจักร, ๒๕๔๑
- บุญเสริม วิสกุล และคนอื่นๆ แนวทางการแปรรูปการประปานครหลวง กรุงเทพฯ
: การประปานครหลวง, ๒๕๓๙
- วิสัยทัศน์ : การพัฒนารัฐวิสาหกิจไทย กรุงเทพฯ : กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง
๒๕๔๐
- Privatization Principle and Practice n.p. : International Finance Corporation,
1995.

ทางรอดของสังคมไทย

ในอนาคต

* คณีย มุสา

บทนำ

สังคมไทยในอนาคตโดยเฉพาะในอีก ๒ ปีข้างหน้าที่จะก้าวสู่ศตวรรษที่ ๒๑ จะมีลักษณะสภาพอย่างไร จะต้องเผชิญกับอะไรบ้าง และจะเอาตัวรอดได้หรือไม่ การเขียนบทความเรื่องนี้ คล้ายกับจะแสดงโดยนัยว่าสังคมไทยในอดีตได้ปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อความอยู่รอดได้อย่างปลอดภัยมาจวบจน

ปัจจุบัน แต่คาดการณ์ว่าในอนาคตจะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจที่กระทบกระเทือนสังคมไทยให้เกิดปัญหาใหม่ๆ รวมทั้งปัญหาเดิมที่จากรุนแรงขึ้น ความกว้างขวางและความลึกของปัญหามีมากขึ้น หากเป็นดังนี้ สังคมไทยในอนาคตจะมีทางรอดอย่างไร

* เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ๖ ว. สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สังคมไทยที่กำลังเคลื่อนไหว (dynamics) กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากตัวของสังคมไทย แต่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่เกิดจากภายนอกด้วย จะต้องอาศัยเครื่องมือของความอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง คือการปรับตัวหรือการปฏิรูป (Reform)

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางสังคมที่รุนแรงที่สุด ทั้งในตัวเองและที่เชื่อมโยงกับโลกอันสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมไทยคุ้นเคยกับการอยู่ร่วมกันในสังคมเล็ก คือชุมชนหมู่บ้านมาเป็นเวลายาวพันปี แต่ได้กลายมาเป็นสังคมใหญ่อย่างค่อนข้างกะทันหัน ด้วยระบบเศรษฐกิจ ข้อมูล ข่าวสาร และเทคโนโลยีสมัยใหม่

สังคมใหม่นั้นใหญ่ เชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อนทั้งในตัวเอง และที่เชื่อม

โยงกับโลกซึ่งเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ข้อมูลข่าวสารและเงินตรา, เคลื่อนไหวด้วยความเร็วของแสง ประกอบด้วยการถึงกำไรจากการค้าเงิน การไหลผ่านของวัฒนธรรม และเทคโนโลยีล้วนเป็นแรงกระแทกอันรุนแรงต่อสังคมไทย

คนไทยยังไม่สามารถจัดระบบการอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ที่เชื่อมโยง สลับซับซ้อน และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นนี้ สถาบันทางสังคม เช่นระบบการเมือง ระบบราชการ ระบบการศึกษา สถาบันทางศาสนา ระบบความยุติธรรม สถาบันสื่อ สถาบันครอบครัว เป็นต้น ไม่สามารถปรับตัวให้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทางสังคมได้ จึงปรากฏเป็นความอ่อนล้าเชิงสถาบัน เกิดความสับสน ความขัดแย้ง ความทุกข์ อันอาจประทุไปสู่ความรุนแรงได้

สถานการณ์ที่กระทบต่อความอยู่รอดของสังคมไทย

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและกระทบต่อความอยู่รอดของสังคมไทยมีทั้งสถานการณ์โลก และสถานการณ์ภายในประเทศ รวมทั้งสภาวะวิกฤติในปัจจุบัน ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก การแข่งขันกันได้เปรียบทางเศรษฐกิจ

กิจ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเพื่อปกป้องผลประโยชน์ ภายใต้เงื่อนไขประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสกัดกั้นการค้าและปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ปัญหาข้ามชาติ อาทิ อาชญากรรม การฟอกเงิน ยาเสพติด แรงงานต่างชาติดังกล่าว การก่อการร้ายสากล และการใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่ข่าวสารทางลบที่กระทบภาพพจน์ เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหากับประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องความระแวงไม่ไว้วางใจไทยที่มีสาเหตุสะสมจากอดีต และการแสวงประโยชน์เฉพาะหน้าของพ่อค้าบางราย นอกจากนี้ยังคงมีปัญหาล้นเขตแดน ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและผู้หลบหนีเข้าเมือง

สถานการณ์ภายในประเทศ จะมีปัญหาหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นทั้งปัญหาสืบเนื่องจากอดีต คือ ความยากจน ช่องว่างความเจริญทางเศรษฐกิจระหว่างเมืองกับชนบท การทิ้งชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง และการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติที่อาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรง รวมกับปัญหาใหม่ในปัจจุบัน คือการปรับตัวไม่ทันการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะกระแสกดดันจากภายนอก และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ภาครัฐยังมีจุดอ่อน

ด้านการประเมินสถานการณ์และการเตรียมความพร้อม มีผลให้แนวทางแก้ไขปัญหามืดมน ประชาชนไม่มั่นใจการดำเนินงานของรัฐ เกิดปัญหาต่อต้านโครงการของรัฐ รวมทั้งความไม่ต่อเนื่องทางการเมือง ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ คนในสังคมมีคุณธรรมน้อยลงและขาดความเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งเป็นปัญหาทางจิตวิทยาที่มีผลให้ปัญหาซับซ้อนมากขึ้น

สภาวะวิกฤติในปัจจุบัน เป็นปัญหาวิกฤติที่เชื่อมโยงกันทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การลงทุนทางธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นจริง การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจเฉพาะกลุ่ม ประกอบกับการเมืองที่ไม่โปร่งใส มี

การแสวงประโยชน์จากระบบการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง ระบบราชการที่ไม่ปรับตัวให้พร้อมรับสถานการณ์ ทำให้ประชาชนไม่เชื่อมั่น

ศรัทธาต่อผู้นำและกลไกภาครัฐ มีการขยายผลข่าวลือที่ยังทำให้ประชาชนไม่มั่นใจ การแก้ไขปัญหาของรัฐมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาที่คนในสังคมต่างเอาตัวรอด ไม่รับรู้ทุกข์ของคนร่วมชาติและไม่เอื้ออาทรกัน

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก สถานการณ์ภายในประเทศ และสภาวะวิกฤตในปัจจุบันที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นตัวเร่งและบีบบังคับให้สังคมไทยต้องขยับตัว เพราะจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และบางครั้งอาจจะรุนแรงจนเป็นวิกฤตการณ์ จึงต้องอาศัยเครื่องมือของความอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงหรือสภาวะวิกฤต คือ การปรับตัวหรือการปฏิรูป (Reform)

เครื่องมือของความอยู่รอด เครื่องมือของความอยู่รอด คือ การปรับตัว และการปฏิรูปที่กล่าวมาข้างต้น จำต้องอาศัยวิธีการสำคัญคือ **"การพัฒนา"** (Development) โดยที่มิติของการพัฒนาในอนาคตจำเป็นต้องมีการปฏิรูปสังคมอย่างรอบด้านแบบยกเครื่อง เพื่อให้สังคมไทยสามารถรักษาปกติภาพของตนเองไว้ได้ในท่ามกลางความสับสนและรุนแรง การกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องยาก ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งที่ได้สำเร็จโดยลำพัง จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วม (Participa-

tion) ของทุกฝ่าย ในลักษณะของการ**เข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ** ทั้งปัจเจกบุคคล ราชการ การเมือง ธุรกิจ ภาควิชาการ สถาบันศาสนา องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน และสถาบันครอบครัว เป็นต้น

การพัฒนาสภาวะเช่นนี้เพื่อจะเป็นทางรอดของสังคมไทยในอนาคต ควรจะมีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมใน ๓ ประการ คือ ๑) การพัฒนาระบบและวิธีคิดใหม่ ๒) การพัฒนาผู้นำในการแก้ไขปัญหาวิกฤติ และ ๓) การพัฒนาวิธีการจัดการใหม่ โดยอาจมีแนวทางดำเนินการดังนี้

การพัฒนาระบบและวิธีคิดใหม่

โดยการสร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ โดยการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สร้างจิตสำนึกใหม่ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยสนับสนุนอย่างเต็มที่ในทุกวิถีทางให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ในการมีส่วนร่วม และตระหนักถึงความสำคัญในการตัดสินใจทางการเมืองด้วยตนเอง เพื่อความรู้สึกร่วมกัน ร่วมทั้งปรับวิสัยทัศน์ และทัศนคติใหม่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์และสังคม อันจะทำให้เกิดความหมายและพลังสร้างสรรค์อย่างมหาศาล

การสร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ ไม่ได้หมายความว่าให้ทิ้งของดี ๆ ที่มีมาแต่เก่าก่อน อะไรดีควรอนุรักษ์และสร้างเสริมเพิ่มพูน แต่ต้องสร้างคุณค่าและจิตสำนึกใน

การอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ ที่เชื่อมโยงสลับซับซ้อนเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงโดยรวดเร็ว และวิกฤตได้ง่ายด้วยการกระทำของคนใดคนเดียว ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้จะต้องสร้างความเข้าใจ และจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ ทั้งของตนและผู้อื่น โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การจัดระบบการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเบื้องลึกที่สุดของแต่ละคนนั้น มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณที่สูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งจะยังให้เกิดดุลยภาพของสรรพสิ่ง

การพัฒนาผู้นำในการแก้ไขปัญหาวิกฤต ในสถานการณ์ที่สับสนและเกิดสภาวะวิกฤติศรัทธาของประชาชนเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้นำซึ่งหมายถึงผู้นำภาครัฐ ควรแสดงสภาวะผู้นำ ให้ความหวังแก่ประชาชน เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจของคนในชาติเพื่อผ่านสถานการณ์วิกฤตเรื่องเศรษฐกิจและปัญหาอื่นที่อาจเกิดความขัดแย้งรุนแรงในสังคม โดยควรแสดงท่าทีที่ชัดเจน ในแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชน และผลประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสร้างความขัดแย้งและวิกฤติในชาติ ประการสำคัญต้องสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้นำและกลไกภาครัฐ

การพัฒนาวิธีการจัดการใหม่ โดยต้องปรับวิธีคิด วิธีมองปัญหา และวิธีการจัด

การกับปัญหา ในมุมมองหรือวิสัยทัศน์ใหม่ โดยเฉพาะภาครัฐต้องเป็นผู้นำ การปรับเปลี่ยนดังกล่าว ในมุมมองหรือวิสัยทัศน์ใหม่ โดยเฉพาะภาครัฐต้องเป็นผู้นำ การปรับเปลี่ยนดังกล่าว โดยต้องเรียนรู้การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน และสร้างประสบการณ์จากการทำงานร่วมกับภาคประชาชน กลไกภาครัฐต้องปรับบทบาทให้ชัดเจน โดยการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมทำงานกับประชาชนภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในการพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาท้องถิ่น ร่วมกันในพื้นที่ชนบท และพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้ง โดยการให้ความสำคัญในการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

เพื่อที่จะให้เครื่องมือของความอยู่รอดทำงานโดยตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรที่จะสร้าง "กลไกประเมินสถานการณ์" โดยการปรับปรุงกลไกรัฐให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ และเตือนให้ทราบแนวโน้มของสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า รวมทั้งหน่วยข่าว จะต้องรายงานข่าวอย่างรวดเร็ว ตรงไปตรงมาเพื่อให้รัฐบาลได้รับทราบสถานการณ์ที่ถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถเตรียมความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คนไทย คือ ทรัพยากรอันทรงพลังที่สุดในการกำหนดและใช้เครื่องมือของความอยู่รอด โดยจะต้องเริ่มจากการพัฒนาระบบและวิธีคิดใหม่ อันเป็นฐานรากของการปฏิรูป จนนำไปสู่การพัฒนาผู้นำและวิธีการจัดการใหม่ ในขณะที่กลไกประเมินสถานการณ์จะต้องทำงานเคลื่อนไหวไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็น "เครื่องเตือน" สังคมไทยไม่ให้เพเลียงพล้ำ หรือถูกทำลายได้

บทสรุป

ถึงแม้คนไทย และสังคมไทยจะมีความหลากหลายอย่าง แต่สังคมไทยในรูปเดิมไม่สามารถฟันฝ่าวิกฤติครั้งนี้ได้ มีแต่จะผูกพัน บั่นและยับเยินเรื่อยไป จำเป็นที่คนไทยในทุกส่วนของสังคมจะต้องปลดปล่อยตัวเองให้เป็นอิสระ และเข้าร่วมมือกันทำการปฏิรูปสังคมโดยรอบด้านเพื่อสร้างสังคมไทยให้ดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีความสุข และเกิดดุลยภาพ

คนไทยคือทรัพยากรอันทรงพลังที่สุดในการกำหนดและใช้เครื่องมือของความอยู่รอด โดยจะต้องเริ่มจากการพัฒนาระบบและวิธีคิดใหม่อันเป็นฐานรากของการปฏิรูป จนนำไปสู่การพัฒนาผู้นำ และวิธีการจัดการใหม่ ในขณะที่กลไกประเมินสถานการณ์จะต้องทำงาน เคลื่อนไหวไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็น "เครื่องเตือน" สังคมไทยไม่

ให้เพเลียงพล้ำ หรือถูกทำลายได้

ความร่วมมือร่วมใจของคนไทยในลักษณะของ "ธุระเป็นของทุกคนและเข้าเกี่ยวข้องในเรื่องของส่วนรวม" ไม่ใช่ลักษณะ "ธุระไม่ใช่ ฉันไม่เกี่ยว" จะทำให้เกิดพลังทางสังคมอย่างมหาศาล พร้อมทั้งจะเผชิญกับ

วิกฤติการณ์ที่ตาโถมกระแทกสังคมไทยรุนแรงมากขึ้นๆ และจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสันติสุข หากเป็นดังนี้ทางรอดของสังคมไทยในอนาคตที่น่าเสนอในบทความนี้ก็จะมีบรรลุลูกได้เร็วขึ้น □□

บรรณานุกรม

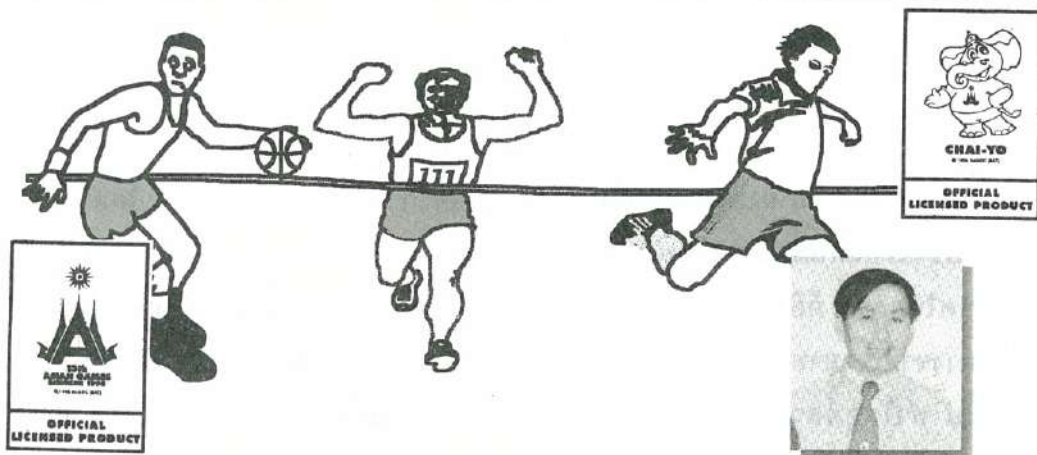
ประเวศ วะสี. "ระเบียบวาระแห่งชาติปฎิรูปสังคมไทย". มติชนสุดสัปดาห์ ๑๘, ๒๑
กรกฎาคม ๒๕๔๑ หน้า ๑๖-๑๗.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๑-
๒๕๔๔). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๔๑.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และคนอื่นๆ. วิพากษ์สังคมไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็น-
เตอร์, ๒๕๓๘.

บางกอกเกมส์ ๑๙๙๘

: ผลบวกทางเศรษฐกิจและสังคมไทย

ความนำ

ในเดือนธันวาคม ๒๕๔๑ ประชาชนชาวไทยและชาวเอเชียจะได้รับความตื่นเต้นประทับใจกับมหกรรมกีฬาอันยิ่งใหญ่ ภายใต้ชื่อ “เอเชียนเกมส์” เป็นการแข่งขันกีฬาของปวงชนในภูมิภาคเอเชียที่มีการจัดขึ้นทุก ๔ ปี ครั้งนี้นับเป็นครั้งที่ ๑๓ หรือเรียกตามฝรั่งว่า Lucky Number โดยมีประเทศไทยเป็นเจ้าภาพและที่น่ายกย่องก็คือ การได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์มาแล้วถึง ๓ ครั้ง มากที่สุดนอกทวีปเอเชีย ได้แก่

๑. ครั้งที่ ๕ ค.ศ. ๑๙๖๖ (พ.ศ.

๒๕๐๙)

*รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ

๒. ครั้งที่ ๖ ค.ศ. ๑๙๗๐ (พ.ศ. ๒๕๑๓)

๓. ครั้งที่ ๘ ค.ศ. ๑๙๙๘ (พ.ศ. ๒๕๒๑) และครั้งล่าสุด ครั้งที่ ๑๓ ค.ศ. ๑๙๙๘ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ซึ่งถือว่าเป็นครั้งที่ ๔ มากกว่าประเทศอื่นๆ ที่ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพรองลงมาประเทศละเพียง ๒ ครั้งเท่านั้น ซึ่งมีอยู่ ๒ ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินเดีย เป็นเจ้าภาพครั้งที่ ๑ (ค.ศ. ๑๙๔๙) และครั้งที่ ๙ (ค.ศ. ๑๙๘๒) และประเทศญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพครั้งที่ ๔ (ค.ศ. ๑๙๖๒) และครั้งที่ ๑๒ (ค.ศ. ๑๙๙๔)

สำหรับบางกอกเกมส์ ครั้งที่ ๑๓ นี้จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๖-๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๑ โดยใช้สนามแข่งขันส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานครและในหัวเมืองใหญ่ๆ ในขณะที่สถานะเศรษฐกิจของประเทศในแถบเอเชียและของโลกกำลังถดถอยในปัจจุบัน การจัดมหกรรมกีฬาเอเชียนเกมส์ จึงน่าจะเป็นปัจจัยบวกได้เปรียบเพื่อนบ้านย่านอาเซียนและประเทศในทวีปเอเชีย ยิ่งผสมผสานกับโครงการเมชิงไทยแลนด์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยด้วย ก็ยิ่งช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยประสบความสำเร็จสูงสุด คาดว่าปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาไม่น้อยกว่า ๗ ล้านคน คาดว่าน่าจะทำได้มากกว่าสองแสนล้านบาท รายได้ส่วนนี้คงช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติได้เร็วขึ้น

เจ้าภาพเอเชียนเกมส์ต้องเตรียมการใน

เรื่องใดและได้รับผลประโยชน์เรื่องใด

การที่ประเทศหนึ่งประเทศใด ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาที่ยิ่งใหญ่เช่นนี้ได้ นั้น ต้องผ่านการรับรองจากมติที่ประชุมของสภาโอลิมปิกแห่งเอเชีย (Olympic Committee of Asia) ซึ่งประเทศที่ถูกเลือกถือว่าได้รับเกียรติสูงสุด โดยในการจัดการแข่งขันครั้งนี้ มีประเทศที่เสนอชื่อขอรับเป็นเจ้าภาพหลายประเทศ เช่น ไต้หวัน และอินโดนีเซีย มีคำถามว่า การที่ประเทศเหล่านั้นต่างก็เสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันซึ่งต้องใช้งบประมาณในการจัดการเป็นจำนวนมหาศาล แล้วเจ้าภาพจะได้รับผลตอบแทนอย่างไรบ้าง ซึ่งขอสรุป ดังนี้

๑. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งในภาคพื้นเอเชียและทั่วโลก ก่อให้เกิดความมีเอกภาพ ความเข้าใจ มิตรภาพ และความก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศต่อนักกีฬาเยาวชนและประชาชนทั่วโลก

๒. ได้ผลกำไรทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การสร้างงานสาธารณูปโภค สนามกีฬา หมู่บ้านนักกีฬา ที่พักนักข่าว ผู้ฝึกสอน อาคารสื่อสารถ่ายทอดวิทยุและโทรทัศน์ ระบบการคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว ตลอดจนแหล่งนันทนาการและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักกีฬา

๓. สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนตื่นตัว และให้ความสนใจในการกีฬาประเภทต่างๆ เช่น กีฬาพื้นฐาน กีฬาเพื่อสุขภาพ กีฬาเพื่อนันทนาการ เป็นการพัฒนาประเทศในด้านกำลังคนที่มีคุณภาพและสมรรถภาพที่ดี

๔. ส่งเสริมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบเร่งรัดได้เร็วกว่าแผนปกติ ๕-๑๐ ปี

๕. ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำรายได้เข้าประเทศอันดับหนึ่ง เป็นการช่วยลดการขาดดุลการค้าและการคลังของประเทศ

๖. ส่งเสริมพัฒนาบุคคลและชุมชน

การจัดการแข่งขันมหกรรมกีฬานานาชาติ จะต้องมีการฝึก การเตรียมบุคลากรในด้านต่างๆ เช่น ด้านการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ล่าม การ

ประสานงาน การจัดระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ก่อให้เกิดอาสาสมัครและกลุ่มชุมชนที่มีคุณภาพ

๗. ได้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขัน ซึ่งในปัจจุบันถือว่าเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลแก่ประเทศเจ้าภาพ และคณะกรรมการโอลิมปิกสากล ได้แก่ ลิขสิทธิ์การถ่ายทอดรายการโทรทัศน์ สิทธิในตราสัญลักษณ์ของเกมส์กีฬา ดังจะเห็นได้จากจากการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ที่ลอสแอนเจลิสในปีที่ผ่านมา ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ค่าลิขสิทธิ์ถ่ายทอดโทรทัศน์ถึง ๗๕๐ ล้านดอลลาร์ หรือ ๑๔,๗๕๐ ล้านบาท ในขณะที่โอลิมปิกที่กรุงโซลได้รับค่าลิขสิทธิ์ถึง ๖๐๐ ล้านดอลลาร์ หรือ ๑๕,๐๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ ยังได้รับเงินสนับสนุนจากบริษัทธุรกิจการค้าจากตราสัญลักษณ์ (โลโก้) และสิ่งของที่ระลึกอีก (ตัวเลขข้างต้น คิดอัตราแลกเปลี่ยน 1 \$ U.S. = ๒๕ บาท)

เมื่อพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับอย่างมหาศาลนั้น ทำให้ประเทศต่างๆ สนใจและพยายามอย่างยิ่ง ในการที่จะเสนอชื่อขอรับเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเอเชียนเกมส์ หรือโอลิมปิกเกมส์ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการโอลิมปิกสากลก็ได้วางเกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานต่างๆ สำหรับประเทศที่จะเสนอตัวขอรับเป็นเจ้าภาพ ว่าต้องมีการเตรียมการทั้งในด้านสนามกีฬา สิ่งอำนวยความสะดวก โปรแกรม

และกิจกรรม อุปกรณ์กีฬาที่ใหม่และทันสมัย
เกณฑ์มาตรฐานสำหรับประเทศที่จะ
เสนอตัวขอรับเป็นเจ้าภาพกีฬาเอเชียน
เกมส์หรือโอลิมปิกเกมส์

๑. ชนิดกีฬา ที่จะจัดการแข่งขัน
(Sport Events) ประเทศเจ้าภาพจะต้องจัด
กีฬาสากลตามจำนวนที่กำหนด กล่าวคือ จะ
ต้องมีกีฬาบังคับ ๒ ประเภท ได้แก่ กรีฑาและ
ว่ายน้ำและกีฬาอื่นๆ อีกไม่น้อยกว่า ๑๔
ประเภทแต่ไม่เกิน ๒๕ ประเภท เช่น มวย
สากล ยูโด ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์
บอล จักรยาน และจะให้มีการสาธิตบรรจุไว้
ด้วยก็ได้ แต่ไม่ต้องนำเหรียญที่ได้ มานับรวม
กับกีฬามาตรฐานประเภทอื่นๆ

๒. สนามกีฬาและอาคารแข่งขัน
(Sport Venues) จะต้องตรงตามมาตรฐาน
ตามกฎหมายของคณะกรรมการประเมินผลในคณะ
กรรมการโอลิมปิกสากล ประเทศเจ้าภาพจะ
ต้องจัดสนามที่มีคุณภาพในด้านอุปกรณ์สิ่ง
อำนวยความสะดวก ทันสมัยและปลอดภัย ทั้ง
สนามแข่งขันและสนามฝึกซ้อม ตัวอย่างเช่น
ในการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ที่กรุงโซล มี
สนามแข่งขันจำนวน ๓๔ แห่ง ในขณะที่กรุง
ปักกิ่งมี ๓๓ แห่ง ยังไม่นับสนามฝึกซ้อม

๓. การจัดการประชุมวิชาการ (Academic
Conference) ในการแข่งขันกีฬา
โอลิมปิกเกมส์หรือเอเชียนเกมส์ ต้องมีการจัด
ประชุมวิชาการที่เรียกว่า Olympic Games
Science Congress หรือ Asian Games

Scientific Congress ซึ่งถือว่าเป็นการประชุม
นักวิชาการในด้านการพัฒนากีฬาเพื่อความ
เป็นเลิศ ตัวอย่าง เอเชียนเกมส์โซเออนทิพิด
คองเกรสที่ปักกิ่ง มีนักวิชาการเข้าร่วมประชุม
จำนวน ๑,๒๐๐ คน จากการนำเสนองานวิจัย
๖๒๘ เรื่องในหัวข้อเรื่อง “วิทยาศาสตร์การ
กีฬาในอนาคต”

นอกจากนี้ อาจจะมีจัดประชุมนานาชาติ
ในเทศกาลการแข่งขันเพิ่มขึ้นได้ การจัด
การประชุมวิชาการโดยมากจะจัดในช่วง ๑-๒
สัปดาห์ก่อนการแข่งขัน

๔. เทศกาลศิลปกรรม (Art Festi-
vals) ในการจัดการเฉลิมฉลองกีฬาโอลิมปิก
หรือเอเชียนเกมส์จะต้องมีกิจกรรม ส่งเสริม
ความเข้าใจและมิตรภาพของเยาวชนนานาชาติ
ดังนั้น จึงมีการจัดเทศกาลศิลปกรรมขึ้น
เพื่อเฉลิมฉลองกีฬา กิจกรรมทางด้าน
ศิลปกรรม อาจได้แก่ การแสดงดนตรี การเต้น
รำนานาชาติ การฟ้อนรำ ศิลปพื้นบ้าน และ
หัตถกรรม วรรณกรรม การถ่ายรูปและศิลปะ
อื่นๆ ในโอลิมปิกที่กรุงโซล มีการจัดเทศกาล
ศิลปกรรมจำนวนถึง ๔๑ รายการ โดยแบ่งเป็น
โปรแกรมการแสดง ๖ รายการ นิทรรศการ
๒๔ รายการ และการแสดงศิลปกรรม ๑๑ ราย
การ

๕. การวิ่งคบเพลิง (Torch Relay)
การวิ่งถือคบเพลิงเป็นกิจกรรมที่สืบทอดกันมา
เป็นประเพณีในสมัยกรีก พิธีจะเริ่มด้วยนักกีฬา
วิ่งจากโบสถ์เฮราซึ่งเป็นสถานที่จุดคบเพลิง ตั้ง

อยู่ บนยอดเขาโอลิมเปีย จากนั้นนำคบเพลิงวิ่งไปยังสนามกีฬา เพื่อนำไปจุดที่กระถางคบเพลิงในสนามเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าเทศกาลการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกได้เริ่มขึ้นแล้ว ปัจจุบันกิจกรรมการวิ่งคบเพลิงได้มีการประยุกต์ โดยมีจุดเริ่มต้นที่ภูเขาโอลิมเปีย และวิ่งผ่านประเทศต่างๆ และวิ่งผ่านไปตามเมืองต่างๆ ของประเทศที่เป็นเจ้าภาพ เพื่อเป็นการประกาศว่ามีเทศกาลการแข่งขันกีฬาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในกีฬาร่วมกัน สำหรับกีฬาเอเชียนเกมส์ให้ประยุกต์ตามความเหมาะสม สำหรับประเทศไทย มีการวิ่งธงของชาติต่างๆ ที่เข้าร่วมการแข่งขันไปยังทุกจังหวัด เมื่อธงไปถึงจังหวัดใดให้มีการเฉลิมฉลอง ๑ คืน จึงทำการวิ่งต่อ

๖. การจัดสื่ออำนวยความสะดวก (Media Facilities) เป็นความรับผิดชอบของเจ้าภาพจะต้องจัด โดยให้มีเป้าหมายในเรื่องต่างๆ ได้แก่

(๑) การให้บริการ เช่น ระบบการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

(๒) การนำเสนอข้อมูลข่าวสารจะต้องรวดเร็ว ทันใจ และทันสมัย

(๓) การบริการในเรื่องที่พักอาศัย การอำนวยความสะดวกในการทำงานในช่วงระหว่างการแข่งขัน

๗. การจัดการระบบเทคโนโลยีไฮ-เทค (Hi-Tech Mass Communication) ประเทศเจ้าภาพจะต้องจัดการระบบติดต่อสื่อสารมวลชน รวมถึง

(๑) สิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เช่น ระบบเครื่องฟังวิทยุ ระบบวิดีโอทั้งการให้ข้อมูล และข่าวสาร

(๒) สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องไฟฟ้าสำหรับสกอ์บอร์ด เครื่องมือจับเวลาเพื่อการแข่งขัน

(๓) สิ่งอำนวยความสะดวกคอมพิวเตอร์ ซึ่งรวมถึงการให้บริการเครือข่าย ข้อมูลที่ทันสมัยและสามารถเรียกหาข้อมูลได้ทันที

(๔) สิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องการถ่ายทอดกระจายเสียงนานาชาติ ตัวอย่างโอลิมปิกที่กรุงโซลใช้งบประมาณถึง ๒๔๐ ล้านเหรียญ หรือ ๙,๖๐๐ ล้านบาท เพื่อการจัดระบบไฮ-เทค

๘. การจัดเรื่องระบบอาหารที่พัก และการคมนาคม (Accommodation and Transportation) ประเทศเจ้าภาพจะต้องมีการจัดเตรียมระบบบ้านพักและอาหารสำหรับนักกีฬาโดยปกติจะต้องจัดหมู่บ้านนักกีฬาและเจ้าหน้าที่ หมู่บ้านนักข่าว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กองทัพนักกีฬา ผู้สื่อข่าว และเจ้าหน้าที่ ดังตัวอย่าง โอลิมปิกที่กรุงโซล สร้างหมู่บ้านนักกีฬาจำนวน ๕,๕๔๐ ห้องพักนักกีฬาจากจำนวน ๒๒ ดึกสูง เป็นต้น

๙. การจัดระบบรักษาความปลอดภัย และการบริการ (Security Service) ประเทศเจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมระบบรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี เพื่อให้กองทัพนักกีฬาได้พำนักร้อย่างปลอดภัย จะต้องใช้ระบบการรักษาความปลอดภัยพิเศษ มีการฝึกซ้อม

The 13th Asian Games Youth Camp

**Come and join us in creating
Friendship Beyond Frontiers**

December 5-11, 1998
Sattahip Naval Base Hotel, Chon Buri Province,
Thailand

เป็นอย่างดี มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย ในโอลิมปิกที่
กรุงโซล ใช้ตำรวจ ๑๐,๐๐๐ นาย และอาสา
สมัครอีก ๔,๕๐๐ คน ไม่รวมกำลังทหารอีก
จำนวนมาก ซึ่งประเทศเจ้าภาพจะต้องมีความ
พร้อมในเรื่องให้บริการทางด้านภาษา บริการ
การแพทย์ โรงพยาบาล การตรวจแพทย์ การ
ถ่ายภาพ หรือวีดิทัศน์บันทึกภาพทางชีวกล-
ศาสตร์ของนัก กีฬา รวมทั้งการประกันสุข
ภาพของ นักกีฬา ในเรื่องการบริหารทางภาษา
เจ้าภาพจะต้องจัดผู้ประสานงานทั้งภาษา
อังกฤษและภาษาฝรั่งเศส ตลอดจนหน่วยแปล
เอกสาร หน่วยการติดตามและผู้ประสานงานที่
มีการฝึกอบรมเป็นอย่างดีประจำไว้ตามหน่วย

สนามการแข่งขัน หมู่บ้านนักกีฬา ศูนย์ผู้สื่อ
ข่าวและประชาสัมพันธ์ตามโรงแรม รวมถึง
สนามบิน

๑๐. การจัดค่ายเยาวชน (Youth
Camp) วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการพัฒนา
เพื่อให้เยาวชนได้ใช้การกีฬา สร้างความเข้าใจ
อันดีต่อกัน และเป็นการสร้างมิตรภาพ
ประเทศเจ้าภาพจะต้องจัดค่ายเยาวชนจาก
นานาชาติในช่วงเทศกาลเอเชียนเกมส์ ซึ่ง
เป็นเยาวชนอายุระหว่าง ๑๔-๒๒ ปี มาเข้าค่าย
ร่วมกัน เป็นเวลา ๗-๑๐ วัน เป็นการส่งเสริม
คุณค่าทางสังคม สร้างความสามัคคี สร้างมิตร
ภาพ ความเข้าใจอันดีต่อประเทศเจ้าภาพ เกิด
ทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนานักกีฬา พัฒนาร่างกาย
และจิตใจ ซึ่งจะเป็นทรัพยากรของประเทศที่มี
คุณภาพในอนาคต

บางกอกเอเชียนเกมส์ : ผลบวกทาง เศรษฐกิจและสังคมไทย

หากจะสรุปถึงความพร้อม การเตรียม
การ สถิติตัวเลขในด้านต่างๆ รวมถึงผลที่จะ
ได้จากการรับเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันบาง
กอกเกมส์ในครั้งนี้ อาจกล่าวได้ ดังนี้

๑. มีนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันมากที่สุด
จำนวน ๔๓ ขาติ จำนวนกว่า ๑๐,๐๐๐ คน มี
การจัดชนิดกีฬามากเป็นพิเศษ ๓๖ ชนิดกีฬา
และมีกีฬาสาธิต ๒ ประเภท ได้แก่ มวยไทย
สมัครเล่น และลีลาศ ซึ่งสามารถจัดประเภท
การแข่งขันมากที่สุดถึง ๓๓๗ ประเภท คิด
เป็น ๓๓๗ เหรียญทอง

๒. สร้างสนามกีฬาเพื่อการแข่งขันใน กรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ๆ จำนวน ๖๓ แห่ง จัดเป็นสนามกีฬาในร่ม จำนวน ๒๖ สนาม และสนามกีฬากลางแจ้ง ๓๗ สนาม นอกจากนี้ ยังได้จัดเตรียมสนามฝึกซ้อม สำหรับนักกีฬาอีกจำนวน ๔๗ สนาม สนาม กีฬาต่างๆ จะตั้งอยู่ที่ ๓ จุดใหญ่ๆ ได้แก่ ศูนย์ธรรมศาสตร์รังสิต ศูนย์บางกอกแลนด์ และศูนย์กีฬาหัวหมาก ที่เหลือจะกระจายไป ตามหัวเมืองต่างๆ เช่น ปทุมธานี สุพรรณบุรี สระบุรี ศรีสะเกษ ชลบุรี เชียงใหม่ นคร- สวรรค์ สุราษฎร์ธานี ตรังและสงขลา

๓. นอกเหนือจากนักกีฬาแล้ว ยังมีผู้ แทนจากสหพันธ์กีฬาโอลิมปิกแห่งเอเชีย ผู้ แทนแห่งชาติเอเชียและผู้แทนสหพันธ์กีฬานานาชาติ จำนวน ๕๐๕ คน เจ้าหน้าที่ผู้ตัดสินและฝ่ายเทคนิคจำนวน ๑,๒๒๐ คน ผู้สื่อข่าวกีฬาจากนานาประเทศ จำนวน ๗,๐๐๐ คน เมื่อรวมกับนักกีฬา ๑๐,๐๐๐ คน จะมีบุคคล ต่างๆเดินทางมาร่วมการแข่งขันในครั้งนี้ไม่ต่ำกว่า ๑๘,๘๐๐ คน และคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมและ ถือโอกาสในการท่องเที่ยวในประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าวอีกอย่างน้อยกว่า ๗๕๐,๐๐๐ คน หรือ ๑๐% ของนักท่องเที่ยวปี ๒๕๔๑ นอกจากนี้ กิจกรรมค่ายเยาวชนเอเชียนเกมส์จะมีเยาวชนและผู้ดูแลเข้าร่วมอีกประมาณ ๓๐๐ คน กิจกรรมประชุมวิชาการเอเชียนเกมส์ คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมประชุมอีก ๔๐๐ คน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ

ไทยให้มีสภาพคล่องและลดความเครียดจากวิกฤตเศรษฐกิจยุค IMF และยังเป็นจุดเริ่มต้นของการฟื้นเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ถ้าประเมิน ตัวเลขค่าใช้จ่ายของกลุ่มนักท่องเที่ยวในช่วง ธันวาคมและพฤษภาคมในเมืองไทยเฉลี่ย ๘ วัน คาดว่าจะมีรายได้ประมาณ ๓,๖๐๐-๔,๐๐๐ ล้านบาท

๔. บางกอกเกมส์ ส่งผลกระทบทางบวกต่อสังคมไทยและสังคมเอเชียได้เป็นอย่างดี เช่น การรวมตัวกันเพื่อแข่งขันกีฬาเป็นการสร้างความสามัคคี สร้างมิตรภาพ ความเข้าใจอันดีโดยมีกีฬาเป็นสื่อมิตรภาพ การถ่ายทอดการแข่งขันกีฬา เป็นการสร้างกิจกรรมในภูมิภาคเอเชีย และสำหรับสังคมไทยนั้น เป็น ได้มีการสร้างทีม สร้างพลังในการเตรียมตัวเป็นเจ้าภาพ ลดความเครียดในสังคมในภาวะเศรษฐกิจ ช่วยสร้างงานให้แก่ชุมชนและสังคม

บทสรุป

บางกอกเกมส์ ๑๙๙๘ ประเทศไทย และชาวไทยทุกคนได้รับเกียรติจากสภาโอลิมปิกแห่งเอเชีย (OCA) ให้เป็นเจ้าภาพ ส่งผล ในทางบวกในด้านเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในสภาวะเศรษฐกิจถดถอยเช่นที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ก็จะเป็นส่วน กระตุ้นสภาวะเศรษฐกิจ สภาพจิตใจของคนให้ ดียิ่งขึ้น มาร่วมใจกันเป็นเจ้าภาพที่ดี ร่วมแรง ร่วมใจกันเชียร์และชมกีฬาและต้อนรับนักกีฬา และนักท่องเที่ยวให้สมกับป๊อเมซิ่งไทยแลนด์

บรรณานุกรม

Bangkok Asian Games Organizing Committee (BAGOC). *Progressing Report :*

The 13th Asian Games. Bangkok: BAGOC Publishing, 1998.

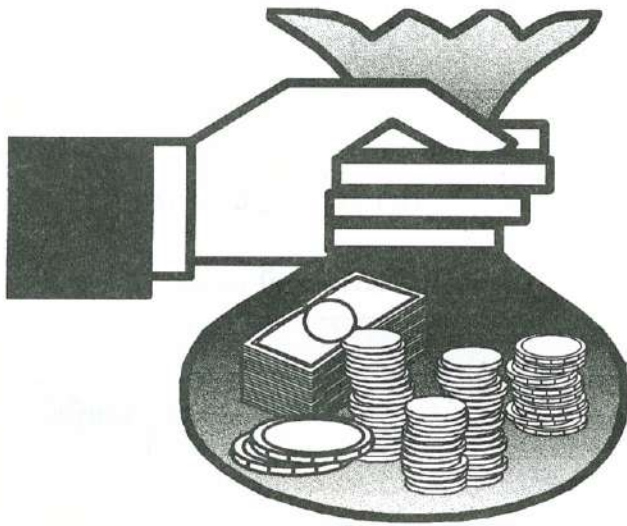
Bangkok Asian Games Organizing Committee (BAGOC). *The 13th Asian*

Games Scientific Congress. Bangkok: Congress Secretariat Office,

Sport Authority of Thailand, 1998.

สมบัติ กาญจนกิจ. "เยาวชนและประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพมหกรรมกีฬา
เอเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๑๓." กีฬา: การกีฬาแห่งประเทศไทย ๒๕, ๒ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๓๔.

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือน และชุมชนด้วยวิธีสหกรณ์

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ พันประสิทธิ์

ภาวะเศรษฐกิจประเทศไทยปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยรวมยังคงชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากภาวะการลงทุนของภาคธุรกิจและการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของภาคครัวเรือนลดลงเป็นสำคัญ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี จากการขาดสภาพคล่องของระบบสินเชื่อของสถาบันการเงินที่ปล่อยให้กับภาคธุรกิจอุตสาหกรรม โดยที่บริษัทศูนย์วิจัยธนาคารไทยพาณิชย์ ได้คาดไว้เมื่อตอนต้นปี พ.ศ.

๒๕๔๑ ว่าการลงทุนรวมจะลดลงจากปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ร้อยละ ๘.๔ การใช้จ่ายของภาครัฐบาลลดลงตามภาวะการขาดดุลงบประมาณร้อยละ ๙.๒ การขยายตัวของเงินฝากและสินเชื่อของธุรกิจเงินทุนลดลงร้อยละ ๑๙.๖ และ ๒๑.๒ ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อร้อยละ ๑๐.๖ (ตารางที่ ๑)

ภาคครัวเรือน (Households) คือ หน่วยเศรษฐกิจเล็ก ๆ ของประชากรไทย ๖๐ ล้านคนที่น่าเอาสินค้าและบริการมาใช้

บริโภคโดยตรง ดังนั้น ภาคครัวเรือนจะต้องรับภาระกับอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐.๖ ดังอย่างข้างต้น ระดับราคาสินค้าและบริการสูงขึ้นครัวเรือนในฐานะผู้บริโภคต้องจ่ายเพิ่มขึ้นตามตัวเลขอัตราเงินเฟ้อ นอกจากนั้นภาคครัวเรือนในฐานะเจ้าของปัจจัยการผลิต ได้แก่ กลุ่มแรงงาน กลุ่มเจ้าของที่ดิน กลุ่มทุน และกลุ่มผู้ประกอบการ ทุกกลุ่มจะแสวงหารายได้ในรูปของ ค่าจ้าง

ค่าเช่า ดอกเบี้ย และกำไรจากการลงทุนผลิตสินค้าและบริการของภาคธุรกิจ ดังนั้น ถ้าภาคการลงทุนทั้งหมดลดลงร้อยละ ๘.๔ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาคครัวเรือนทั้งประเทศ ภาวะทุกข์เข็ญข้าวยากหมากแพง ใจผู้ร้ายทุกหมู่ ทุกส่วนของสังคมอลเวง ปั่นป่วนเกิดขึ้นหนักขึ้นและดูเหมือนจะเรื้อรังไปอีกหลายปี

เศรษฐกิจทุนนิยม (Capitalism)

ตารางที่ ๑ ประมาณการภาวะเศรษฐกิจและการเงินไทยปี ๒๕๔๑

รายการ	หน่วย	๒๕๔๑-F		
		ครึ่งแรก	ครึ่งหลัง	รวมทั้งปี
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) (ณ ราคาปัจจุบัน)	พันล้านบาท	๒,๙๑๔.๐	๓,๐๓๓.๙	๕,๙๔๗.๙
อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (ณ ราคาปี ๒๕๓๑)	%	-๑.๔	๕.๗	๒.๐
ภาคการผลิต				
- ภาคเกษตร (ณ ราคาคงที่)	%	๑.๙	๒.๒	๒.๐
- นอกภาคเกษตร (ณ ราคาคงที่)	%	-๑.๘	๖.๑	๒.๑
- อุตสาหกรรม	%	๒.๔	๔.๐	๓.๒
- บริการ	%	-๕.๖	๗.๙	๑.๐
ภาคการใช้จ่าย				
- การใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภครวม (ณ ราคาคงที่)	%	-๐.๑	๑.๘	๐.๘
- การใช้จ่ายภาคเอกชน	%	๒.๐	๒.๓	๒.๒
- การใช้จ่ายภาครัฐ	%	-๑๕.๕	-๒.๔	-๙.๒
- การลงทุนรวม (ณ ราคาคงที่)	%	-๑๗.๒	๒.๐	-๘.๔
- การลงทุนภาคเอกชน	%	-๑๔.๓	๑.๖	-๗.๐
- การลงทุนภาครัฐบาล	%	-๒๖.๕	๓.๒	-๑๓.๐

รายการ	หน่วย	๒๕๕๑-F		
		ครั้งแรก	ครั้งหลัง	รวมทั้งปี
ภาคการค้าระหว่างประเทศ				
- การส่งออกสินค้า	พหุคูณดอลลาร์	๒๙.๒	๓๑.๒	๖๐.๔
อัตราภาษีขาเข้า	%	๙.๒	๙.๘	๙.๕
- การนำเข้าสินค้า	พหุคูณดอลลาร์	๓๓.๔	๓๔.๓	๖๗.๘
อัตราภาษีขาเข้า	%	-๐.๖	๒.๔	๐.๙
- ดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP	%	-๒.๔	-๑.๙	-๒.๒
อัตราเงินเฟ้อ	%	๑๒.๘	๘.๕	๑๐.๖
ฐานะทางการเงินคลัง (ปีงบประมาณ)				
- ดุลงบประมาณ	พหุคูณบาท	-๐.๕	๖๐.๕	๖๐.๐
การเงินการธนาคาร				
ธนาคารพาณิชย์				
- เงินฝาก (อัตราภาษีขาเข้า)	%	๑๒.๗	๑๓.๒	๑๓.๒
- สินเชื่อ (อัตราภาษีขาเข้า)	%	๑๗.๐	๑๒.๐	๑๒.๐
- สินเชื่อต่อเงินฝาก	%	๑๓๔.๖	๑๓๕.๑	๑๓๕.๑
ธุรกิจเงินทุน				
- เงินรับฝากจากประชาชน (อัตราภาษีขาเข้า)	%	-๔๙.๒	-๔๗.๖	-๔๗.๖
- สินเชื่อ (อัตราภาษีขาเข้า)	%	-๒๗.๐	-๒๑.๒	-๒๑.๒
อัตราดอกเบี้ย				
- LIBOR US\$ (6 month)	%	๖.๐	๖.๐	๖.๐
- Repo Rate (1 day)	%	๑๘.๐	๑๗.๐	๑๗.๐
- Interbank Rate	%	๑๕-๒๐	-	-
- Interfinance Rate	%	๒๑-๒๕	-	-
- MLR	%	๑๖.๘	๑๖.๕	๑๖.๕
อัตราแลกเปลี่ยน	บาท/ดอลลาร์	๓๕.๐	๓๕.๒๕	๓๕.๒๕

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย ประมาณการโดย บริษัท ศูนย์วิจัย ไทยพาณิชย์ จำกัด

Economy) ความทุกข์โศกเยือกเย็นในความชอบธรรมที่ลุ่มลึกในการแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดทั้งปัจจุบันและอนาคต โดยจงใจให้ล้าหน้าของมนุษย์ผู้เห็นแก่ตัวนี้ถึง แต่ผลประโยชน์ส่วนตน (Self Benefit) ล้อหลอกให้ตายใจ จากนั้นการเอารัดเอาเปรียบระหว่างคนที่มีโอกาสกับคนที่ด้อยโอกาส ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของคนในระบบเศรษฐกิจแตกต่างกันมาก คนร่ำรวยประเทศที่ร่ำรวย ธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจข้ามชาติ พยายามกอบโกยผลประโยชน์เข้าสู่ตนเอง พรรคพวกของตนเองให้มากที่สุด จนเกิดความมั่นคงของชนในชาติของเขาสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ผู้ด้อยโอกาสในการประกอบอาชีพ การศึกษาและการอยู่ในสังคมของประเทศกำลังพัฒนามากลับเพิ่มขึ้น การพัฒนาทางเศรษฐกิจประเทศไทย ตามแนวทุนนิยมเป็นความสอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบไทยที่หมายถึงการมีอิสระเสรีตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนพูดกันว่า “ใครใคร่ค้าม้าค้า ใครใคร่ค้าช้างค้า” จนเกิดระบบเศรษฐกิจแบบธรรมชาติ (Natural Economy) ขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะประเทศไทยมีพื้นฐานทางด้านการเกษตรที่สามารถผลิตให้เกิดมูลค่าส่วนเกินและศักยภาพให้กับสังคม แต่การครอบครองปัจจัยการผลิตประเภทแรงงาน ที่ดินและการค้า ยังอยู่ในการควบคุมของรัฐและของ

กษัตริย์ จากสนธิสัญญาเบาริงนำไปสู่ทุนนิยมพึ่งพา (Dependent Capitalism) ที่ทุนนิยมโลกเริ่มมีอิทธิพลครองงำเศรษฐกิจการผลิตของประเทศไทยมุ่งสนองตอบความต้องการของเศรษฐกิจของต่างประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ เป็นผลให้สังคมไทยมีคนจนและมีความโลภเพิ่มขึ้น จวบจน พ.ศ. ๒๕๐๐ ธนาคารโลกและ IMF เสนอให้รัฐบาลไทยดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเสรีเพื่อสนองต่อการขยายตัวของทุนนิยมศูนย์กลาง (Central Capitalism) ของประเทศที่พัฒนา หลังจากนั้น ๒๕ ปีเศรษฐกิจประเทศไทยเจริญก้าวหน้ามาก จากการลากจูงของบรรษัทข้ามชาติ แต่สังคมไทยขาดอิสรภาพการพัฒนา ระบบของสังคมไทยเป็นสังคมของลูกจ้างต่างชาติเพิ่มขึ้น มีเศรษฐกิจการผลิตที่พึ่งพาเพิ่มขึ้น โดยไม่รู้ตัวและเต็มใจทุกองค์การพัฒนาที่เป้าหมายสู่ความเป็นนานาชาติของสังคมไทย เศรษฐกิจการผลิตมุ่งหมายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จนเกิดความรุ่งโรจน์โชติช่วงชัชวาล ไพร่ฟ้าเศรษฐกิจใหม่หน้าใสใจใตมีมากมาย

ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ IMF เจ้าเก่าเสนอให้ประเทศรับพันธะข้อ ๘ ของ IMF เปิดเสรีทางการเงิน ภาวะการแข่งขันกันชิงธุรกิจการค้าและการเงินของคนไทยกับนานาชาติเพิ่มขึ้น การเปิดเสรีเงินเกินขอบเขตของความโลภอยากรวยไม่รู้จบ ก่อหนี้ต่าง

ประเทศเพื่อหาทำไรจากเศรษฐกิจฟองสบู่ทุก
กิจกรรมการผลิต เพื่อหาไรจากการเก็งกำไร
รัฐก็เพิกเฉยกับการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ ๗ ต่อด้วยฉบับที่ ๘ เน้นการ
พัฒนาคน แต่ไม่ได้เน้นจริยธรรมและคุณ
ธรรม กลับไปเน้นที่สติปัญญา พัฒนา
เทคโนโลยีสารสนเทศสุดฤทธิ์สุดเดช ด้วย
คอมพิวเตอร์ สังคมไทยสติแตกหลงผิดคิด
แต่เดรัจฉานวิชาศึกษาเฉพาะสิ่งที่ทำเพื่อได้
เปรียบทำไรมีรายได้มาก ๆ ตามประเทศเจ้า
ของลัทธิทุนนิยม เพื่อก่อให้เกิดความได้
เปรียบเชิงเปรียบเทียบกับคู่ค้าและคนอื่น ๆ
ในสังคม

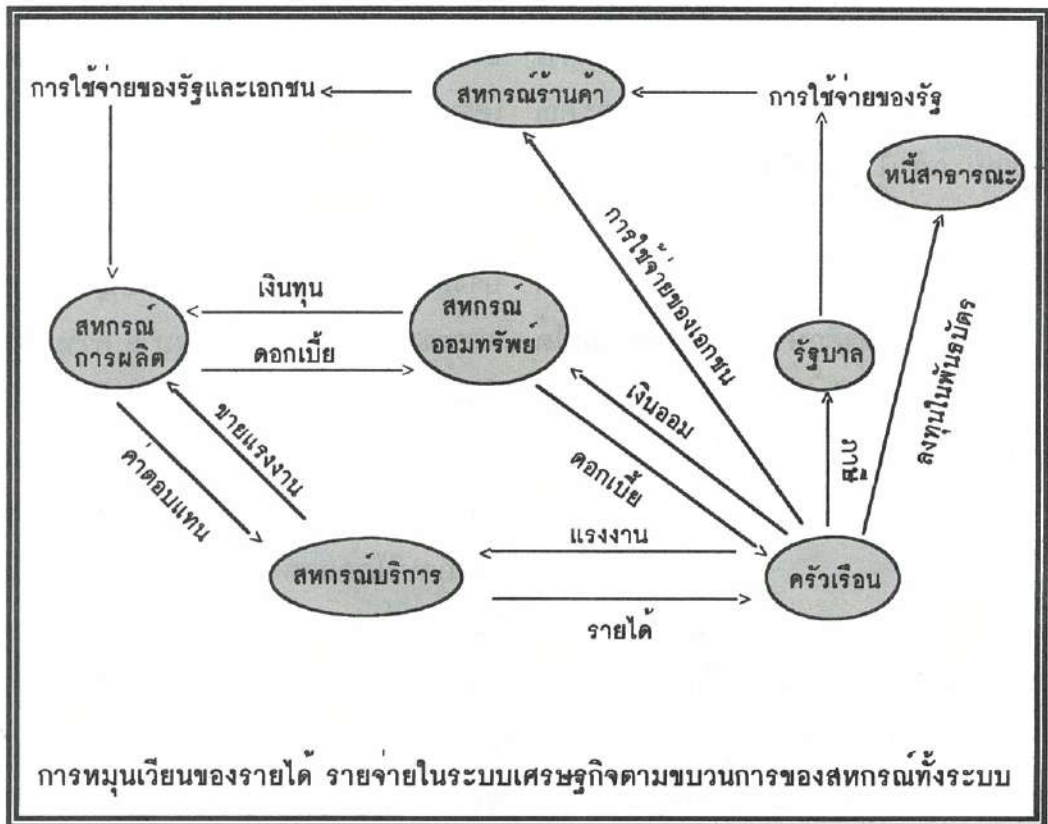
ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมใน
ปัจจุบันเป็นปัญหาชั่วคราวเกิดขึ้นได้กับทุก
ประเทศที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยม
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมย่อมมีทั้งผล
ได้และต้นทุน ในช่วงที่มีผลได้สูงกว่าต้นทุน
เศรษฐกิจย่อมรุ่งเรืองในช่วงใดที่ผลได้น้อย
กว่าต้นทุนเศรษฐกิจย่อมถดถอย คราวเรือน
และองค์กรธุรกิจจะต้องเรียนรู้และปรับตัวใน
แนวทางแห่งความเป็นไปได้ ให้อยู่รอดและ
เกิดความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและ
สังคม

รัฐบาลความหวังสุดท้าย ในการจัด
การกับวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อเศรษฐกิจของ
ประเทศชะลอตัวไม่ได้หมายความว่าแต่เพียงตัว

เลข GDP ในตารางลดลงเท่านั้นแต่องค์
ประกอบของ GDP ได้เปลี่ยนแปลงทั้งในเชิง
ปริมาณและคุณภาพในทุก ๆ ด้าน บางส่วน
ของการเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากขนาดของ
องค์กรธุรกิจเกิดการถดถอย ส่งผลต่อภาค
เศรษฐกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บางส่วนเกิด
จากการจัดสรรหาทรัพยากรของบุคคลและ
ครัวเรือนไม่สอดคล้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
บางส่วนเป็นผลมาจากการแก้ปัญหาที่ผิด
พลาดขององค์กรธุรกิจและรัฐบาล ความรู้สึก
นึกคิดของประชาชนขาดความเชื่อมั่นใน
สถานภาพของตนเองและครอบครัว ทุกคน
พร้อมใจกันใช้จ่ายประหยัดขึ้น ระดับการ
อุปโภคบริโภคลดลงนำมาซึ่งความพึงพอใจ
ในระดับที่ลดลงแล้ว กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจ
ของไทยไตรมาสนี้จะต้องหยุดการขยายตัว
รัฐบาลจึงเป็นที่พึ่งในการสร้างบรรยากาศ
ของกิจกรรมการผลิต การบริโภค การ
จำหน่ายจ่ายแจกและการแลกเปลี่ยนเพื่อที่
ทำให้ธุรกิจมีรายได้หรือให้ประชาชนมีรายได้

รัฐบาลได้เงินจากภาษีและการออก
พันธบัตรกอบหนี้สาธารณะภายในประเทศจาก
ประชาชน นำเงินที่ได้ไปตั้งเป็นงบประมาณ
รายจ่ายกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว เป็นทาง
เลือกที่เป็นไปได้ที่จะใช้ธุรกิจสหกรณ์ที่เกิด
จากการร่วมกันทำงานของประชาชนในสัง
คมหนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ โดยชื่อหลัก
แห่งความเสมอภาค เพื่อจำกัดการแสวงหา

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของคนกลาง สังคมของประชาชนให้สูงขึ้น
 สหกรณ์มีจุดหมายช่วยสมาชิกให้ได้ผล บทความนี้ผู้เขียนต้องการเสนอ
 ประโยชน์แก่สมาชิกด้วยวิธีให้บริการและยก ปัญหาพื้นฐานของเศรษฐกิจ จากอดีตถึง

ระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้น พิจารณารูปที่แสดง การหมุนเวียนของรายได้ภายในระบบเศรษฐกิจ ตามขบวนการของสหกรณ์ทั้งระบบแล้วจะเห็นว่าวิธีการของสหกรณ์เป็นวิธีการทางเศรษฐกิจที่มีอุดมการณ์ ส่งเสริมด้านต่างๆ และยกระดับความเป็นอยู่ของตนและสังคมให้ดีขึ้น ฐานะทางเศรษฐกิจและ

ปัจจุบัน สภาพของเศรษฐกิจครัวเรือนของประเทศไทยยังมีความยากจนอดคัดัดขัดสน เป็นหนี้เป็นสินขาดเงินทุน ด้วยเทคโนโลยีและการคุกคามจากธรรมชาติ ใจผู้ร้าย โรคภัยไข้เจ็บและผู้มีอำนาจอิทธิพล ความได้เปรียบจากเจ้าของที่ดิน เจ้าของโรงสี เจ้าของทุน ที่มีต่อผู้บริโภค และเกษตรกร ซึ่งรัฐพยายามใช้นโยบายทางเศรษฐกิจศาสตร์มหภาคทั้งด้าน

^๑ ธารณี เวณฮอลล์ เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ ๑ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐, หน้า ๑

การเงินและการคลังเพื่อการไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ แต่ในส่วนย่อยของระบบโดยเฉพาะภาคครัวเรือนและภาคการผลิตหรือธุรกิจต่างๆ มีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ในปัจจุบัน

ธุรกิจสหกรณ์เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับจุลภาคที่มีผลโดยตรงต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ไม่มีความสลับซับซ้อนเหมือนธุรกิจข้ามชาติที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยมในรูปแบบการเปิดเสรีทางการเงินและเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งหาคนที่มีความรู้จริงในการวิเคราะห์คาดการณ์ทิศทางของเศรษฐกิจไม่ได้ ซึ่งทำให้ธุรกิจประเภทต่างๆ ต้องล้มเลิก กิจการไปเรื่อยๆ แต่ธุรกิจสหกรณ์กลับสวนกระแส มีสถานการณ์ที่มั่นคงมากขึ้นมีการขยายทาง

ด้านบริการและธุรกิจเพิ่มขึ้น ช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจครัวเรือนได้มากขึ้น นอกจากนั้นสหกรณ์โดยหลักและอุดมการณ์ยังช่วยให้ชุมชนและสังคมรวมตัวกันเกิดความเข้มแข็งในการดำรงอยู่และการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “น่าจะมีการเผยแพร่ขยายใช้ระบบสหกรณ์ ขึ้นทั่วประเทศ เนื่องจากวิธีการของสหกรณ์เองนั้น เป็นรากฐานที่ดีของประชาธิปไตยอย่างสำคัญ สอนให้รู้จักความรับผิดชอบร่วมกัน ให้มีการเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารงานสหกรณ์ ตลอดจนให้อำนาจคุณค่าของประโยชน์ อันจะได้ร่วมกันเป็นส่วนรวม นับเป็นการวางรากฐานที่มีประโยชน์ยิ่ง ต่อการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย” □□

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์กับการพัฒนางานสหกรณ์ กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมสหกรณ์, ๒๕๔๐

----- ๕๐ ปี การครองราชย์พัฒนาชาติพัฒนาสหกรณ์ กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมสหกรณ์, ๒๕๓๙

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม “บทบาทของภาคเอกชนกับทิศทางการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘” Aphelt Journal, ๑,๑ พ.ย., ๒๕๓๗.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, บรรณารักร วิวัฒนาการทุนนิยมไทย กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกลุ่มเศรษฐกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒

ประดิษฐ์ มัชฌิมา สังคมวิทยาชนบทและการสหกรณ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒

วินัย อาจคงหาญ การจัดการสหกรณ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๐

ฟ้าทางตันธุรกิจ พันวิกฤติ พลิกสถานการณ์

*โสสมสกา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

ภายใต้กระแสโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมสารสนเทศ (Information Society) หรือยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นอยู่ขณะนี้ ได้ส่งผลกระทบต่ออันมากมายแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างถื่นหนา จึงทำให้ธุรกิจอุตสาหกรรมทุกแห่งต้องปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ด้านการจัดการ (Management Paradigm) กระบวนยุทธ์ของตนไม่ว่าจะเป็นแนวคิด วิธีทางการดำเนินงาน การตัดสินใจให้

สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงอันเชี่ยวกรากที่เกิดขึ้นดังกล่าอย่างเหมาะสม รวดเร็วฉับไว ทั้งนี้ ก็เพื่อความอยู่รอดและให้ได้มาซึ่งศักยภาพในการต่อกรกับคู่แข่งชั้น โดยเฉพาะในสนามการแข่งขันที่มีการยกระดับจากตลาดภูมิภาคเข้าสู่ เวทีการแข่งขันระดับโลก (All Manufacturing Decisions Must Now Meet the Test of Fierce Global Competition)

นอกจากนี้ ผลจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่มีผลต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันได้ส่งผลกระทบให้ธุรกิจทุกแขนงได้รับผลเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตแทบทุกแห่งตั้งแต่ขนาดย่อมจนถึงขนาดใหญ่ ทำให้บริษัทผู้ผลิตทุกรายต่างก็ต้องหันมาปรับตัวเพื่อความอยู่รอด หาท่างปรับทิศทางการกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อฝ่าทางตัน พลิกผันสถานการณ์

เจกเช่นอุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกาที่ก้าวอย่างสูง ทำเนียบการแข่งขันระดับโลก (The World Competitiveness) ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต่างก็มีการเรียนรู้ มีการคิด และการตัดสินใจดำเนินการอย่างรวดเร็วฉับไวในหลากหลายรูปแบบหลายกระบวนการทัศน์เพื่อความก้าวหน้าและอยู่รอดให้ได้

แม้กระนั้นอุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ของอเมริกา ก็ยังตกเป็นทาสในเรือนเบี้ยของการบริหารเชิงปฏิบัติการอยู่นั่นเอง (The Slaves of Operational Necessity) ไม่ว่าทางโรงงานจะมีการตัดสินใจผลิตสินค้าตัวใหม่ ยอดขายมีความผันผวนหรือทางโรงงานมีนโยบายการลดต้นทุนการผลิต ประหยัดค่าใช้จ่ายต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นการดำเนินการปรับเปลี่ยนทางด้านการปฏิบัติการแนวทางการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เหล่านี้ ก็อาจส่งผลดีต่อการเพิ่ม ศักยภาพเชิงการ

แข่งขันขององค์กร (To Enhance a Company's Competitiveness) และเป็น สิ่งที่ช่วยชะลอการล่มสลายของธุรกิจให้ช้าลงได้ (To Slow its Erosion)

แต่กระนั้นก็ตาม การดำเนินงานปรับเปลี่ยนกระบวนการยุทธศาสตร์ทางด้านการบริหารเชิงปฏิบัติการเพียงอย่างเดียว คงไม่เพียงพอ อุตสาหกรรมจะต้องเพิ่มการเดินหมากกลยุทธ์อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อได้รับชัยชนะเหนือคู่แข่งกันของตนให้จงได้

ความแตกต่างระหว่างมิติเชิงปฏิบัติการ (Operational Perspective) กับ มิติเชิงกลยุทธ์ (Strategic Perspective) นั้นมีมากมายโดยเฉพาะประเด็นของการจำกัดขอบเขต (Focus) จุดเน้นของการปรับเปลี่ยนเชิงปฏิบัติการเกิดขึ้นเพื่อตอบคำถามว่า "เราจะทำมันให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร?" แต่จุดเน้นของการดำเนินกลยุทธ์เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบ (Strategic advantage) อยู่ที่ว่า "เราจะดำเนินการอย่างไรดีเพื่อจะตีข้าศึกศัตรู (คู่แข่งกัน) ของเราให้ตกจากสนามประลองยุทธ์ (เวทีการแข่งขัน) ออกไปให้ได้?"

บ่อยครั้งที่พบว่าผู้บริหารองค์กรตกอยู่ในสภาวะบอดสนิท ในการที่จะฉกฉวยโอกาสที่มีอยู่แล้วดำเนินกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสและ ความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน (Strategic Opportunities) เท่าที่

เห็นกันอยู่เป็นประจำ มักจะได้แก่การที่ผู้บริหาร มุ่งแต่เรื่องการลดเวลาการทำงานของเครื่องจักรให้น้อยลง เพื่อลดต้นทุนแรงงาน หรือเน้นการบริหารเชิงปฏิบัติการในแง่การเป็นระบบที่มีการสอดประสานกันให้ได้อย่างลงตัวพอดี (Integrated system) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดศักยภาพเต็มพลังในการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าเพิ่ม (added value to customer) ส่งมอบให้กับลูกค้าได้ทันเวลาตามต้องการในราคาต่ำ คุณภาพสูง

สภาพเดิมๆ ของการตัดสินใจเพื่อดำเนินงานทางด้านอุตสาหกรรม มักยึดติดกับโครงร่างการปฏิบัติการที่ชัดเจนกำกับโดยมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Internal performance standards) ได้แก่การกำหนดมาตรฐานการทำงานของเครื่องจักร (machine downtime) การกำหนดอัตราของเสียที่พึงมีได้ (scrap rate) สินค้าคงคลังที่เป็นชิ้นงานระหว่างผลิต (work-in-process inventories)

แต่ในวิถีทางการตัดสินใจดำเนินการทางอุตสาหกรรมไม่ควรยึดมั่น ถือมันอยู่แค่นั้น โดยเฉพาะเวทีการแข่งขันโลกที่มีลักษณะแบบโคโรตีโครอยู่ (dog-eat-dog world of global competition) ดังเช่นขณะนี้การตัดสินใจทางกลยุทธ์ (strategic decision) ต่างหากที่เป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันองค์การให้บรรลุเป้าหมายคือ

สร้างความแตกต่างและมีชัยชนะเหนือคู่แข่งได้ในโค้งสุดท้าย แม้ว่าบางครั้งมันอาจจะขัดแย้งกับหลักปฏิบัติการอยู่บ้าง

กลยุทธ์ผ่าทางตัน

(The Strategic Breakpoint)

มีหลักพื้นฐานอยู่อย่างหนึ่งว่า "ตลาดมักจะตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงที่คุณค่าหรือการสร้างมูลค่าเพิ่มในตัวสินค้าไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มมูลค่าที่เกณฑ์วัดทางด้านราคา คุณภาพหรือบริการ" กล่าวสั้นๆ ได้ว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มในเกณฑ์หลากหลายเป็นการขุดหลุมพรางดักล่อเหยื่อให้หลงทางได้เช่นเดียวกัน ซึ่งก็เป็นกลเม็ดอันหนึ่งที่ธุรกิจมักนำมาใช้เพื่อผ่าทางตันของตน

กรณีที่น่าศึกษาได้แก่ กรณีของบริษัท Kennametal Inc. อุตสาหกรรมผู้ผลิตยักษ์ใหญ่เกี่ยวกับอุปกรณ์คาร์ไบด์ (carbide tool) ก็ได้ดำเนินกลยุทธ์ผ่าทางตันโดยการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ ภายใต้เป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน (Competitive advantage) นาย Quentin McKenna CEO. ของบริษัทได้กำหนดนโยบายการสร้างมาตรฐานใหม่ของผลิตภัณฑ์ภายใต้เงื่อนไขของการผลิตให้มีของเสียเท่ากับศูนย์ (Zero Defects) ทางบริษัทรับประกันกับลูกค้าด้วยว่าผลิตภัณฑ์ Kennametal ทุกชิ้นจะอยู่ในสภาพสมบูรณ์แบบทุกครั้งที่มีการส่งมอบ

การให้คำมั่นสัญญาเช่นนี้แก่ลูกค้าไม่เพียงแต่ส่งผลให้ต้นทุนกระบวนการผลิตสูงขึ้น แต่ความมั่นใจที่ประโยชน์แก่ลูกค้าตรงที่ได้ใช้สินค้าที่มีคุณภาพ หกเดือนหลังจากการกำหนดมาตรฐานสินค้าใหม่ของ McKenna ผลปรากฏว่า Kennametal ได้ส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นจากเดิมสองเท่า

กรณีตัวอย่างของบริษัท Kennametal Inc. ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทได้ดำเนินกลยุทธ์การแลกเปลี่ยนในการยอมเสียส่วนน้อยเพื่อให้ได้มาซึ่งส่วนเพิ่ม (Trade-offs) ดังจะพิจารณาได้จากการผลิตสินค้ามูลค่าเพิ่มในส่วนที่อาจเป็นทั้งคุณภาพ บริการหรือต้นทุน แม้ว่าการเพิ่มมูลค่าสินค้าโดยเน้นคุณภาพจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตาม แต่ธุรกิจก็ต้องยินยอมรับสภาพเช่นนี้เพื่อแลกมากับการได้เปรียบเชิงการแข่งขัน หรืออีกนัยหนึ่งความพึงพอใจของลูกค้า : ยอดขายเพิ่มสูงขึ้น : ส่วนแบ่งตลาดที่มากกว่าเดิมและมีความเจริญเติบโตทางการตลาดในอัตราที่น่าพึงพอใจ

การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด

(Critical Decisions)

มองในภาพรวมเกี่ยวกับการตัดสินใจดำเนินงานทางด้านอุตสาหกรรมนั้นจะมีองค์ประกอบทั่วไปอยู่ 8 อย่างหลักได้แก่ :

- การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product

Design)

- การออกแบบกระบวนการ (Process Design)

- การวางผังโรงงานและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิต (Facility and Plant Configuration)

- ระบบสารสนเทศและการควบคุม (Information and Control System)

- การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources)

- การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

- บทบาทและความสัมพันธ์ของซัพพลายเออร์กับอุตสาหกรรม (Suppliers' Roles and Relationships)

- การบริหารองค์กรอุตสาหกรรม (Organization)

การเปลี่ยนแปลงอันเกิดขึ้นกับองค์ประกอบใดๆ ในปัจจัยทั้งหมดข้างต้นจะก่อให้เกิดผลกระทบซึ่งกันและกัน จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจให้ดีในความสัมพันธ์ระหว่างกันของปัจจัยต่างๆ ทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานหลักในการดำเนินกลยุทธ์เพื่อเอาชนะคู่แข่งต่อไป

๑. การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design)

นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากปัจจัยหนึ่ง การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้อง

ใช้ต้นทุนค่าใช้จ่ายสูง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ บริษัทต่างๆ มักพยายามใช้กลยุทธ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกมาเอาใจลูกค้าเพื่อเพิ่มยอดขายและผลกำไรของตนให้สูงขึ้น รวมทั้งนำมาใช้ในลักษณะที่เป็นกลยุทธ์ธุรกิจเพื่อพลิกผันสถานการณ์ให้ดีขึ้น ดังจะพิจารณาได้จากบริษัทผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้ายักษ์ใหญ่ของอเมริกา ที่เผชิญหน้ากับการแข่งขันจากกลุ่มบริษัทที่อยู่ทางแถบเอเชีย บริษัทผู้ผลิตของอเมริกาได้ตัดสินใจย้ายฐานการผลิตไปอยู่ในต่างประเทศ โดยเฉพาะการไปเลือกฐานทำเลที่ตั้งในประเทศทางแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Production offshore) ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ถึง ๑๐%-๑๕% โดยที่ทางฝั่งประเทศในภูมิภาคเอเชียเป็นถิ่นฐานที่มีปัจจัยจูงใจ นักลงทุนจากอเมริกา ตั้งแต่วิศวกร ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ แรงงาน เงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงานอยู่ในอัตราค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนตั้งฐานการผลิตในอเมริกา รวมทั้งเวลาการส่งมอบที่สั้นกว่า แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้มีอุตสาหกรรมผลิตสินค้าประเภทพลาสติกได้ประกาศว่าตนสามารถดำเนินการภายใต้ต้นทุนที่ลดลงถึง ๒๐% เมื่อใช้ฐานการผลิตในอเมริกา โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานการผลิตที่ตั้งอยู่ทางเอเชีย สืบเนื่องจากการลดต้นทุนวัตถุดิบและการประกอบรวม โดยหันมาเน้นนโยบาย

การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ (redesigning the product) จนในที่สุดถึงขั้นที่บริษัทสามารถผลิตสินค้าของตนในราคาต้นทุนที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าของคู่แข่ง

ตัวอย่างเช่นบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนโลหะที่มีการแปรขึ้นรูปในสภาพเย็น (cold-formed metal parts) บริษัทหนึ่งก็ได้เห็นมากโดยการออกแบบโดยอาศัยประสบการณ์เรียนรู้จากการร่วมธุรกิจกันกับกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิต จนในที่สุดบริษัทนี้ที่เคยเป็นแค่ Supplier ผลิตชิ้นส่วนป้อนโรงงานผู้ผลิตก็ผันตัวเองเป็นผู้ผลิตสินค้าพร้อมทั้งดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับสินค้าใหม่ที่ตนเองเป็นผู้ออกแบบคิดค้นขึ้นมา โดยผลิตแล้วขายให้กับกลุ่มตลาดใน Segment ที่กว้างออกไปจากเดิมทั้งนี้สินค้าใหม่ที่คิดค้นออกแบบมาใหม่ก็ทำในลักษณะการเปลี่ยนรูปทรง โครงสร้างบางประการ ประกอบกับอาศัยพื้นฐานทักษะการความชำนาญที่มีอยู่เดิมของพนักงานในโรงงาน จึงส่งผลให้บริษัทสามารถจำหน่ายได้โดยมียอดขายเพิ่มขึ้นจากเดิมถึงสองเท่า อัตราผลกำไรที่เพิ่มขึ้นกว่าเดิมถึง ๓๐%

๒. การออกแบบกระบวนการ (Process Design)

คุณภาพของสินค้าหรือบริการที่ส่งมอบให้แก่ลูกค้าแล้วทำให้ลูกค้าพึงพอใจนั้นก็ต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ (Pro

cess Quality) และคุณภาพของพนักงานผู้ผลิต (Human Quality)

เราพิจารณาระบวนการที่มีคุณภาพในลักษณะที่แตกต่างไปจากกระบวนการผลิต (Production Process) ตรงที่คุณภาพต้องเกิดกับกระบวนการที่ครบวงจร ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพหรือคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ (Specification) นำเข้ากระบวนการแปรสภาพที่เตรียมพร้อม (Conversion Process) จนออกมาเป็นตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สมบูรณ์แบบเพียบพร้อมด้วยคุณภาพ สร้างความประทับใจ ความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า

ผู้บริหารทุกระดับต่างตระหนักเป็นอย่างดีถึงความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว จึงมีการเคลื่อนไหวอย่างมากเพื่อให้โรงงานของตนได้มาซึ่งนวัตกรรมทางกระบวนการ (Process Innovation) รวมทั้งมีการตื่นตัวกับการออกแบบกระบวนการเชิงยุทธ์ ดังเห็นได้จากหลายๆ โรงงานที่เป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ได้ตัดสินใจลงทุนปรับระบบการประกอบรวมของตนเสียใหม่

ไม่จำเป็นเสมอไปที่การตัดสินใจออกแบบกระบวนการต้องยึดติดกับการลงทุนเปลี่ยนระบบและอุปกรณ์ใหม่ทั้งหมด ทั้งๆที่โรงงานต่างๆ ต่างก็มีโครงการผลักดันตนให้เป็นโรงงานที่มีความทันสมัยก้าวหน้าโลกอนาคต (Factory of the Future)

หลายๆ โรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการยกระดับคุณภาพและปรับเครื่องใหม่ให้กับเครื่องจักรสำคัญๆ บางตัวที่ใช้อยู่ (Selective Upgrading and Rearranging) รวมทั้งการเพิ่มอุปกรณ์ขนย้ายวัสดุ (Adding Material-Handling) เหล่านี้ เป็นการปรับเปลี่ยนเครื่องจักรที่ใช้อยู่ในโรงงานเพียงเล็กน้อยก็ทำให้โรงงานมีกระบวนการและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เกิดผลพลอยได้แก่ลูกค้าของโรงงาน คือทางโรงงานส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพสูงขึ้น ในราคาที่ต่ำกว่าเดิม

อย่างไรก็ตาม มีบางโรงงานที่ดำเนินการออกแบบกระบวนการ แต่ผลสำเร็จที่ได้รับไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ หากมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ (Poor Organization Planning) ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยสนับสนุนการผลิตกับหน่วยผลิตหลักอื่นๆ เช่น หน่วยงานบำรุงรักษา หน่วยงานจัดซื้อ เหล่านี้ ก็อาจมีผลกระทบก่อให้เกิดความเสียหายกับระบบการผลิตทั้งหมดของโรงงานขึ้นได้

๓. การวางแผนโรงงานและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิต (Facility and Plant Configuration)

อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ๆ มีการนำเอาเทคนิคการบริหารอุตสาหกรรมมาใช้ ปรับปรุงโรงงานซึ่งบางครั้งก็ผิดพลาดให้เกิด

กำลังการผลิตส่วนเกินมีผลเสียต่อการวางแผนโรงงาน ตลอดจนยังความเสียหายแก่โรงงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เมื่อถึงขั้นนำไปปฏิบัติขั้นแรกในเชิงกลยุทธ์ซึ่งแตกต่างไปจากเดิมๆ การวางแผนโรงงานใหม่กลับกลายเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดความสมดุลในกระบวนการผลิต

ดังเห็นได้จากตัวอย่างของบริษัท Reliance Electric ที่พยายามผลักดันบริษัทของตนให้เป็นผู้นำตลาดสินค้าภายในประเทศ โดยการดำเนินการทางด้านการบริหารเชิงรุกเพื่อลดต้นทุนการผลิต เน้นประสิทธิภาพการปฏิบัติการของกลุ่มเครื่องจักรยังไม่ทันที่บริษัทจะบรรลุเป้าหมายเขาก็ต้องเผชิญกับคู่แข่งรายใหม่ที่นำเกรงขามจากทวีปเอเชียเข้ามาทำชิง

วิศวกรโรงงานได้เสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงผังโรงงานอย่างเร่งด่วน โดยมีการจัดวางกระบวนการผลิตเสียใหม่ ทำการรวมกลุ่มเครื่องจักรที่มีหน้าที่การงานเหมือนกันมาอยู่ร่วมกัน ผังโรงงานในลักษณะนี้อยู่บนพื้นฐานของ cell ผลิตสินค้าที่มีคุณลักษณะเฉพาะ (Product-specific manufacturing cell) ผังแบบนี้ทำให้คนงานสามารถผลิตสินค้าเฉพาะได้ตามลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติการอย่างสมบูรณ์แบบ นอกจากนี้ทางโรงงานยังจัดเตรียมอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิตให้สอดคล้อง

กับกระบวนการผลิต ทางหัวหน้างานทำการชี้แจงให้คนงานเข้าใจถึงผลดีของการปรับปรุงผังโรงงานว่าไม่เป็นอุปสรรคต่อ line การผลิตแบบใหม่แต่อย่างใดผลลัพธ์ก็คือ Reliance ไม่เพียงแต่สามารถเอาชนะอุปสรรคที่เป็นคู่แข่งจากต่างแดนได้เท่านั้น หาก Reliance ยังสามารถช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดกลับคืนมาได้อีก

๔. ระบบสารสนเทศและการควบคุม (Information and Control System)

ระบบการทำงานต่างๆ ในระดับการปฏิบัติการผลิตที่มีลักษณะยุ่งเหยิงไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนก็มักจะทำให้เกิดหลุมพรางที่เป็นภัยอันตรายต่อผู้บริหารได้ นั่นเป็นผู้บริหารวางระบบโดยปราศจากการกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic Objectives) ผู้บริหารควรที่จะกำหนดลำดับขั้นตอนการพัฒนาระบบรวมทั้งการดำเนินการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร (Resource Allocation) ให้สอดคล้องลงตัวโดยเฉพาะเมื่อโรงงานมีเป้าหมายหลักว่าต้องผลิตสินค้าตรงความต้องการและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้าแล้วก็ต้องวางระบบให้มีประสิทธิภาพพร้อมทั้งหาทางกำจัดปัจจัยบางอย่างที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดอันอาจเกิดขึ้นกับกระบวนการผลิตขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการบริหารการปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้วัสดุไหลในกระบวนการ

ผลิต (Product flow) อย่างสม่ำเสมอตาม ตารางการผลิต ไม่เกิดการหยุดชะงักใน กระบวนการผลิต นั่นคือการได้มาซึ่งสินค้าที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ก็ทำได้โดยอาศัยการพัฒนา ระบบการควบคุมฝ่ายการปฏิบัติการผลิต รวมทั้งระบบข้อมูลการป้อนกลับ

พิจารณาจากกรณีของบริษัท Hewlett-Packard (HP) ผู้บริหารได้เผชิญ กับปัญหาที่วิศวกรฝ่ายควบคุมคุณภาพใช้ เวลาเกือบหนึ่งเดือนในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการผลิตแผ่น hard-disk จนพบว่า เนื่องมาจากกระบวนการควบคุมคุณภาพที่ ดำเนินการอย่างละเอียดสลับซับซ้อน ต่อมา ทาง HP ได้ทำการติดตั้งระบบ Computer เพื่อใช้ในการเก็บและประมวลผลข้อมูลการ ควบคุมคุณภาพ ในที่สุด HP ก็สามารถลด ปริมาณของเสียได้เป็นจำนวนมากกว่า ๙๐% ผลที่ตามมาทำให้บริษัทสามารถประหยัดต้นทุนวัตถุดิบและแรงงานรวมทั้งต้นทุนเวลาใน การให้บริการแก่ลูกค้าถึง ๒ ใน ๓ เท่าจาก เดิม

นั่นเป็นเพราะการวางระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ต่างหากที่สามารถเข้าไปช่วยเอื้ออำนวย ความสะดวกแก่หน้าที่งานอื่นๆ และยังช่วย ขจัดงานคอขวดกำจัดตัวแปรที่ก่อให้เกิด ผลเสียต่อกระบวนการผลิต ขณะเดียวกัน ก็ช่วยเพิ่มคุณค่าการให้บริการลูกค้า

(Enhance customer service)

ฉะนั้น การพัฒนาระบบ (System development) โดยการนำเอาระบบการ ประมวลผลข้อมูลสารสนเทศเข้ามาช่วยใน การออกแบบและการจัดการตารางการผลิต (Computer-Aided Design and Scheduling) จึงนับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง

๕. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human resources)

ปัจจัยทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากที่สุด โดยเฉพาะการผลิตที่เน้นผลิตภาพ (Productivity) ผลผลิตที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ย่อมมาจาก ทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะการผลิต ดังนั้น อุตสาหกรรมการผลิตต่างๆ จึงตระหนักถึง ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ว่าเป็นกลไกอันทรงพลังที่ผลักดันให้เกิด ความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน (Sustainable competitive advantage)

ทางอุตสาหกรรมต้องดำเนินการ ฝึกอบรมแรงงานของตนเพื่อเพิ่มทักษะ เพิ่มศักยภาพการทำงานให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้หน่วยผลิตได้รับผลผลิตอันทรงคุณภาพ ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ก็หันมา ใช้นโยบาย การจ่ายค่าจ้างแบบจูงใจ (Incentive policy) ให้แก่แรงงานที่สามารถ ผลิตสินค้าในรูปแบบ Productivity ให้แก่ องค์กรได้

การปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรก็จัดว่ามีความสำคัญ ผู้บริหารควรจะดำเนินการอย่างสุขุมและรอบคอบ เพราะนโยบายดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อทัศนคติและความคาดหวังของบุคลากรในองค์กรได้

๖. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

บริษัทต่างๆ ก็มักจะดำเนินการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ของตนเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศให้ได้ ซึ่งบริษัทหรือองค์กรต่างๆ ก็ต้องดำเนินการตัดสินใจรับรองประกอบอื่นๆ ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ การปรับทำเลที่ตั้ง การปรับผังโรงงานฯ ดังตัวอย่างเช่น การวิจัยและพัฒนาของ Polaroid จนนำไปสู่การประดิษฐ์กล้องถ่ายรูปแบบอัดโนมิตีช่วงกลางปี ๑๙๕๐ แต่ Polaroid ก็ยังไม่หยุดยั้งการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิตของตนเพื่อให้อยู่ใน **ระดับที่ดีเยี่ยมเหนือคู่แข่ง** (superior process technology) ของตนให้ได้ มีการวางเอกลักษณ์และจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ไว้ว่า “ถ่ายรูปได้รูปปั๊บ” ขณะเดียวกัน Polaroid ก็วางจุดเน้นทางด้านการวิจัยของบริษัทตนไว้ว่าจะดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตนให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องให้ได้ดังจะเห็นได้จากการตัด

สินใจขยายการลงทุนเข้าไปสู่ธุรกิจการผลิตแผ่นฟิล์มที่ใช้ในคอมพิวเตอร์ดิสก์

บรรดาธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ มักจะพากันตื่นตัวกับการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ ในอนาคต

๗. บทบาทและความสัมพันธ์ของซัพพลายเออร์กับอุตสาหกรรม (Suppliers' Roles and Relationships)

บริษัทผู้ผลิตต่างๆ ต้องพยายามขับเคลื่อนตนเอง โดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วิทยาการใหม่ๆ เป็นตัวผลักดันให้ไปถึงหลักชัยในเวทีการแข่งขันของโลกทางการค้าให้ได้ ในจุดนี้บริษัทผู้ผลิตก็ต้องพึ่งพาอาศัยบรรดาซัพพลายเออร์ที่เป็นผู้ชำนาญการเชี่ยวชาญคิดค้นผลิตเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยมาป้อนให้กับอุตสาหกรรมของตน หลายๆ บริษัทผู้ผลิตสินค้ามีการดำเนินการกุดโลบายเชิงยุทธ์ที่แยบยลด้วยการเข้าไปร่วมมือกับซัพพลายเออร์โดยอาศัยจุดแข็งของทั้งสองฝ่ายที่มีมาร่วมกันในรูปแบบต่างๆ เช่น การที่ต่างฝ่ายต่างสวามิภักดิ์เป็น Subcontractor ในการผลิตสินค้าเพื่อป้อนตลาดให้กันและกัน การทำสัญญาตกลงดำเนินงานวิจัยร่วมกัน (Joint research contracts) หรือมาลงทุนร่วมค้ากัน (Joint ventures) และอื่นๆ ต่างๆ

เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในระยะยาว บทบาทและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นนี้ก็อาจจะนำมาซึ่งการสอดประสานความร่วมมือกันในการออกแบบกระบวนการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ ตลอดจนด้านการบริหารองค์การ การจัดระบบการดำเนินงานฯ

ดังเช่นที่ได้เห็นจากอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ของสหรัฐอเมริกาที่บรรดาเหล่าซัพพลายเออร์อะไหล่รถยนต์ได้เข้ามา มีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายการผลิตรถยนต์ ออกแบบอะไหล่และกรรมวิธีการผลิต รวมทั้งมีการยื่นมือเข้าไปช่วยบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาความร่วมมือกันดังกล่าวกลับมีผลให้บริษัทผู้ผลิตรถยนต์สามารถทำการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีขึ้นในราคาต้นทุนที่ต่ำลง ดังเช่นกรณีของ Chrysler ที่ร่วมเป็นพันธมิตรทางการค้ากับซัพพลายเออร์ในการออกแบบและผลิตสินค้าที่มีคุณภาพก็สามารถลดต้นทุนการผลิตเชิงวิศวกรรมได้ถึง ๕๐%

หรือรวมทั้งกรณีโรงงานผู้ผลิตอิเล็กทรอนิกส์อย่างบริษัท Hewlett Packard (HP) ก็มีการดำเนินนโยบายการสั่งผลิตแบบยืนยันแน่นอนกับซัพพลายเออร์เป็นระยะเวลาล่วงหน้า ๖ เดือน นโยบายการดำเนินงานดังกล่าวกลับเอื้ออำนวยให้ซัพพลาย

เออร์ผู้ผลิตซิลิคอนป้อน HP เกิดกำลังการผลิตที่ประหยัดจากขนาดหรือที่เรียกกันว่า Economies of scale หรือต้นทุนการผลิตที่ต่ำ รวมทั้งเกิดการพัฒนาคูณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน HP เองก็ได้รับผลพลอยได้ คือ เกิดความไว้วางใจกับคุณภาพของชิ้นส่วนประกอบภายในของผลิตภัณฑ์ตนเองอย่างมาก ดำเนินการส่งสินค้าให้ลูกค้าอย่างทันเวลาควบคู่ไปกับการให้บริการที่ดีกว่าเดิม

๔. การบริหารองค์กรอุตสาหกรรม (Organization)

โดยการเปลี่ยนแปลงกรรมวิธีขั้นตอนการทำงาน โครงสร้าง ทักษะและสไตล์การทำงาน การปรับเปลี่ยนกฎระเบียบปฏิบัติให้มีความยืดหยุ่นการตัดสินใจทางการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการ

อย่างกรณีของซัพพลายเออร์ผู้ผลิตอะไหล่รถยนต์ภายในประเทศก็มักจะใช้แผนการ การออกแบบและผลิตสินค้าใหม่เป็นปัจจัยนำร่องพลิกผันตนเองเข้าสู่ตลาดโลก (major entry in the world market) และยังใช้หลักการบริหารเป็นแกนนำการจัดการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ ระบบอัตโนมัติที่มีความสลับซับซ้อนให้เกิดการประสานงานกันอย่างลงตัว ทั้งนี้ก็คงหนีไม่พ้นกับการดำเนินการวางแผนและควบคุม

การบริหารที่ดำเนินการอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

มีไว้ว่าผู้บริหารจะนั่งอยู่บนหอคอยเอาแต่สั่งการลงมาให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคเป็นผู้ดำเนินการแค่นั้น แต่ที่ต้องทำก็คือฝ่ายบริหารต้องจัดตั้ง Project team เพื่อดำเนินการเฉพาะเรื่องโดยการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง ภายใต้แนวทางการเปลี่ยนแปลงองค์กรในมิติใหม่คือการปรับปรุงองค์กรด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงในกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตเพื่อหาทางออกใหม่ๆ ให้กับผลิตภาพขององค์กร ขณะเดียวกันฝ่ายการตลาดกับฝ่ายผลิตก็ต้องมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังมาถึงตรงนี้เชื่อมั่นได้ว่าบริษัทจะสามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดความได้เปรียบทางด้านต้นทุนการผลิต ของเสียเท่ากับศูนย์ ผลผลิตมีมาตรฐานคุณภาพสูง บรรลุเป้าหมายหลักของการผลิตซึ่งได้แก่การผลิตเป็นจำนวนมวลรวมต้นทุนต่ำกำไรสูง

บทสรุป

การตัดสินใจเชิงบูรณาการ

(Integrated Decision)

“สิ่งที่แน่นอนที่สุดคือความไม่แน่นอน” คำกล่าวนี้น่าจะเป็นที่น่าจะนำมาใช้กับการให้คำจำกัดความกับสถานการณ์ดำเนินธุรกิจในปัจจุบันของเราในขณะนี้มากที่สุด โดยเฉพาะภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวน ภาวะการเมืองที่ไร้รูปแบบไร้ทิศทางที่ชัดเจน การประกาศใช้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (Managed float) หรือการกำหนดค่าเงินบาทโดยภาวะการตลาดตาม demand และ supply

ซึ่งตามมด้วยยุคเศรษฐกิจที่เป็นแบบ Bubble หลายๆ ธุรกิจก็จมดิ่งลงเหว บริษัท ห้างร้าน โรงงานต่างๆ พากันปิดตาย* หรือที่ยังไม่ปิดต่างก็อยู่ในสภาพอาการขึ้นโคมาหรืออาการตายทั้งเป็นก็มาก วิฤตการณ์ที่คับขันต่างๆ ที่เป็นอยู่ ในขณะนี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ฉะนั้น สิ่งที่คุณประกอบการ นักบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมต้องเร่งดำเนินการอย่างเร่งด่วนและเฉียบพลันในสภาวะคับขันเช่นในขณะนี้ก็คือ การใช้ความพยายามระดับประคองธุรกิจของตนให้สามารถอยู่รอด ยืนหยัดได้ถึงวันข้างหน้าวันที่ทุกคนต่างก็หวังไว้ในใจว่าเป็นวันฟ้าใสสว่าง นั่นก็คือเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาพรวมที่ดีขึ้น

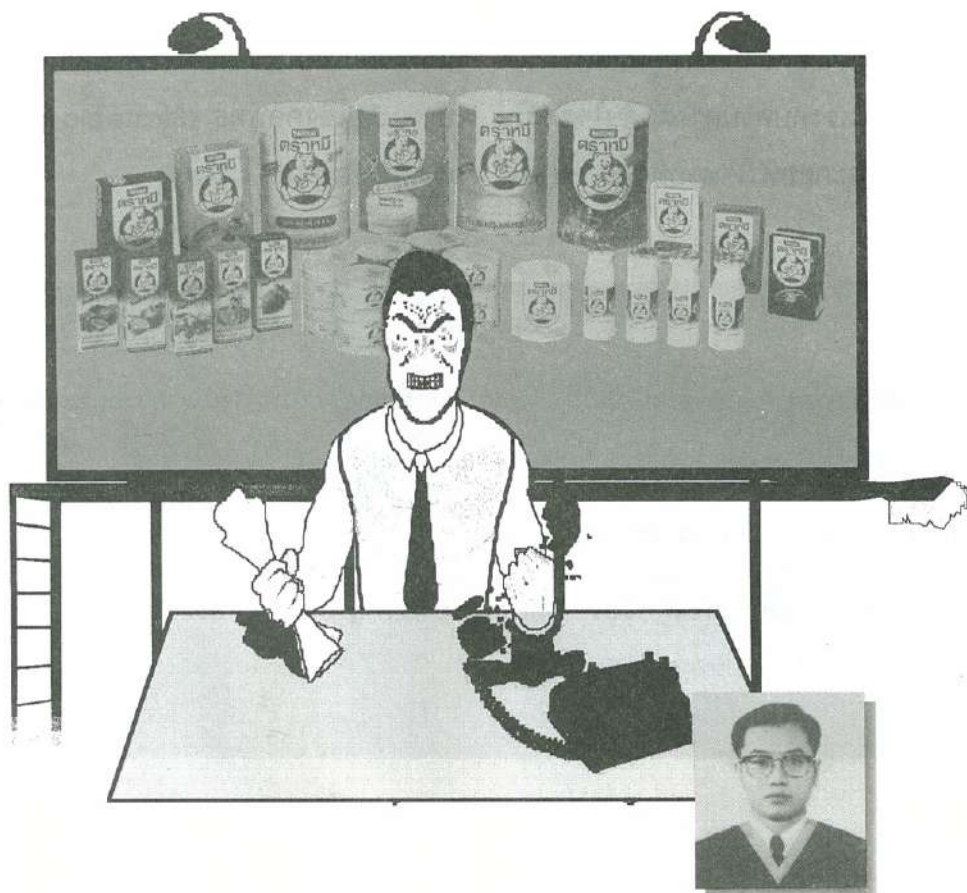
* ณ วันที่ ๕ ส.ค. ๔๑ มีรายงานว่าบริษัทต่างๆ พากันปิดกิจการแล้วถึง ๖,๐๐๐ แห่ง

การกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ ที่ผ่านทาง
 ตัน (The Strategic breakpoint manage-
 ment) จึงเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นเป้าหมาย
 หลักโดดเด่นของธุรกิจที่มีลมหายใจวริน
 ขณะนี้โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผู้ผลิตต่างๆ ก็
 คงต้องหันมาเร่งทบทวนการตัดสินใจดำเนิน
 การในองค์ประกอบหัวใจหลักทั้ง ๔ ที่อยู่ใน
 รูปปฏิสัมพันธ์มีการสอดประสานงานกัน
 อย่างลงตัวดังที่กล่าวมาข้างต้นพร้อมๆ กับมี
 การทบทวน ควบคุม ประเมินผลแนวทาง
 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ ๔
 หลักให้ดำเนินการแล้วประสานสำเร็จตาม
 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic goals)
 ขององค์กรต่อไป □□

Reference

- Haas, Elizabeth A. *"Breakthrough Manufacturing" The New Manufacturing.*
 Harvard Business Reviews Paperback. 1991.
- Hill Terry. *Manufacturing Strategy.* Illinois, Richard D. Irwin Inc., 1994.
- Storey, John, ed. *New Wave Manufacturing Strategies.* London : Paul
 Chapman Publishing, 1994.

โฆษณาไทย ไตรมาสนี้

*ธีรพันธุ์ โล่ห์ทองคำ

จากสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแน่นอนว่าจะต้องส่งผลกระทบต่อธุรกิจทุกประเภท อุตสาหกรรมโฆษณาก็คงหนีไม่พ้นเช่นกัน เนื่องจากเจ้าของสินค้าและ

บริการ ต่างก็ตัดลดงบประมาณด้านโฆษณาลงเพื่อความอยู่รอดขององค์กร ดังจะเห็นได้จากข้อมูล ดังนี้

* อาจารย์ประจำภาควิชาการโฆษณา คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ที่ปรึกษาด้านสื่อสารการตลาดและฝึกอบรม บริษัท โรงงานผลิตภัณฑ์อาหารไทย (ไว ไว) จำกัด :
M.S.M.C. (Honors) Marketing Communications, Roosevelt University, U.S.A.

มูลค่าการใช้เงินผ่านสื่อต่าง ๆ

(หน่วย : พัน)

ประเภทของสื่อ	ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๔๐	ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๔๑	เพิ่มขึ้น (ลดลง)	เปอร์เซ็นต์
โทรทัศน์	๑๒,๔๕๙,๖๓๐	๑๒,๒๘๑,๖๙๓	(๑๗๗,๙๓๗)	-๑.๔๓
วิทยุ	๑,๗๘๕,๗๔๑	๑,๖๒๔,๔๖๒	(๑๖๑,๒๗๙)	-๙.๐๓
สิ่งพิมพ์	๕,๙๑๖,๘๕๐	๒,๘๗๖,๔๙๔	(๒,๐๔๐,๓๕๖)	-๔๑.๕๐
นิตยสาร	๑,๕๙๙,๙๖๗	๙๘๖,๘๘๘	(๖๑๓,๐๗๙)	-๓๘.๓๒
สื่อกลางแจ้ง	๙๓๕,๐๖๘	๖๘๙,๕๔๗	(๒๔๕,๕๒๑)	-๒๖.๒๖
ภาพยนตร์	๗๖,๐๔๙	๗๔,๔๓๐	(๑,๖๑๙)	-๒.๑๓
รวม	๒๑,๗๙๗,๒๑๘	๑๘,๕๓๓,๗๘๗	(๓,๒๖๓,๔๓๑)	-๑๕.๙๗

ที่มา : สมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย

จากข้อมูลทำให้ทราบว่าในช่วงครึ่งปีแรกของปี ๒๕๔๑ ยอดรวมของการใช้งบประมาณโฆษณา มีประมาณ ๑๘,๕๓๓ ล้านบาท และถ้านำไปเปรียบเทียบกับยอดรวมของการใช้งบประมาณในช่วงครึ่งปีแรกของปี ๒๕๔๐ ซึ่งมียอดรวมประมาณ ๒๑,๗๙๗ ล้านบาท จะเห็นได้ว่าการใช้จ่ายด้านโฆษณาลดลงถึง ๓,๒๖๓ ล้านบาท หรือประมาณ ๑๕.๙๗% โดยการลดลงครั้งนี้ปรากฏว่าเป็นสื่อโทรทัศน์เพียง ๑.๔๓% เท่านั้น ในขณะที่สื่ออื่น ๆ มีอัตราการลดลงในปริมาณที่มากกว่า เช่น สื่อวิทยุลดลงถึง ๙.๐๓% สื่อนิตยสารลดลง ๓๘.๓๒% สื่อกลางแจ้งลดลง ๒๖.๒๖% สื่อโรงภาพยนตร์ลดลง ๒.๓๑% และอัตราการลดลงมากที่สุด

คือสื่อสิ่งพิมพ์ ลดลงเกือบ ๕๐% ซึ่งถ้าคิดโดยรวมจากสื่อทุกประเภท ค่าใช้จ่ายของการโฆษณามีอัตราการลดลงถึง ๑๕.๕๐%

แต่ถ้าจะพิจารณาในด้านมูลค่าของงบประมาณที่สูญเสียไปกับค่าสื่อโฆษณา ผลที่ปรากฏก็ยิ่งทำให้ทราบอีกว่า สื่อโทรทัศน์ก็ยังคงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอยู่นั่นเอง เพราะมียอดค่าใช้จ่ายสูงถึง ๑๒,๒๘๑ ล้านบาท รองลงมาคือสื่อสิ่งพิมพ์ประมาณ ๒,๘๗๖ ล้านบาท สื่อวิทยุ ๑,๖๒๔ ล้านบาท สื่อนิตยสาร ๙๘๖ ล้านบาท สื่อกลางแจ้ง ๖๘๙ ล้านบาท และสื่อโรงภาพยนตร์ ๗๔ ล้านบาท ตามลำดับ

จากสภาพดังกล่าวทำให้ ธุรกิจโฆษณายามานำกลยุทธ์ต่าง ๆ มาใช้เพื่อ

รักษายอดบิลถึงของบริษัทให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ กลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ในช่วงนี้ได้แก่

๑. ลดราคาค่าเอเจนซีฟี (Agency Fee) หรือค่าบริการให้น้อยลง เพื่อดึงดูดความสนใจของเจ้าของสินค้าหรือบริการ ซึ่งโดยปกติแล้วบริษัทตัวแทนโฆษณา จะคิดค่าบริการกับบริษัทลูกค้าในอัตรา ๑๗.๖๕% ของงบประมาณโดยรวมของการทำโฆษณา แต่ในปัจจุบันบริษัทตัวแทนโฆษณาหลายแห่งเสนอค่าบริการกับลูกค้าลดลงจากเดิม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการให้ส่วนลดกับลูกค้าของบริษัทตัวแทนโฆษณา ซึ่งแต่ละแห่งมีอัตราการคิดค่าบริการที่ลดลงไม่เท่ากัน ถ้าบริษัทใดมีความสามารถคิดค่าบริการในราคาถูกที่สุด ก็ย่อมได้รับความสนใจจากลูกค้ามากตามไปด้วย

๒. ถาลดค่าบริการไม่ได้ก็จะใช้วิธีให้ผลประโยชน์ส่วนอื่นเพิ่ม เช่น ทำประชาสัมพันธ์ให้โดยไม่คิดค่าบริการเพิ่มเพิ่มจำนวนความถี่ของจำนวนสปอต หรือแม้กระทั่งมีการจัดทำป้ายสนับสนุนในรายการโทรทัศน์ให้โดยไม่เสียค่าผลิตหรือแม้กระทั่งค่าเวลา เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่ายุคนี้เป็นยุคทองของเจ้าของสินค้าหรือบริการกันเลยทีเดียว

๓. ทำการรวมกิจการ (Merge) ซึ่งก็ถือว่าเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ธุรกิจโฆษณานำมา

ใช้ในยุคนี เช่น บริษัทไซมิส ไซมิส แอดเวอร์ไทซิง จำกัด ก็รวมตัวกับบริษัท ดีเอ็มบี แอนด์บี จำกัด แล้วเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า 'ไซมิส ดีเอ็มบี แอนด์บี แอดเวอร์ไทซิง' และบริษัท ประกิตแอนด์ เอฟซีบี จำกัด (มหาชน) ก็รวมตัวกับบริษัท บัลลิซีส จำกัด และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น 'ประกิตบัลลิซีส' ตลอดจนบริษัท เน็กซ์ แอนด์ ทริฟเฟลท จำกัด ก็ได้รวมตัวกับบริษัท ทีบี ดับเบิลยูเอ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด แล้วเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น บริษัท ทีบีดับเบิลยูเอ เน็กซ์ แอนด์ ทริฟเฟลท แอดเวอร์ไทซิง จำกัด เป็นต้น

๔. มีการเสนอขายสื่อโฆษณาโดยตรงกับลูกค้าผู้เป็นเจ้าของสินค้าหรือบริการ โดยไม่ผ่านบริษัทตัวแทนโฆษณา ซึ่งทำให้เจ้าของสินค้าหรือบริการไม่ต้องจ่ายค่าบริการ ๑๗.๖๕% ให้กับบริษัทตัวแทนโฆษณา ทำให้เกิดการแย่งลูกค้า ระหว่างบริษัทเจ้าของสื่อโฆษณากับบริษัทตัวแทนโฆษณา

๕. ทำการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรให้มีขนาดเล็กลงเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจโฆษณาแน่นอนว่าอาจจะมีการเลิกจ้างพนักงาน ซึ่งก็มีบริษัทตัวแทนโฆษณาหลายแห่งได้ดำเนินการไปแล้ว จากการสำรวจของ "ฐานเศรษฐกิจ" พบว่าบริษัทตัวแทนโฆษณา ๑๐ อันดับแรกที่มียอดบิลถึงสูงสุดของเมืองไทยมีการลดจำนวนพนักงานลง แต่บางบริษัทก็เล็งมาใช่วิธีปรับลดเงินเดือนของ

พนักงานลงประมาณ ๑๐-๑๕%

๖. บริษัทตัวแทนโฆษณาใช้นโยบายประหยัดเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่าย เช่น การประหยัดค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ตัดค่าน้ำมันรถ ค่าโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

๗. มีการเพิ่มการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างครบวงจร (Full Service) เพื่อดึงงบประมาณของลูกค้าที่จะเกิดจากกิจกรรมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร ณ จุดซื้อ การตลาดโดยตรง การสนับสนุนทางการตลาด การจัดกิจกรรมพิเศษและการส่งเสริมการขาย เป็นต้น เข้ามาไว้ในบริษัทของตนเองเพื่อสร้างมูลค่าของยอดบิลิ่งให้มากขึ้น และยังเป็นการดึงดูดใจลูกค้าให้ใช้บริการภายใต้บริษัทตัวแทนโฆษณาเพียงแห่งเดียวอีกด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของการทำการสื่อสารการตลาดอย่างครบวงจร (Integrated Marketing Communications : IMC)

ผู้เขียนเองก็ทำวิจัยในเรื่อง 'รูปแบบการให้บริการและความต้องการคุณสมบัติบัณฑิตของบริษัทโฆษณาและประชาสัมพันธ์ในยุคสื่อสารการตลาด' โดยผลวิจัยปรากฏว่าบริษัทลูกค้าผู้ซึ่งเป็นเจ้าของสินค้าหรือบริการนั้นควรพิจารณาเลือกบริษัทตัวแทนต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่สำคัญดังนี้

๑. บริษัทตัวแทนนั้นมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร

มากน้อยเพียงใดเพราะหัวใจสำคัญไม่ใช่พิจารณาแต่การผสมผสาน (Synergy) เท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพที่ได้รับจากการผสมผสานด้วย (Integrated)

๒. บริษัทตัวแทนนั้นจะต้องสามารถเปรียบเทียบให้บริษัทลูกค้าเห็นและเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างการตลาดแบบผสมผสานอย่างครบวงจรกับการใช้สื่อแบบดั้งเดิม (Traditional Media)

๓. บริษัทตัวแทนนั้นทำงานอย่างผสมผสานกับหน่วยงานอื่นอย่างไรบ้าง เพราะการเป็นนักผสมผสานที่ดีนอกจากจะเป็นนักปฏิบัติอย่างผสมผสานกิจกรรมแล้วยังเป็นนักบริหารอย่างผสมผสานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้ได้แผนการตลาดที่สมบูรณ์แบบที่สุด

๔. บริษัทนั้นเน้นกิจกรรมการสื่อสารการตลาดที่ตราสินค้า (Brand Contact) หรือไม่เพราะถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่สินค้า ซึ่งเป็นหน้าที่หลักในการให้บริการอย่างครบวงจร (Full-Service Agency) ของบริษัทตัวแทนในทศวรรษที่ ๒๑

๕. บริษัทตัวแทนนั้นนำข้อมูลพื้นฐาน (Database) มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านตัวสินค้า การตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค

๖. บริษัทตัวแทนนั้นมีความสามารถ

ในการผสมผสาน การใช้รูปแบบการสื่อสาร
มวลชนกับสื่อสารแบบไม่ใช่สื่อหรือไม่

๙. บริษัทตัวแทนสามารถประหยัด
งบประมาณได้มากน้อยเพียงใดในการสร้าง
การเติบโตของยอดขายสินค้า คำว่าประหยัดไม่
ได้หมายความว่า ไม่ใช่เงินแต่หมายถึงใช้เงิน
อย่างคุ้มค่า ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้เงินก็
ต้องใช้ แต่จะต้องใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ
นั่นเอง และที่สำคัญบริษัทตัวแทนนั้นคิดว่า
ใช้จ่ายเท่าไร ในการให้บริการแบบผสมผสาน
อย่างครบวงจร (Integrated Thinking) กับ
บริษัทเจ้าของสินค้าหรือบริการ

๑๐. บริษัทนั้นมีระบบการสื่อสารภายใน
ที่แสดงให้เห็นถึงการวางแผนอย่างมีระบบ
หรือไม่ ซึ่งเป็นวิธีการสร้างองค์กรเพื่อให้
ประกอบการวางแผน โดยข่าวสารดังกล่าว
ต้องสามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

๑๑. บริษัทนั้นมีจำนวนลูกค้ามาก
น้อยเพียงใด และจำนวนดังกล่าวมีระบบและ
เครื่องมือการสื่อสารที่ทันสมัยหรือไม่อย่างไร

๑๒. บริษัทนั้นมีการวางแผนเกี่ยวกับ
ข้อมูลข่าวสาร โดยใช้กลยุทธ์ที่มีความคงที่
หรือไม่ มีวิธีการที่ดีในการรักษาลูกค้าหรือไม่
ซึ่งสามารถทำการตรวจสอบได้ทั้งในรูปแบบ
อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ยิ่ง
บริษัทนั้นมีความคงที่ของกลยุทธ์มากเท่าไร
ก็จะส่งผลให้เกิดผลกระทบ (impact) และ
ประสิทธิภาพของการใช้เงินมากเท่านั้น

ในปัจจุบันแนวความคิดการสื่อสาร
การตลาดแบบครบวงจร (IMC) นี้ ได้รับ
ความสนใจอย่างมาก จากนักบริหารและนัก
การตลาดยุคใหม่ เพื่อให้เห็นภาพของแนว
คิดดังกล่าวเด่นชัดจะขอเปรียบเทียบการ
ตลาดกับการสื่อสารการตลาดแบบครบวง
จรดังนี้ การตลาดเปรียบเสมือนโครงสร้าง
ของตึก ส่วนการสื่อสารการตลาดแบบครบ
วงจรเป็นเครื่องตกแต่งให้โครงสร้างของตึก
ดังกล่าวแข็งแรงและดูสวยงามและน่าสนใจ
มากยิ่งขึ้น การสื่อสารการตลาดแบบครบวง
จรเป็นแนวคิดที่จะสามารถแก้ปัญหาและลด
ความกดดันในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันได้เป็น
อย่างดี เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ใช้เครื่องมือ
การสื่อสารทุกรูปแบบภายใต้วัตถุประสงค์
เดียวกัน และใช้จุดแข็งของวิธีการสื่อสาร
ทุกรูปแบบอย่างกลมกลืน และสอดคล้อง
(Harmony and Coherence) เพื่อความ
เป็นหนึ่งเดียว (Oneness) นอกจากนี้ การ
สื่อสารการตลาดแบบครบวงจร มีลักษณะ
เด่นของความสอดคล้องระหว่าง ๓ R คือ

- R : Reach (การเข้าถึง) อันเป็น
การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับรูปแบบ และจุดยืน
ของผลิตภัณฑ์ที่เสนอแก่ผู้บริโภค

- R : Response (การตอบสนอง)
เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมในการ
ซื้อ และใช้ผลิตภัณฑ์

- R : Relationship (ความสัมพันธ์)

เป็นการเพิ่มคุณค่าและสร้างความจงรักภักดี
ต่อยี่ห้อผลิตภัณฑ์ (Brand Loyalty)

นั่นหมายความว่า กิจกรรมต่าง ๆ
จะส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อ
ให้แผนการตลาดของธุรกิจบรรลุเป้าหมาย
และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิดนี้เริ่มเข้ามามีบทบาทในวง
การตลาดในเมืองไทยอย่างชัดเจน ในปีพ.ศ.
๒๕๓๖ ซึ่งบริษัทตัวแทนโฆษณานำมาใช้
เสนอและตอบสนองลูกค้าที่ต้องการผลตอบแทน
ที่สูงแต่ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า
เพราะ (IMC) เป็นการสื่อสารที่ไม่ใช่เครื่อง
มือใดเครื่องมือหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้
หลายรูปแบบของเครื่องมือต่าง ๆ ร่วมกัน
ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อ (Media Activi-
ties) และกิจกรรมที่ไม่ใช้สื่อ (Non- media
Activities) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยลด
งบประมาณการใช้สื่อได้ ตัวอย่างกิจกรรมดัง
กล่าว ได้แก่

- การทำกิจกรรมสาธารณะ (Public
Affairs) เช่น การให้ทุนการศึกษา การ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กีฬาเยาวชน เป็นต้น

- การจัดกิจกรรมพิเศษ (Special
Event) เช่น การจัดงานฉลองการจัดนิทรรศ
การ หรือแสดงสินค้า การเปิดตัวสินค้า
 เป็นต้น

- การจัดโชว์รูม (Showroom)

- การใช้ยานพาหนะของบริษัทที่มี

ชื่อสินค้า (Transit)

- การจัดแสดงสินค้า (Trade Show)

- การจัดสัมมนา (Seminar) เป็นต้น

กิจกรรมเหล่านี้ล้วนสามารถสร้าง
การรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้ทั้งสิ้น โดยไม่
ต้องใช้งบประมาณในการผ่านสื่อ

ในยุคเศรษฐกิจถดถอย เช่นปัจจุบัน
การรู้จัก (Awareness) การยอมรับ (Accep-
tance) และความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ของผู้
บริโภคย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่สิ่งดัง
กล่าวจะเกิดขึ้นกับผู้บริโภคได้ก็ต่อเมื่อผู้
บริโภคได้รับข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
ทราบถึงคุณค่าตลอดจนความแตกต่างของ
ผลิตภัณฑ์จากคู่แข่ง ย่อมทำให้ผู้บริโภคเกิด
ทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ นั่นหมายถึงว่า
ราคาไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่ผู้บริโภคจะยึดถือ
เป็นปัจจัยในการซื้อสินค้า เพราะผู้บริโภคยุค
ใหม่มักจะคำนึงถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์มาก
กว่าราคา ผู้บริโภคมักจะเกิดความภาคภูมิใจ
ที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าตลอดจนภาพพจน์
ที่ดี ถึงแม้ราคาจะสูงกว่ายี่ห้ออื่น แต่ผู้
บริโภคก็จะซื้อผลิตภัณฑ์ ดังนั้นสงคราม
ราคาย่อมไม่ส่งผลต่อการดำเนินการแข่งขัน
ทางธุรกิจ ถ้าองค์กรมีการวางแผนการสื่อ
สารการตลาดครบวงจรอย่างรอบคอบ และ
ถูกต้องเหมาะสมก็จะทำให้การต่อสู้ด้วยการ
สื่อสารที่ดี ย่อมหนีสงครามราคาได้อย่าง
แน่นอน เพราะกลยุทธ์ IMC เป็นกลยุทธ์ที่

เป็นหนึ่งเดียว (One Single Strategic Plan) นั่นคือทุกกิจกรรมมีการวางแผนให้สอดคล้องกลมกลืนในทิศทางเดียวกัน โดยเน้นการถ่ายทอดข้อมูลเรื่องราวผลิตภัณฑ์ (Brand Contact) และจุดยืนของตราผลิตภัณฑ์ (Brand Positioning) เพื่อนำไปสร้างกิจกรรมที่เด่นชัดและน่าสนใจในการสื่อสารไปยังผู้บริโภคซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้เกิดโครงข่ายตราผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ นักสื่อสารการตลาดที่ดีต้องพร้อมที่จะเป็นฝ่ายรุก (Proactive) มากกว่าเป็นฝ่ายรับ (Reactive) มีการทบทวนวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้สนองความต้องการของผู้บริโภคตลอดจนต้องเข้าใจว่าผลสำเร็จของแผนงาน ไม่ใช่อยู่ที่ยอดขายหรือกำไรเท่านั้น แต่รวมถึงการรับรู้และการยอมรับในตัวผลิตภัณฑ์ ตลอดจนภาพพจน์ของ

ผลิตภัณฑ์และองค์กรอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตามก็หวังว่าอุตสาหกรรมโฆษณาไทยที่เคยเฟื่องฟูถึงขีดสุด จะกลับมามีสีสันได้อีกครั้ง อย่างน้อยก็จะมีงานใหญ่ที่ต้องใช้โฆษณาอย่าง เอเชียนเกมส์ ครั้งที่ ๑๓ ที่ไทยเป็นเจ้าภาพรออยู่ในไตรมาสนี้ แน่่อนว่าคงจะสามารถดึงเงินตราเข้าประเทศไทยได้อย่างแน่นอน ตลอดจนโครงการรณรงค์ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ ก็คงต้องใช้งบไม่น้อยในการโฆษณาเพื่อเชิญชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวไทย ก็ถือว่าปีนี้เป็นปีที่มีการแข่งขันของอุตสาหกรรมโฆษณาอย่างรุนแรง เพราะมูลค่าในอุตสาหกรรมนี้มีจำนวนลดลง เรียกว่าใครดีใครอยู่ ใครแข็งแรงกว่าก็สามารถยืนหยัดได้ บริษัทโฆษณาใดผ่านปีนี้ไปได้ก็ถือว่าเก่ง แต่ถ้ายังไม่สามารถปรับตัวผ่านไตรมาสนี้ได้ ก็มีสิทธิ์จอดและจบได้ ในเวลาเดียวกัน □□

บรรณานุกรม

ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๑

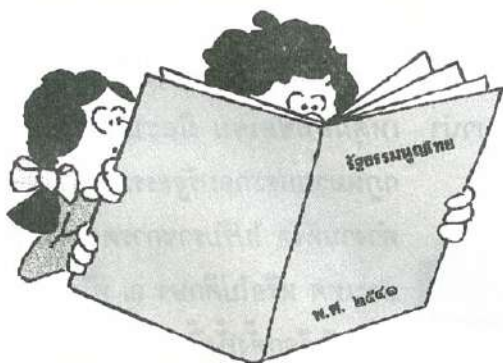
"บทสัมภาษณ์ ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ เรื่อง ไอเอ็มซี กลยุทธ์ผู้นำทางตัน : แผนการตลาดยุคไอเอ็มเอฟ" ประชาชาติธุรกิจ ๒๔-๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๑, หน้า ๒๘

"บทสัมภาษณ์ ธีรพันธ์ โล่ห์ทองคำ เรื่อง ไอเอ็มซี : กับทางออกธุรกิจยุคเศรษฐกิจถดถอย" กรุงเทพธุรกิจ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐, หน้า ๖

Belch, George E. and Belch, Michael A., Adversiting and Promotion : An Integrated Marketing Communications Perspective. 3rd ed. Chicaco : Irwin, 1995.

Fill, Chris. Marketing Communications : Frameworks Theories and Applications : London : Prentice-Hall 1995.

* รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ให้อะไรแก่สังคมไทย

**** สุริยันต์ สุวรรณราช**

คนไทยจำนวนมากยังมีคำถามอยู่ในใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของประเทศไทย ที่มีผลบังคับใช้แล้วนั้น ให้ประโยชน์อะไรแก่ประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่ หรือเมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้วบ้านเมืองยังคงมีสภาพทางการเมืองแบบเดิม ประชาชนยังคงมีวิถีความเป็นอยู่เหมือนเดิม นักการเมืองก็หน้าเดิมๆ ความ

ขัดแย้งแย่งชิงผลประโยชน์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ระหว่างนักการเมืองกับนักการเมือง ระหว่างนักการเมืองกับนักธุรกิจ หรือระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ยังคงเหมือนเดิม เพื่อให้ได้คำตอบที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด กลุ่มอาจารย์ในหมวดวิชาการศึกษามากที่สุด ซึ่งสอนวิชาสังคม เศรษฐกิจและการ

“การอภิปรายเรื่อง ‘รัฐธรรมนูญใหม่ให้อะไรกับสังคมไทย’ โดย ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ดร.วิษ วิชัยดิษฐ์ และ นายสมศักดิ์ โกศัยสุข วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ณ ห้องประชุม ๑ ชั้น ๖ อาคารสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต”

“ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เมือง กับวิชามนุษย์กับสังคมได้จัดอภิปรายทางวิชาการขึ้นใช้ชื่อว่า **"รัฐธรรมนูญใหม่ทำอะไรแก่สังคมไทย"** พร้อมกับเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการอย่าง ศาสตราจารย์ ดร.บรรศักดิ์ อูวรรณโณ นักการเมืองได้แก่ ดร.ธวัช วิชัยดิษฐ์ และ คุณสมศักดิ์ โกศัยสุข ตัวแทนองค์กรประชาชน โดยผู้เขียนเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย ในการอภิปรายดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่า มีประเด็นที่เป็นประโยชน์ที่น่าที่จะนำออกเผยแพร่แก่ผู้ที่ไม่ได้เข้าฟังในหลายๆ ทศนะ จึงได้เรียบเรียงเอาประเด็นสำคัญต่างๆ นั้น มานำเสนอแก่ผู้อ่านต่อไป

ทัศนะของ ดร.ธวัช วิชัยดิษฐ์

ผมไม่อยากจะให้ใครตั้งความหวังไว้ที่รัฐธรรมนูญมากนัก เพราะแม้จะมีรัฐธรรมนูญแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นเครื่องมือหรือกลไกเบ็ดเสร็จที่จะทำให้สังคมดีขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น อนาคตของประเทศชาติดีขึ้นหรือประชาธิปไตยมันคงขึ้น เพราะรัฐธรรมนูญเป็นเพียงกฎหมายหลักที่สำคัญที่สุดของประเทศ แต่รัฐธรรมนูญจะไม่มีผลหากไม่มีใครปฏิบัติตาม ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาแล้ว ๑๕ ฉบับ ทุกฉบับถูกฉีกมาหมด ด้วยเหตุนี้จึงขออธิบายถึงความแตกต่างของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จากรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา โดยมีกรอบในการพิจารณา ๕ ประการ

ประการแรก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ

ประชาธิปไตยหรือหลักประกันความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ให้หลักการที่สำคัญๆ ไว้หลายประการโดยเฉพาะ

๑. ให้ความสำคัญในด้านศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งได้กำหนดไว้ชัดเจนกว้างขวางในหลายมาตรา

๒. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องปฏิบัติและหากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งต้องมีความผิดที่ชัดเจน มิฉะนั้นจะมีความผิดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และไม่ว่าจะไปทำงานที่ใด ไปรับราชการต่างจังหวัด หรือต่างประเทศ หรือไปศึกษา ณ ที่ใดก็ตามจะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ต่อไปนี้การรายงานผลการเลือกตั้งจะไม่รวดเร็วทันใจอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต

๓. ในแนวนโยบายแห่งรัฐ รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่ารัฐมีหน้าที่อะไร โดยเฉพาะแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตั้งแต่มาตรา ๗๑-๘๙ (๑๘ มาตรา) ซึ่งทุกรัฐบาลจะต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านสิทธิของประชาชน ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เศรษฐกิจของประเทศต้องเป็นแบบเสรี ซึ่งล้วนแต่เป็นนโยบายสาธารณะที่เป็นตัวกำหนดการดำเนินงานของทุกรัฐบาล ภายใต้เงื่อนไขที่เป็นหลักประกันถึงที่มาของนโยบายว่าชัดเจน รัฐบาลต้องนำนโยบายไปปฏิบัติและสามารถตรวจสอบการปฏิบัติตามนโยบายได้ว่าบรรลุผลหรือไม่อย่างไร

ประการที่สอง การเข้ามาสู่อำนาจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบ้านเมืองที่เป็นนักการเมือง และนักบริหาร

๑. เปลี่ยนแปลงจำนวน ส.ส. จาก ๓๙๓ คน เป็น ๕๐๐ คน

๒. เปลี่ยนแปลงวิธีการเลือกตั้ง ส.ส. จากเดิมมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ ๑ คน บ้าง ๒ คน บ้าง ๓ คน บ้าง หรือบางคนสามารถเลือก ส.ส. ได้มากกว่าคนบางคนในจังหวัดเดียวกัน แต่คนละเขตเลือกตั้งซึ่งขาดความเสมอภาคทางการเมือง หรือขาดการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่เท่าเทียมกันของคนในประเทศ แต่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้น

๒.๑ แบ่งเขตเลือกตั้งให้แต่ละเขตมี ส.ส. ได้ ๑ คน เหมือนกันทั่วประเทศ ในจำนวน ๔๐๐ คน แบ่งเป็น ๔๐๐ เขตเลือกตั้ง

๒.๒ อีก ๑๐๐ คน เป็น ส.ส. ที่มาจากบัญชีรายชื่อพรรค ซึ่งแต่ละพรรคจะเสนอรายชื่อให้ประชาชนทราบจำนวน ๑๐๐ คน แต่การตัดสินใจเลือกนั้นให้เลือกชื่อพรรคเป็นหลัก โดยรวมคะแนนจากทั่วประเทศมาหาอัตราส่วนเพื่อคำนวณว่าพรรคการเมืองใดจะได้ ส.ส. ตามบัญชีรายชื่อได้กี่คน แต่พรรคการเมืองใดได้คะแนนรวมจากทั่วประเทศไม่ถึง ๕% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พรรคนั้นจะไม่ได้ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อเลยแม้แต่คนเดียว

๒.๓ การเลือกตั้ง ส.ส. โดยตรงเขตละคนนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการควบคุมการเลือกตั้ง โดยเฉพาะ

การทุจริตในหน่วยเลือกตั้งใด สามารถประกาศยกเลิกเฉพาะหน่วยเลือกตั้งนั้น เพื่อให้เลือกตั้งใหม่ได้ทันที แต่ยังให้คำตอบไม่ได้เช่นกันว่าเมื่อเสร็จสิ้นการเลือกตั้งตามกรณีนี้แล้ว จะมีการฟ้องร้องกันมากน้อยขนาดไหน

๒.๔ ในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ทำให้ทราบเจตนารมณ์ของประชาชนว่าจะเอาแบบไหน เพราะเป็นคะแนนเลือกพรรค

๒.๕ ส.ส. ที่มาจาก ๒ วิธีการดังกล่าว หากจะเป็นรัฐมนตรีต้องลาออกจาก ส.ส.ทันที กล่าวคือ หากเป็น ส.ส.มาจากเลือกตั้งตามเขตเลือกตั้ง ก็ให้มีการเลือกตั้งซ่อม และหากเป็น ส.ส. ที่มาจากบัญชีรายชื่อก็ให้เลื่อนบุคคลที่อยู่ในลำดับรองลงมาขึ้นไปเป็น ส.ส.แทน

ประการที่สาม การตรวจสอบต่อความรับผิดชอบระหว่างการปฏิบัติงาน หรือพฤติกรรมระหว่างการอยู่ในอำนาจ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น ในหมวดที่ ๖, ๘ และ ๑๐ ได้มีหน่วยงานที่เรียกว่า ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นกลไกคอยตรวจสอบนักการเมือง ซึ่งเดิมในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้น้อยมาก จะมีเฉพาะการตรวจสอบข้าราชการประจำ ต่อไปนี้ หากนักการเมืองผิดพลาดในการบริหารประเทศจะต้องรับผิดชอบการตัดสินใจที่ผิดพลาดและต้องถูกลงโทษอย่างแน่นอน

ประการที่สี่ การตรวจสอบการใช้

อำนาจ หมายถึงว่าในการดำเนินการบริหารประเทศของนักการเมือง หรือนักบริหาร หรือผู้เกี่ยวข้องต้องมีความโปร่งใส ไม่ทุจริต คดโกง หรือใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์เพื่อพวกและตนเอง โดยประชาชนสามารถเข้าชื่อ ๕๐,๐๐๐ คน ยื่นให้รัฐสภาตรวจสอบหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ และความโปร่งใสได้ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ที่ผ่านมานั้นไม่มี

ประการที่ห้า เป็นรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง และมีบทบาทในทางการเมืองมากในลักษณะที่เรียกว่า **"ไม่มีความเป็นตัวแทนของประชาชน ก็ไม่มีการเสียภาษีอากร"** หมายถึง ผู้เสียภาษีอากร คือ ประชาชน พลเมือง หรือผู้ออกเสียงเลือกตั้งที่ได้มีส่วนในการรับผิดชอบกิจการสาธารณะ ไม่เอาเปรียบรัฐโดยไม่จำเป็น ประชาชนจะมีความรู้สึกเจ้าของส่วนรวมมีค่ามากกว่าของส่วนตัว แต่ผมไม่มั่นใจว่าประชาชนคนไทย จะให้ความมั่นใจได้มากนักอยู่เพียงใด เพราะการสร้างค่านิยมและความรู้สึกร่วมกันว่าบ้านเมืองเป็นของคนทุกคนนั้น ต้องใช้เวลาที่ยาวนาน แต่หากเกิดขึ้นในการปกครองที่เป็นระบบประชาธิปไตยแล้วการประสานความรู้สึกร่วมกันว่าใครจะได้มากน้อยขนาดไหน ขึ้นอยู่กับบ้านเมืองอย่างไรบ้าง รัฐธรรมนูญนั้นไม่ใช่ยาสารพัดนึก ไม่ใช่เครื่องมือวิเศษที่สุดในการทำให้อำนาจเมืองอยู่รอด หรือเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย

ทัศนะของคุณสมศักดิ์ โกศัยสุข

ได้ยืนยันว่าการเมืองไทยที่ผ่านมาเน้นการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของนักการเมือง ล้วนแต่สกปรก ทุจริต มีภาพรวมในด้านการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ของพวกพ้องที่เกี่ยวข้อง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้เรื่องว่าเลือกเขาไปทำอะไร เราไม่มีสิทธิตรวจสอบ แม้นักการเมืองเข้าไปบริหารบ้านเมืองจนสร้างความหายนะให้บ้านเมือง เราก็กังไม่มีโอกาสตรวจสอบได้จนทุกวันนี้

นอกจากนั้น เราอยากเห็นนักการเมืองที่มีวัฒนธรรมทางการเมือง มีสจริต หน้าไม่หนา ผิดก็ยอมรับว่าผิด การที่เราเป็นหนี้ต่างชาติคนละ ๔๐,๐๐๐ บาททุกวันนี้ เกิดจากคนเพียงกลุ่มเดียวไปสร้างไว้ แล้วผลกระทบมาให้ประชาชนทั้งสิ้น ทุกอย่างที่เกิดขึ้นล้วนมาจากการเมืองไม่ใช่มาจากโชควาสนาแต่อย่างใด เพราะฉะนั้น ประชาชนจึงควรเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริง เพราะประชาชน คือ เจ้าของอำนาจ

จากคำถามที่ว่ารัฐธรรมนูญใหม่ให้อะไรแก่สังคมไทย ก่อนตอบคำถามต้องไม่ลืมว่ารัฐธรรมนูญถูกสร้างโดยสังคม หรือสังคมเป็นผู้สร้างรัฐธรรมนูญ หรือคนเป็นผู้สร้างระบบ แล้วระบบมาสร้างคน และตัว "ระบบ" นั้นก็คือ กติกาที่ปรากฏอยู่ในตัวรัฐธรรมนูญนั่นเอง เพราะฉะนั้น ทุกคนต้องเรียนรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ ใครจะมาปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่ได้ ด้วย

เหตุนี้ การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในรัฐธรรมนูญจึงทำให้เราได้รับสิทธิของเราในฐานะที่เป็นมนุษย์ หากมนุษย์ไม่รู้จักสิทธิ ก็เท่ากับละทิ้งความเป็นมนุษย์และไม่รู้ว่าอะไรเป็นสิทธิของเรา อะไรเป็นสิทธิของเขา เมื่อไม่รู้ว่าเรามีสิทธิอะไร ความเป็นมนุษย์ก็ไม่มี คนที่ไม่รู้จักสิทธิย่อมเป็นคนในสังคมประชาธิปไตยไม่ได้ เพราะคนที่รู้จะละเมิดสิทธิไปเรื่อยๆ จนเกิดวัฒนธรรมการเอารัดเอาเปรียบ มือใครยาวสาวได้สาวเอา ไม่มีการตรวจสอบ ไม่มีการถ่วงดุล

มาตรา ๖๕ ประชาชนรู้ได้ว่าสามารถคัดค้านการกระทำของใครก็ตามที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แม้กระทั่งการรัฐประหาร หรือการกระทำใดๆ ในคดีอาญา สำหรับผู้ที่ถูกกล่าวหา จะปฏิบัติเหมือนบุคคลที่ศาลตัดสินว่าผิดแล้วมิได้ จะจับขังจะทุบจะตีเหมือนที่กระทำที่ถนนบางนา-ตราดไม่ได้ เป็นการละเมิดความเป็นมนุษย์

ในด้านต่อมา ประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้ในข้อมูลข่าวสารในหน่วยงานราชการของรัฐ เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เป็นสาธารณะ รัฐไม่ควรปกปิดข้อมูลข่าวสาร รัฐควรจะต้องเปิดกว้างให้มีการพิจารณาพิจารณาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เห็นว่าเป็นกิจการสาธารณะและมีผลกระทบต่อคนหมู่มาก ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดไว้ชัดเจน จึงทำให้ประชาชนได้มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ต้องไม่ลืมว่า ความขัดแย้งในระบบประชาธิปไตยนั้นเป็นเรื่องปกติ เพราะถ้าไม่มี

ความขัดแย้งก็ไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตย แต่สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่กลัวความขัดแย้ง ซึ่งไม่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ หากใครพูดอะไรที่เราไม่เห็นด้วยเขาก็จะไม่กล้าพูด หรือกลัวความขัดแย้งกันจึงไม่พูด ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการที่ถูกต้องนั้น การขัดแย้งทำให้เกิดการพัฒนา เพราะแต่ละคนแต่ละฝ่ายต้องพยายามหาเหตุผลที่ดีกว่ามาอธิบายหักล้างเพื่อหาข้อสรุป ในที่สุดก็เกิดเป็นความจริงที่สัมผัสได้ และเกิดประโยชน์กับส่วนรวมมากที่สุด ดังนั้น กระบวนการทางความคิดจึงเป็นกระบวนการที่มีเหตุผล คนในสังคมประชาธิปไตย จึงเป็นคนที่มีเหตุผล ไม่ใช่ดันทุรังพวกมากลากไป หรือใครที่ไม่เห็นด้วยกับเราก็คิดว่า หรือรังเกียจจนไม่อาจจะอยู่ร่วมโลกกันได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดีแน่นอน

อย่างไรก็ตาม ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมีสิ่งที่ผมไม่เห็นด้วย เพราะไม่เป็นการพัฒนาที่ถูกต้อง คือ ผู้ที่จะสมัครส.ส.ต้องจบปริญญาตรี ซึ่งขัดกับหลักประชาธิปไตยอย่างรุนแรง เพราะเป็นการกำหนดให้อีกคนเป็นผู้ปกครอง และอีกคนเป็นผู้ถูกปกครองตลอดไป ทำให้ไม่มีตัวเลือก ประชาชนชาวไทย ๖๐ ล้านคน จบปริญญาตรีเพียง ๒ ล้านกว่าคน และในจำนวนดังกล่าว ผมก็ไม่เชื่อว่าจะเป็นพหุสูตร แต่ผมเชื่อว่าหลายสิ่งหลายอย่างที่เรารู้วันนี้มาจากประสบการณ์และประสบการณ์ก็สามารถนำไปสู่การเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมได้ เพราะการมีคุณธรรม จริยธรรมหรือศีลธรรมในแต่ละบุคคลนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ

ศึกษาที่ต้องจบปริญญาตรีเสมอไป จึงทำให้ไม่แน่ใจว่านักการเมืองน้ำดีจะโล่น้ำเน่าออกไป เพราะสิ่งที่ได้ทำไปแล้วนั้น เป็นการต่อท่อให้น้ำเน่าไหลเข้ามา จึงทำให้ไม่เท่าเทียมกัน

นอกจากนั้น ในด้านวุฒิสมาชิก ซึ่งถูกกำหนดให้มีอำนาจมาก แต่กลับหาเสียงไม่ได้ ไม่สังกัดพรรคการเมืองแต่เป็นนักการเมือง จึงทำให้วุฒิสมาชิกต้องมาจากตัวแทนกลุ่มทุน คนมีเงินในต่างจังหวัดเข้าไปเป็นจำนวนมาก แล้วจะทำให้กฎหมายผ่านรัฐสภายาก **□□**

ทัศนะของ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

วิทยาการท่านสุดท้ายคืออภิปรายพร้อมยกตัวอย่างประกอบอย่างน่าสนใจ พร้อมกับได้ให้ทัศนะต่อมาตราที่สำคัญๆ ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนี้

เหตุการณ์ที่หนึ่ง ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดให้บุคคลยอมเสมอกันในทางกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันนั้น ปรากฏเป็นจริงในการสมัครสอบเอ็นทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยในบางคณะที่ผ่านมา โดยบางคณะได้กำหนดไว้ว่าต้องไม่เป็นโรคนั้น ไม่เป็นโรคนี้ ความสูงต้องเท่านั้น จะจะมีสิทธิสมัครสอบได้ แต่ที่ผ่านมามีทบวงมหาวิทยาลัยได้สั่งยกเลิกโดยสิ้นเชิง นี่คือ สิ่งที่นักศึกษาได้รับอย่างชัดเจนจากผลของการมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยตรง

เหตุการณ์ที่สอง การประกาศให้นัก

การเมืองต้องแสดงบัญชีทรัพย์สิน-หนี้สิน ก่อนหลัง เข้ารับตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งของภรรยาและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จากที่ผ่านมาทำให้เราได้ทราบว่ามีนักการเมืองหลายคนมีความร่ำรวยน้อยกว่าภรรยาและบุตรของตนเอง ซึ่งเราคงจะได้ติดตามกันต่อไป

เหตุการณ์ที่สาม ศาลฎีกาได้พิพากษา มาตรา ๒๔๐ ของรัฐธรรมนูญ ว่าบุคคลจะถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายมิได้ และหากร้องขอให้ศาลปล่อยก็สามารถทำได้ ซึ่งผิดจากในอดีตที่ผู้มีสิทธิจะต้องขอให้ศาลปล่อยต้องเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเท่านั้น แต่ปัจจุบันใครก็ได้ ทุนายความก็ได้ จึงทำให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลได้รับการคุ้มครองอย่างชัดเจน

นอกจากนั้นทัศนะต่อรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ข้อคิดที่สำคัญๆ ตามเจตนาของผู้เขียนรัฐธรรมนูญ มุ่งหวังให้เกิด คือ

๑.๑ ได้ผู้บริหารหรือผู้จัดการสังคมไทยที่มีความบริสุทธิ์ มีประสิทธิภาพ และมีเสถียรภาพในการจัดการ

ในอดีตผู้จัดการสังคมไทยไม่ได้รับการเชื่อถือจากประชาชนคนไทยและต่างชาติ เพราะไม่เชื่อในความบริสุทธิ์ มีการทุจริต มีการโกงกินตลอด ทำให้ล้มเหลว กรรมการจัดการก็เปลี่ยนแปลงทุกปี ทั้งๆ ที่อำนาจนายกรัฐมนตรีมีล้นฟ้า แต่ทำอะไรไม่ได้เพราะมาจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ซึ่งนายกรัฐมนตรีต้องเอาใจทุกพรรค มิฉะนั้นกฎหมายจะไม่ผ่าน ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้

มีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่แบบเขตเดียวคนเดียว และแบบ Party List หรือระบบเลือก ๑ แถว ๑๐๐ ซึ่งจะสร้างเสถียรภาพให้รัฐบาลได้มากขึ้น พรรคการเมืองก็ลดน้อยลง กล่าวคือ ถ้าอยากให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรีก็ให้เลือกพรรคนั้นๆ ส่วนส.ส.ที่ต้องการจะเป็นรัฐมนตรีก็ต้องออกจากส.ส.โดยมิให้เป็นในเวลาเดียวกัน เพื่อเป็นการสร้างความเสี่ยงให้ส.ส.ที่จะไปเป็นรัฐมนตรี และจะได้ไม่มาต่อรองหรือข่มขู่รัฐบาลในรัฐสภา ขณะเดียวกันก็ต้องเชื่อฟังนายกรัฐมนตรี ทำให้เกิดวินัยแก่รัฐมนตรีในรัฐบาลผสมได้ นอกจากนั้น ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจจากเดิมมี ๓ ประเภท คือ ไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และ ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ยับเหลือเพียง ๒ ประเภท คือ ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี กับไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเท่านั้น แต่ถ้าจะยื่นอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ต้องใช้เสียง ๑ ใน ๕ ของส.ส.ทั้งหมดยื่นต่อประธานพร้อมกับหาชื่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่เสนอไปพร้อมกันด้วย จัดได้ว่าเป็นการอภิปรายไม่ไว้วางใจที่สร้างสรรค์ ผิดกับสมัยก่อนที่เป็นการไล่ให้ออกไปก่อน แล้วค่อยมาฮั้วกันทีหลัง จนบางครั้งเมื่อได้นายกรัฐมนตรีคนใหม่ ประชาชนจำต้องร้องยี้กันอีก จึงไม่ต่างอะไรกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจเพื่อไล่เนื้อเถื่อนหนึ่งเท่านั้น อีกกรณีหนึ่งตาม มาตรา ๑๗๓ ร่าง พ.ร.บ. ใด ที่รัฐบาลแถลงไว้ในนโยบายในการบริหารประเทศ หากสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบไม่ถึงครึ่ง รัฐบาลไม่ต้องออก (เดิมรัฐบาลต้องลาออก) แล้วให้รัฐบาล

ถอนร่างนั้นออกมา แล้วตั้งกรรมาธิการร่วมพิจารณากันใหม่ จากนั้นจึงเสนอเข้าไปใหม่ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ส.ส. แลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับรัฐบาล หรือต่อรองเพื่อสร้างเงื่อนไขกับรัฐบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ ขณะเดียวกันยังช่วยให้รัฐบาลผสมบริหารไปได้ หากพรรคร่วมรัฐบาลเกิดหักหลังกลางคัน หรือโดยไม่คาดฝัน หรือฟ้องกัน ทำให้ส.ส.เรียกร้องผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ นอกจากนั้น การตั้งกระทรวง ทบวง กรม การยุบ การโอน หน่วยงานดังกล่าว ต้องทำเป็นกฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติ แต่ตามมาตรา ๒๓๐ ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การดำเนินการดังกล่าว รัฐบาลสามารถกระทำการเพียงการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยฝ่ายบริหาร หรือคณะรัฐมนตรีซึ่งสามารถกระทำการได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด ไม่ต้องตั้งกรรมการขึ้นมาอย่างมากมาย และบางครั้งเข้าซ้อนจนเกิดความสับสน

๑.๒ ได้สังคมไทยที่ประชาชนทั้งหมด มีสิทธิเสรีภาพในฐานะเจ้าของประเทศ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผู้จัดการสังคมได้มากขึ้น กล่าวคือ

๑. ประชาชนทั่วประเทศจะมีสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒. ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผู้จัดการสังคมตามรูปแบบของคณะกรรมการต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการบริหาร

ท้องถิ่นที่รัฐให้แต่ละท้องถิ่นกำหนดรูปแบบการปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระและสอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นๆ มีความเป็นอิสระทั้งในด้านงบประมาณ การบริหาร งานบุคคล เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนจบการอภิปราย ศ.ดร.บรรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญอีกว่า รัฐธรรมนูญนั้นสร้างระบบได้ แต่รัฐธรรมนูญเปลี่ยนนิสัยคนไม่ได้ เปลี่ยนวัฒนธรรมไม่ได้ ความเคยชินของคนยังคงเดิม โดยเฉพาะวัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์

กล่าวโดยสรุป ในการอภิปรายครั้งนี้ คณะวิทยากรเชื่อมั่นว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ได้ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและตรวจสอบนักการเมืองได้มากขึ้น มีประสิทธิภาพขึ้น รัฐบาลอาจจะมีประสิทธิภาพและมั่นคงขึ้น แต่ก็ยังมีเงื่อนไขว่าภายในช่วงระยะเวลาอันใกล้ หรือในการเลือกตั้งทั่วไปที่จะเกิดขึ้นในครั้งต่อไปนั้น อาจจะยังไม่มั่นใจได้มากนักว่าจะมีผลดังที่คาดหวัง จนกว่าจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในครั้งที่ ๒ หรือครั้งที่ ๓ ไปแล้ว การเมืองภายในประเทศจึงจะมีสภาพที่ดีและเป็นไปตามที่คาดหวังดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคในสังคมไทย กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่

วันวาร จະนุ

เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งเป็นฉบับที่มาจากผลผลิตทางความคิดของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ถือได้ว่ามาจากประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นมิติใหม่ในทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะหรือวิพากษ์วิจารณ์ ถึงกับมีการกล่าวถึงรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” จากการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อ

เปรียบเทียบกับฉบับอื่นๆ ที่ประกาศใช้มาแล้วในประเทศไทย

สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่หลายประการ ซึ่งเป็นผลจากการรวมเอา มโนทัศน์ (Concept) ต่างๆ ในทางปรัชญาเอาไว้ เพื่อก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ที่จะส่งผลให้สังคมมีความสงบสุขและเกิดความยุติธรรม (Justice) มากที่สุด มโนทัศน์ต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ เรื่องของ สิทธิ (Right) เสรีภาพ (Freedom) ความเสมอภาค (Equality) เป็นต้น ซึ่งแน่นอนรัฐธรรมนูญที่อ้างได้ว่า “ดี” นั้น จะต้องให้ความยุติธรรมต่อสังคมได้นั่นเอง

* อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาปรัชญาและตรรกศาสตร์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : อ.ม. (ปรัชญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มโนทัศน์ ข้างต้น แท้จริงแล้วมีความ สัมพันธ์ต่อกัน แต่เพื่อให้เกิดความชัดเจนและ ความเข้าใจตรงกัน จึงขอวิเคราะห์มโนทัศน์ เรื่องความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ว่าจะ มีมโนทัศน์เรื่องความเสมอภาคอย่างไร และ ภายใต้ความเสมอภาคดังกล่าว จะทำให้สังคม ไทยมีลักษณะทางสังคมเป็นอย่างไรในอนาคต

ฌอง ฌาค รุสโซ (ค.ศ. ๑๗๑๒-๑๗๗๘) ปรักษณาเมธีทางการเมือง ชาวฝรั่งเศส ได้ วิเคราะห์ถึงลักษณะความไม่เท่าเทียมกันไว้ว่า

"ข้าพเจ้าเล็งเห็นความไม่เท่าเทียม (ไม่ เสมอภาค) ในหมู่มนุษย์อยู่สองแบบ แบบแรก คือ ความไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติ ได้แก่ ความแตกต่างทางด้านอายุ สุขภาพ พละกำลัง ความฉลาดและจิตใจ แบบที่สอง คือ ความไม่ เท่าเทียมกันตามประเพณี หรือทางการเมืองซึ่ง เกิดจากข้อตกลง หรือความยินยอมพร้อมใจกัน ของคนในสังคม ได้แก่ การที่(บาง)คนมีอภิสิทธิ เหนือผู้อื่น เช่น ร่ำรวยกว่า เป็นที่ยกย่องนับถือ มากกว่า มีอำนาจมากกว่าและสั่งให้ผู้อื่นเชื่อฟัง ได้"^(๑)

แนวคิดเรื่องความเสมอภาค ทาง ปรักษณาสังคม จะมีความหมายในลักษณะดังนี้

คือ

๑. ความเสมอภาคที่จะได้รับการปกป้องสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน (Equality of Right and Liberty)

๒. ความเสมอภาคที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากรัฐ ในฐานะที่เป็น พลเมือง (Equality of Citizenship)

๓. ความเสมอภาคทางโอกาส (Equality of Opportunity)

๔. ความเสมอภาคระหว่างบุคคล (Equality of Persons)^(๒)

ความเสมอภาคในความหมายแรกนั้น คือ ความเสมอภาคในการได้รับการปกป้องสิทธิ และเสรีภาพ เป็นความเสมอภาคที่ตั้งอยู่บน ความเชื่อว่ามนุษย์เกิดมามีสิทธิและเสรีภาพ เหมือนกัน เป็นสิ่งที่ติดตัวมากับมนุษย์โดยธรรม ชาติ หากมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม มนุษย์ ควรจะได้รับความปกป้องสิทธิและเสรีภาพนั้น และจะต้องมีความเสมอภาคกัน (เพราะสิทธิ และเสรีภาพมีเหมือนกัน) ไม่สามารถเลือก ปฏิบัติได้

ความเสมอภาคในความหมายที่สอง เป็นความเสมอภาคที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐ

^(๑) ปัญญา บริสุทธิ, วรรณกรรมเชิงปรัชญาของฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙, หน้า ๑๒๒,

^(๒) สมภาร พรหมทา , ปรักษณาสังคมและการเมือง กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๓๘ , หน้า ๑๓๕. อ้างอิงมาจาก Williams, Bernard A.O. "The Ideal Of Equality" Philosophy, Politics and Society, Series II , Eds. Peter Laslett and W.G. Runciman Blackwell, 1972 , PP. 110-131.

ในฐานะพลเมือง เป็นความหมายที่เป็นผลมาจากความเสมอภาคในความหมายแรก แต่หากสังคมได้พัฒนามาเป็นรัฐ มีรูปแบบการปกครองมนุษย์ได้มีสถานภาพเพิ่มขึ้น นั่นคือ การเป็นพลเมืองของรัฐนั้นๆ รัฐจึงต้องมีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อพลเมือง ภายใต้กฎหมายของรัฐอย่างเสมอภาคกัน และภายใต้กฎหมายดังกล่าวในรัฐสมัยใหม่ กฎหมายที่สำคัญที่สุด ก็คือกฎหมายที่เป็นแม่บทให้กับกฎหมายอื่นๆ ซึ่งเราเรียกกันโดยทั่วไปว่า **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**

ความเสมอภาคในความหมายที่สาม ซึ่งเป็นความเสมอภาคในเรื่องของโอกาส เป็นความเสมอภาคที่มนุษย์ในสังคม จะต้องได้รับโอกาสเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน เช่น นาย ก. มีสิทธิที่จะได้รับโอกาสในการสอบเข้ารับราชการครู นาย ข. ซึ่งมีสิทธิเช่นเดียวกับนาย ก. ก็จะต้องได้รับโอกาสเช่นเดียวกับ นาย ก. ด้วย ความเสมอภาคเช่นนี้ เรียกว่า ความเสมอภาคในโอกาส

ส่วนความเสมอภาคในความหมายสุดท้าย ซึ่งเป็นความเสมอภาคระหว่างบุคคลนั้น หมายถึงความเสมอภาคทางฐานะ (เช่น) นายสมเกียรติกับนายวิบูล เรียนจบมหาวิทยาลัยเหมือนกัน เป็นพ่อค้าเหมือนกัน มีฐานะเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันระหว่างสองคนนี้ก็
เป็นความเสมอภาคด้วยเช่นกัน^(๓)

ความเสมอภาคในความหมายนี้เป็น

ความเสมอภาคในทางสังคมโดยพิจารณาจากฐานะทางสังคม

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทั้ง ๔ ประการข้างต้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวคือ มนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพเสมอภาคกัน (ความหมายที่ ๑) เมื่อมาอยู่ในรัฐก็ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน (ความหมายที่ ๒) และเมื่อมีสิทธิและเสรีภาพเสมอภาคกัน ก็จะต้องได้รับโอกาสในกิจกรรมต่างๆ ในทางสังคมเท่าเทียมกัน หากไม่เท่าเทียมกันแล้ว สังคมหรือรัฐจะต้องจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้มีโอกาสอย่างเสมอภาคกัน (ความหมายที่ ๓) และผลจากความเสมอภาคนั้น จะทำให้เกิดความเสมอภาคระหว่างบุคคล (ความหมายที่ ๔)

ความเสมอภาคดังกล่าวถือเป็นความคิดหลักในการกล่าวถึงความเสมอภาคทางปรัชญาสังคม หากสังคมมีอุดมการณ์ในทางสังคมอย่างใด ก็จะเน้นการให้แนวคิดเรื่องความเสมอภาค ให้สอดคล้องกับอุดมการณ์อย่างนั้น เช่น สังคมที่มีอุดมการณ์แบบเสรีนิยม ก็จะให้แนวคิดเรื่องความเสมอภาคแตกต่างจากสังคมที่มีอุดมการณ์แบบสังคมนิยม

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคที่กล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ ขอวิเคราะห์เริ่มต้นจากหมวด ๑ มาตรา ๕ "..... ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเชื้อชาติใด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่

^(๓) สมภาร พรหมทา เรื่องเดียวกัน , หน้า ๑๔๐.

ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน....."

ในมาตรานี้ มีแนวความคิดที่ได้ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า มนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพติดตัวมาตั้งแต่เกิด และความเป็นมนุษย์นั้น จะต้องได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน

ความเชื่อในเรื่องสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ถูกเน้นย้ำ โดยการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ในหมวด ๓ มาตรา ๒๖ , ๒๗ , ๒๘ และโดยเฉพาะในมาตรา ๒๙ ว่าไว้ดังนี้

".....การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้....."

".....กฎหมายตามวรรคหนึ่ง จะมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย....."

พิจารณาได้ว่าในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสังคมนั้น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ หากกฎหมายไม่บัญญัติ และจะต้องเสมอภาคกันตามมาตรา ๕

ความเสมอภาคดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้ว นั้นได้รับแนวคิดจากความเสมอภาคที่จะ

ได้รับการปกป้องสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน และสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเมื่อมาอยู่รวมกันเป็นสังคม รัฐจะต้องได้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (ประเทศไทย)

ความเสมอภาคในประเด็นข้างต้น ได้ส่งผลสู่การบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ ดังต่อไปนี้

".....บุคคล ย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุผลแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายภาพ หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การเมืองหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้....."

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการไขแนวคิดเรื่องความเสมอภาคโดยให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ เป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ในมาตราเดียวกันนี้ ในวรรคสุดท้าย ได้กล่าวไว้อีกว่า

".....มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามวรรคสาม....."

ในวรรคนี้ก็นำไปสู่แนวคิดเรื่องความ

เสมอภาคในโอกาสของบุคคล (แนวคิดที่ ๓) โดยการสร้างโอกาสให้กับบุคคลโดยรัฐ และจะก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาเลือกปฏิบัติโดยรัฐ เนื่องจากรัฐอาจสามารถอ้างเหตุผลได้ว่า มาตรการนั้น มาตรการนี้เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาในการจัดอุปสรรคให้บุคคล สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพ จึงเป็นปัญหาว่า รัฐ ใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา การมีนโยบายตามวรรคนี้

ในประเด็นนี้ ต้องพิจารณาในหมวดที่ว่าด้วย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (หมวด ๕) เพราะนอกจากรัฐต้องคุ้มครองให้เกิดความเสมอภาค ในความหมายที่ ๑ และ ๒ แล้ว รัฐยังต้องทำให้เกิดความเสมอภาคในความหมายที่ ๓ ด้วย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่คุ้มครองความเสมอภาค เราจะได้จากมาตรา ๗๓ , ๗๔ , ๗๕ , ๗๖ , ๗๗ เป็นต้น เพราะความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ นั้น มีความชัดเจน ซึ่งจะทำให้แนวนโยบายแห่งรัฐจะต้องมีไว้เพื่อให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพโดยเสมอภาคกัน

ส่วนความเสมอภาคในเรื่องของโอกาส ในแนวคิดที่มีความซับซ้อนเกินกว่าแนวคิดที่ ๑ และ ๒ เราจะพิจารณาในรายละเอียดจากมาตรา ๗๘ ดังนี้

".....รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้าง

พื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อม ให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ในจังหวัดนั้น....."

จะเห็นว่า มาตรการนี้ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าแต่ละท้องถิ่นยังไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของโอกาส รัฐจึงมีแนวนโยบายเพื่อสร้างโอกาสให้กับท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคต่อกัน หรือในมาตรา ๘๐ ดังนี้

".....รัฐต้องคุ้มครอง พัฒนาเด็ก และเยาวชน เสริมความเสมอภาคของหญิงชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้....."

จะเห็นว่าในมาตรานี้ รัฐได้บัญญัติไว้เพื่อสร้างโอกาสให้กับประชาชนที่ด้อยโอกาสให้มีการพัฒนาตนเองตามศักยภาพที่มนุษย์ควรจะได้รับ

นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในโอกาส กำหนดไว้ในมาตรา ๘๑ , ๘๒ , ๘๓ , ๘๔ , ๘๖ และ ๘๗ โดยเฉพาะในมาตรา ๘๒ มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

".....รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุข ให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง...."

หรือมาตรา ๘๓

"...รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจาย รายได้อย่างเป็นธรรม...."

หรือในมาตรา ๘๔

"...รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อเกษตรกรรม ให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และ รักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร ในการผลิต และการตลาด สินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของ เกษตรกร เพื่อวางแผนการเกษตร และรักษา ผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร...."

ในมาตรา ๘๖

"...รัฐต้องส่งเสริมประชากรวัยทำงาน ให้มีงานทำ คุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะแรงงาน เด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงาน ให้เป็นธรรม...."

จะเห็นได้ว่า ในการสร้างความเสมอภาคนั้น รัฐได้ใช้มาตรการในการแยกการสร้างโอกาสให้กับบุคคล โดยเชื่อว่าบุคคลที่ด้อยโอกาสอยู่ในสังคม รัฐจึงต้องสร้างโอกาสให้กับบุคคลเหล่านั้น เป้าหมายที่สำคัญก็เพื่อให้มีความเสมอภาคในทางสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดความยุติธรรมตามมา ตามความหมายเรื่องความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ เป็นการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสอยู่แล้วไปในตัว หากบุคคลมีความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์และพลเมืองนั้น ถือได้ว่ามีโอกาสเท่ากัน โดยธรรมชาติ ทั้งนี้ ในความเป็นจริงแล้ว

มนุษย์ในสังคมมีโอกาสไม่เสมอภาคกัน รัฐจึงต้องจัดอุปสรรคและส่งเสริมให้สิทธิและเสรีภาพมีมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้มนุษย์ในสังคมมีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น

ประเด็นที่น่าสังเกตในมาตรา ๓๐ วรรคสุดท้าย เป็นการกล่าวถึงการจัดอุปสรรค และส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพอย่างเป็นกลางๆ ไม่ได้เจาะจงไปว่าเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาสเสมอไป ถึงแม้ในแนวนโยบายแห่งรัฐ จะมีเพื่อส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสมากขึ้นก็ตาม แต่ในประเด็นนี้ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งจะขอวิเคราะห์แต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

ภายใต้แนวคิดเรื่องความเสมอภาค ที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ ทำให้เห็นว่าแม้เราจะเชื่อว่ามนุษย์เสมอภาคกันโดยธรรมชาติ และเสมอภาคกันในฐานะพลเมือง แต่มนุษย์ก็ยังมี ความแตกต่างกันในการใช้สิทธิและเสรีภาพ รัฐจึงต้องสร้างโอกาสให้เสมอภาคกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้โมเดลเรื่องนี้ก็คือ แม้ว่ารัฐจะมีแนวนโยบายในการสร้างความเสมอภาคในโอกาสให้กับบุคคลสามารถมีสิทธิและเสรีภาพ ในเรื่องต่างๆ ทำให้ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้นในอนาคต แต่ในความเสมอภาคดังกล่าว เป็นเพียงมาตรการรอง ภายใต้มาตรการหลัก กล่าวคือ การมีความเชื่อเริ่มต้นว่ามนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพเท่ากัน มีโอกาสเท่ากันในจุดเริ่มต้น แต่ในข้อเท็จจริง หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ดังจะเห็นได้จากการเน้นความเสมอ

ภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ แล้วไปเน้นความเสมอภาคในโอกาส เป็นประเด็นรอง ซึ่งจะทำให้ในอนาคตยังไม่มีหลักประกันที่แน่นอนว่า มนุษย์จะมีสิทธิและเสรีภาพและมีโอกาสเสมอภาคกันอย่างแท้จริง นั่นก็หมายความว่า จะก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคล (ความหมายเรื่องความเสมอภาคในความหมายที่ ๔) ตัวอย่าง นาย ก. และนาย ข. เรียนมหาวิทยาลัยเหมือนกัน เป็นพ่อค้าเหมือนกัน แต่นาย ก. มีทรัพย์สินสมบัติมากกว่า ทำให้นาย ก. ย่อมมีโอกาสมากกว่า เนื่องจากการสร้างความเสมอภาคในโอกาสในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นประเด็นรอง ดังจะเห็นได้จากการเน้นในความสำคัญต่อความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ และนำไปสู่การกำหนดในมาตราที่ ๘๗ ดังต่อไปนี้

".....รัฐ ต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอน ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้น การตรากฎหมาย และกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจ ที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค...."

ตามมาตรา ๘๗ นั้น ทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ เท่าเทียมกันในจุดเริ่มต้น จึงจะมี

การแข่งขันอย่างเป็นธรรมได้ แต่ความเชื่อในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มองว่าบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพเท่ากัน โดยธรรมชาติ เป็นประเด็นหลัก ความแตกต่างหรือไม่เท่ากันในสิทธิและเสรีภาพ เป็นประเด็นรอง ในอนาคตภาพของสังคมไทย จึงมีความเป็นไปได้ใน สามประเด็น นั่นคือ

๑. ทำให้บุคคลด้อยโอกาส มีสิทธิและเสรีภาพ เสมอภาคกับบุคคลอื่นๆ มากขึ้น และจะส่งผลให้เกิดความเสมอภาคระหว่างบุคคลมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น

๒. มีความเป็นไปได้ว่า ความเสมอภาคระหว่างบุคคล จะยังมีความแตกต่างมากยิ่งขึ้น เพราะการเน้นความเสมอภาค ในความหมายที่ ๑ และ ๒ และกำหนดมาตรการโดยเน้น ให้ความสำคัญต่อการแข่งขันโดยเสรี ถึงแม้จะพยายามสร้างโอกาสมากเท่าใด ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมได้ เนื่องจากขณะที่สร้างโอกาส อาจจะทำให้ยิ่งด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้น เพราะขณะนั้น ยังมีการแข่งขันโดยเสรี อยู่นั่นเอง

๓. เป็นประเด็นที่ต่อเนื่องจากประเด็นที่สอง ซึ่งในการสร้างโอกาสนั้น ไม่ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า เป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาส ถึงแม้จะมีการกำหนดให้กับบุคคลประเภทต่างๆ เช่น เด็ก ผู้พิการหรือสตรี เป็นต้น แต่เป็นมาตรการกลางๆ เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพ ซึ่งอาจเป็นมาตรการการให้กับผู้ที่มีโอกาสดีอยู่แล้ว

อาทิ การให้ออกาสนายทุน ในการกู้เงินลงทุน ให้มากยิ่งขึ้นไปอีก หรือการนำเงินภาษีประชาชนทั่วไป ไปอุดหนุนผู้ที่มีโอกาสที่ดีกว่าคนอื่น ๆ เพราะรัฐบาลสามารถอ้างเหตุผลได้เสมอว่า มาตรการอันนั้นเป็นการจัดอุปสรรคและส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ หากเป็นเช่นนั้น สังคมไทยในอนาคต ก็จะมีมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น พอสรุปได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีแนวคิดเรื่องความเสมอภาค ในความหมายที่

๑, ๒ และ ๓ แต่ยังไม่ยอมรับให้มีความไม่เสมอภาคในความหมายที่ ๔ ได้ นั่นคือ ความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคล รัฐธรรมนูญฉบับนี้หากรัฐได้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และยึดตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง สังคมในอนาคตอาจจะมี ความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกัน หากรัฐใช้ช่องว่างในการตีความรัฐธรรมนูญ หรือไม่ปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว ยิ่งทำให้เกิด ระยะห่างแห่งความเสมอภาค

บรรณานุกรม

ปัญญา บริสุทธิ์ **วรรณกรรมเชิงปรัชญาของฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙**. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙.

สมภาร พรหมทา, **ปรัชญาสังคมและการเมือง**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘

สุชาย อัครพันธุ์ธนกุล. **ความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันในทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น**

รอลล์. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๓๓.

สถานการณ์การฆ่าตัวตาย ในสังคมไทย

*ปนัดดา สีนอาภา

ปัญหาในสังคมไทยที่น่าสนใจและน่าวิตกกังวลที่ควรพิจารณาศึกษา คือ ปัญหาการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นในเยาวชน ผู้ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ของชาติ การสูญเสียที่เกิดขึ้นในแง่ของการลงทุนมีค่ามหาศาล ซึ่งไม่สามารถประเมินออกมาเป็นตัวเลขได้ ปัญหาดังกล่าวกำลังเริ่มแผ่ขยายออกไปในวงกว้างขึ้น แต่เดิมเราเคยมีความคิดเห็นและทัศนคติต่อปัญหาการฆ่าตัวตายว่ามักเกิดขึ้นกับผู้ที่ประสบความล้มเหลวทางธุรกิจ การขาดทุนหรือล้มละลายในกิจการหรือผู้ที่ผิดหวังในด้านของความรักอย่างรุนแรง จึงตัดสินใจ

ใจกระทำการดังกล่าว ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของประเทศที่เริ่มรับอิทธิพลทางทฤษฎีการพัฒนาประเทศจากประเทศตะวันตก ทฤษฎีเหล่านั้นมุ่งเน้นแต่การพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตแต่เพียงอย่างเดียว ละเลยการพัฒนาทางด้านสังคมและจิตใจ จึงทำให้เกิดผลลบของความเจริญทางด้านวัฒนธรรม และมีการแพร่ขยายอย่างรวดเร็ว โดยที่ไม่สามารถจะสกัดกั้นไว้ได้ทัน

ปัญหาลังคมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการให้เกิดขึ้นเป็นสภาวะที่ผิดปกติ การแก้ไข

* อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ

ปัญหาต้องเกิดจากการร่วมมือกันหลายฝ่าย สาเหตุของปัญหามีความซับซ้อนยุ่งยากเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากกระทบกันเป็นลูกโซ่และการที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันต่อความต้องการ องค์การขาดความร่วมมือกันแก้ไขหรือแม้แต่การป้องกันเป็นสิ่งที่ประสบกันอยู่ในสภาพความเป็นจริง ในปัจจุบันการเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและค่านิยมทางด้านวัตถุ มีความขัดแย้งกับค่านิยมดั้งเดิมซึ่งส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถที่จะปรับตัวได้ทันต่อจุดมุ่งหมายใหม่ของสังคมได้ จึงกลายเป็นประเด็นที่ต้องนำมาคิดพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนในการค้นหาสาเหตุร่วมกัน หาวิธีการป้องกันเหตุและปัญหารวมถึงวางแนวทางแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ อย่างยั่งยืน

ในปัญหาลังคมด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ เป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงไปอยู่ทุกเมื่อซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงในทางดีและไม่ดีควบคู่กันตลอด ไม่สามารถจะเลือกรับได้เพียงด้านเดียว การที่ประเทศไทยต้องตกอยู่ในปัญหาระดับที่รุนแรงหลายปัญหาด้วยกันนั้น อาจนำประเทศไปสู่ภาวะวิกฤติได้ ดังนั้น ความพร้อมหรือการเตรียมในการรับมือจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและเร่งวางแผน เพื่อการแก้ไขการป้องกันปัญหาอย่างยั่งยืน

ในประเด็นของปัญหาการฆ่าตัวตายของคน

ไทยในภาวะการณ์ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๔๑) แม้ว่าจะยังไม่ถือว่าเป็นปัญหารุนแรงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาการฆ่าตัวตายของต่างประเทศ จากสถิติที่หลายหน่วยงานได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ พบว่าแนวโน้มการฆ่าตัวตายที่สูงขึ้นเรื่อยๆ นับว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าจับตามอง กล่าวคือ เดิมในต่างประเทศผู้สูงอายุจะมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุอื่นๆ แต่สำหรับประเทศไทยปรากฏว่าวัยที่ฆ่าตัวตายมากที่สุดกลับอยู่ในช่วงอายุ ๑๕-๒๔ ปี (อุมาพร ตรังคสมบัติ, ๒๕๓๕) และนอกจากนี้ยังมีผลของการวิจัยที่สนับสนุนว่าจากจำนวนคนไข้ที่คิดฆ่าตัวตายและมาพบจิตแพทย์ที่โรงพยาบาลจุฬาฯ ได้ข้อสรุปว่าเด็กในวัยก่อนอายุ ๑๕ ปี ที่คิดฆ่าตัวตายมาจากครอบครัวที่มีลูกมาก ฐานะทางครอบครัวไม่ดี มีประวัติพยายามฆ่าตัวตายมาก่อนในพ่อแม่หรือญาติหรือคนในบ้านพูดกรอกหูอยู่บ่อยๆ ว่าอยากฆ่าตัวตาย ทำให้เด็กบางคนที่ไม่ประจบทางอารมณ์ในส่วนนี้อยู่แล้วจึงเกิดความรู้สึกว่าอยากหาทางออกของการแก้ปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย นอกจากนั้นยังพบว่าร้อยละ ๘๘ เป็นเด็กที่พยายามฆ่าตัวตาย เมื่อมีอาการของโรคซึมเศร้าไปอยู่ด้วย โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีการหย่าร้าง เด็กมักจะมีอาการซึมเศร้ามากกว่าเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน (อุมาพร ตรังคสมบัติ, อ้างแล้ว) และจากรายงานของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขที่เก็บรวบรวมจากโรงพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศ (พ.ศ. ๒๕๓๙-

๒๕๔๐) พบสถิติที่น่าสนใจ คือ

ประการแรก สถิติคนไทยฆ่าตัวตายในปี ๒๕๔๐ ติดอันดับที่ ๒๖ ของโลก

ประการที่สอง เมื่อเปรียบเทียบจากตัวเลข สถิติการฆ่าตัวตาย ระหว่างปี ๒๕๓๙-๒๕๔๐

เดือนตุลาคม - กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙

- โรงพยาบาลสมเด็จพระยา ๒๕๕ ราย
- โรงพยาบาลนิติจิตเวช ๒ ราย
- โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา ๑ ราย
- โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ ๓ ราย

เดือนตุลาคม ๒๕๓๙ - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๐

- โรงพยาบาลสมเด็จพระยา ๑๒๖ ราย
- โรงพยาบาลนิติจิตเวช ๔ ราย
- โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น ๑ ราย
- โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ ๑ ราย
- โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ ๓ ราย

จากการสำรวจของกรมสุขภาพจิตเกี่ยวกับ ผู้ที่ฆ่าตัวตายสำเร็จส่วนใหญ่พบว่า มีสาเหตุมาจากโรคซึมเศร้าและพิษสุราเรื้อรังถึงร้อยละ ๗๐

มีปัญหาโรคจิตเภทร้อยละ ๕

เป็นโรคจิตอื่นๆ ร้อยละ ๑๒ โดยพบว่า ผู้ชายจะฆ่าตัวตายมากกว่าผู้หญิงถึง ๓ เท่า

ในประเทศไทยมีจำนวนผู้ฆ่าตัวตาย เป็นอันดับที่ ๒๖ นั้น มีผู้ฆ่าตัวตายประมาณ ๕-๘ คนต่อจำนวนประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน

จากข้อมูลของศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ ถึงทรงสนะเรื่องการฆ่าตัวตายจัดเป็นการตายติดอันดับที่ ๑๔ ของการตายของคนไทย และแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นและ

แทนการตายเพราะโรคภัยไข้เจ็บอันดับต้นๆ ขึ้นมาทุกที จากรายงานดังกล่าวคาดการณ์ว่าในปี ๒๕๓๙ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการฆ่าตัวตายของคนไทยอาจมีค่าสูง ๑.๑ หมื่นล้านบาท (เป็นตัวเลขประมาณการ) ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้วิเคราะห์ว่า การฆ่าตัวตายนั้นมาจากสภาพสังคมในปัจจุบันที่สร้างปัญหาขึ้นมาแล้วแก้ไม่ได้ ทั้งความหลากหลายของรูปแบบชีวิตที่นำเสนอผ่านทางสื่อมวลชนทั้งหลาย ทำให้ผู้ที่ได้รับมีความรู้สึกสับสน พุ่งชน และบางครั้งก็นำไปสู่ความคับข้องใจ ความเครียดนับเป็นปัญหาสำคัญที่นำไปสู่การฆ่าตัวตาย ตัวการหลักที่ทำให้เครียดกล่าวคือความเจ็บป่วยหนักทางกายหรือทางใจ จากสถิติการฆ่าตัวตายพบว่า ในปี พ.ศ.๒๕๓๖ มีจำนวนคนพยายามฆ่าตัวตายทั้งสิ้น ๑๔,๓๙๖ คน หรือ ๒๗,๘๘๘ คนต่อ ๑๐๐,๐๐๐ คน และในปี พ.ศ.๒๕๓๗ เพิ่มขึ้นเป็น ๒๓,๗๕๑ คน หรือ ๓๘,๕๓๓ คน ต่อ ๑๐๐,๐๐๐ คน ดังนั้นในปี พ.ศ.๒๕๓๙ อัตราการพยายามฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๔๐ จากการประมาณการเท่ากับ ๔๕,๐๐๐ คน ประเทศชาติจะสูญเสียทรัพยากรมนุษย์เพราะการฆ่าตัวตายที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ (ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย : ๒๕๓๙)

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาเป็นผู้ที่มีความสนใจเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะทฤษฎีของ Emile Durkheim อธิบายถึงปัจเจกบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ว่าสังคมมีอิทธิพลต่อการฆ่าตัวตาย

ประเสริฐ รักไทยดี (๒๕๓๔ : ๒๕)
สรุปทัศนะของนักวิชาการไทยต่อปัญหาการฆ่าตัวตายไว้ ดังนี้

๑. นักจิตวิทยา มีความเห็นว่า การฆ่าตัวตายเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อตอบสนองความคับข้องใจ (Frustration) ของตนเองมากกว่าบุคคลอื่น ๆ คนเรามีความประสงค์ที่จะตายเช่นเดียวกันกับมีความประสงค์ที่จะอยู่ ความประสงค์ทั้งหลายนั้นจะอยู่ต่อสู้กันภายในจิตใจ ถ้าอยู่ในภาวะที่คับข้องใจมากก็อาจก่อให้เกิดการฆ่าตัวตายได้ในที่สุด

๒. นักสังคมวิทยา มีความเชื่อว่าการฆ่าตัวตายไม่ใช่ลักษณะทางจิตใจ คือมีความปรารถนาที่จะตาย แต่ถือว่าเกิดขึ้นด้วยภาวะผิดปกติทางจิตใจ ดังนั้นถ้าผู้ใดในสังคมฆ่าตัวตายจึงพิจารณาได้ว่าจิตใจผู้นั้นย่อมมีบางสิ่งบางอย่างผิดปกติ โดยมากเป็นประเภทที่เรียกว่าอาการโศกเศร้าและหวาดกลัว ซึ่งเกิดจากแรงกดดันของสังคม (Social pressure) มากกว่าที่จะเป็นความกดดันของแต่ละบุคคล แต่อย่างไรก็ตามนักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาต่างเห็นพ้องกันว่า การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นเมื่อปรากฏว่าไม่มีหนทางแก้ไขเหล่านั้นที่จะทนอยู่ได้ในโลก

การฆ่าตัวตายมีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพจิตที่เสื่อมโทรม เป็นโรคจิตชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นมาที่มีอาการซึมเศร้าท้อแท้เบื่อหน่ายในชีวิต โรคนี้เกิดขึ้นมาได้ ๒-๓ กรณี เช่น

๑. มีความผิดหวังในชีวิต เช่น การสูญเสียความรัก การสูญเสียทรัพย์ รุณจิลมละลาย

๒. สาเหตุทางเศรษฐกิจ เมื่อแก้ไขปัญหามาได้ก็แก้ปัญหาโดยการหนีปัญหาไปให้พ้น

๓. อิทธิพลของสื่อสารมวลชน ที่ส่งเสริมลัทธิเอาอย่างในทางที่ผิด ๆ เช่น เสนอข่าวการฆ่าตัวตายว่าเป็นสิ่งที่น่าพิศมัยและบูชายกย่องพฤติกรรมเช่นนี้ จากการศึกษาพบว่าสถิติของการฆ่าตัวตายจะสูงขึ้นอย่างผิดสังเกต

จากข้อมูลข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นสาเหตุที่กระตุ้นผู้ที่สนใจต้องการหาคำตอบและวิธีการแก้ไขการป้องกันที่สังคมควรพึงกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของนักวิชาการ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านสังคมสงเคราะห์อาจจะสามารถนำความรู้ในทางทฤษฎีไปปรับประยุกต์ใช้กับสภาพความเป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน เพื่อหาทางปรับปรุงและแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น หรืออย่างน้อยมิให้เลวร้ายลงไป การศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวน่าจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับประชาชนได้รับทราบถึงปัญหาและสาเหตุ เพราะเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถช่วยเหลือและป้องกันได้ การส่งเสริมให้ประชาชนได้สำนึกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสื่อสารมวลชนและสถาบันการศึกษาจะต้องเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่ง สนับสนุนให้มีการอบรมอาสาสมัครจำนวนมากขึ้นในการทำงานและป้องกันเบื้องต้น องค์การของรัฐและเอกชนต้องเข้ามามีบทบาทอย่างมีประสิทธิภาพต่อการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ภาครัฐจะต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและสนับสนุนการทำงาน

อย่างเต็มที่ขององค์การที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ กันอย่างมีเอกภาพ เพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วน
ทางด้านแพทย์ นักจิตแพทย์ นักสังคมสง- รวมของประเทศไทยต่อไป □□
เคราะห์และอาสาศักดิ์จะต้องประสานงาน

บรรณานุกรม

กุมาร สยาม. "ปัญหาเด็กไทยกับการฆ่าตัวตาย" สยามอารยะ ๓, ๓๙ พฤษภาคม ๒๕๓๙.

หน้า ๑๑๑-๑๑๓

ประสาธน์ หลักศิลา. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า ๒๕๑๕.

ประเสริฐ รักไทยดี. "การฆ่าตัวตาย : ปัญหาที่ไม่ควรมองข้าม." พัฒนบริหารศาสตร์ ๓๑,

๔ (ต.ค.-ธ.ค. ๒๕๓๔) หน้า ๒๕

ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย. "ฆ่าตัวตายปี ๓๙ สูงเกือบ ๕ หมื่นคน" สื่อธุรกิจ ๗ ธันวาคม

๒๕๓๘. หน้า ๑, ๒

ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย. "วิกฤติสุขภาพจิตคนไทยดับชีวิตสังเวศเศรษฐกิจยุค ๔๐" สื่อ

ธุรกิจ. ๑๘ กันยายน ๒๕๔๐. หน้า ๒๔

อุมาพร ตรังคสมบัติ. "แพทย์วิจัยพบเด็กไทยมีสถิติฆ่าตัวตายสูงขึ้น". ไทยรัฐ ๒๑ สิงหาคม

๒๕๓๕ หน้า ๒๔

-----, "ทำไมเขาถึงฆ่าตัวตาย" หมอชาวบ้าน ๑๘, ๒๐๙ กันยายน ๒๕๓๙. หน้า ๑๔-๒๐

Durkheim, Emile. Suicide : A Study In Sociology : Glencoe, Ill : Free Press, 1951.

John Hoo-Williams. Studying Suicide : Health & Care : London. 1996.

ผู้นำสังคมไทยในศตวรรษที่ ๒๑

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์

การเป็นผู้นำนั้นไม่ยาก ทั้งนี้ เพราะผู้บังคับบัญชาในสายงานย่อมทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มไปโดยอัตโนมัติ แต่การจะเป็นผู้นำที่ดีได้นั้น ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ จึงขอนำคุณสมบัติของผู้นำที่สังคมไทยไม่หามาเสนอ ๓ ประเภท ดังนี้

๑. คุณสมบัติของความเป็นผู้นำแบบไทย

๒. คุณสมบัติของความเป็นผู้นำแบบสากล

๓. คุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่ดีพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม (ETHICS)

คุณสมบัติของความเป็นผู้นำในสังคมไทย

ก - กอ เก่ง กล้า รู้จักแก้ปัญหา รักความก้าวหน้า ให้เกียรติผู้อื่น มีความกรุณาและมีใจเป็นกลาง

ข - ขอ ขยัน เอาการเอางาน และมีความเพียร มีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างมีระเบียบ

ข - ขอ ข้น คือ มีอารมณ์ขัน ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์

ค - คอ ความรู้ มีความรู้ทั้งด้านคุณวุฒิและคุณธรรม คำนวณให้ทันสมัยอยู่เสมอ

- คล่อง แคล่ว ควบคุมอารมณ์ของ
ตนได้ มีความหวัง(ในผลสำเร็จ
ของงาน)
- ค - คอ ควบคุมงานเป็นและมีเทคนิคในการ
ควบคุม
- ฅ - คอ ครู เป็นผู้แนะนำถ่ายทอดขั้นตอน
วิธีการและเทคนิคในการปฏิบัติ
งานให้กับผู้ร่วมงาน หรือผู้อยู่ใต้
บังคับบัญชาให้ได้รู้งาน เพื่อช่วย
ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ได้ผลตามเป้า
หมาย
- ง - งอ งามทั้งกายและใจโดยเฉพาะมีใจที่
บริสุทธิ์ยุติธรรม
- จ - จอ ใจกว้าง มีความจริงใจ ทำงานอย่าง
จริงจัง รู้จักจัดองค์การ จัดลำดับ
ความสำคัญของงานและรู้จักจัดคน
เข้าทำงาน รวมทั้งจูงใจคนให้ทุ่มเท
กายและใจให้กับงาน
- ฉ - ฉอ ฉลาด เฉียบแหลมและฉับไว
- ช - ชอ เชื่อมั่นใจตนเอง มีความขำนาญ
เชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ
- ช - ชอ ซื่อตรง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมและซื่อสัตย์
จริงใจไม่คดโกง
- ฌ - ฌอ งามเขย ผู้ร่วมงานที่ดีให้ปรากฏแก่
สายตาผู้อื่น เพื่อให้กำลังใจเป็นครั้ง
คราว
- ญ - ญอ ญกย่อง บุคคลที่ควรยกย่อง
- ฎ - ดอ เป็นคนดี ที่น่าคบในสายตาของ
บุคคลทั่วไป
- ฎ - ดอ ตระเตรียมงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้
พร้อมที่จะปฏิบัติได้เมื่อถึงเวลา
- ฐ - ฎอ ไถ่ถาม หรือถามไถ่ทุกข์สุขของผู้
ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อ
เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้
ปฏิบัติงานว่าได้รับการเอาใจใส่และ
เป็นกันเอง
- ท - ทอ เป็นที่พึ่งของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
และผู้ร่วมงาน
- ฒ - ทอ มีความเป็นไทย (ตามแบบอย่าง
ของบรรพบุรุษ) รู้จักทำนุบำรุงและ
ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมไทย
- ณ - นอ นาคบ
- ด - ดอ เด็ดเดี่ยว กล้าตัดสินใจ กล้ารับผิดชอบ
ในผลของงานที่เกิดจากการตัดสินใจ
เด็ดขาด ว่าอย่างใดก็ทำไปตาม
นั้นอย่างตั้งใจและไม่ย่อท้อ
- ด - ดอ ตัดสินใจด้วยความรอบคอบด้วย
การตรึกตรองอย่างตรงไปตรงมา
อย่างต่อเนื่องติดต่อกันไปเพื่อให้
งานเสร็จ ตรงต่อเวลา รู้จักต่อรอง
เพื่อหาคำตอบที่ดีกว่าและรู้จักติด
ตามผลงาน
- ถ - ถอ ถนัด ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วย
ความชำนาญรู้จริงและอย่างแม่นยำ

- ท - ทอ มีเทคนิค ในการเป็นผู้นำ เป็นบุคคลที่ทันสมัย รู้จักทำงานเป็นทีม ทำงานเสร็จทันเวลา ทันท่วงที การณ์ รวมทั้งมีท่วงที ทะมัดทะแมง
- ธ - ธอ มีคุณธรรมประจำใจกระทำแต่ความดีละเว้นความชั่วและทำให้บริสุทธิ์
- น - นอ เป็นนักบริหารที่ดี มีน้ำใจ มีความนุ่มนวล น่านับถือและเป็นผู้หน้าที่ชี้แนะและแนะนำที่ดี ถือนโยบายเป็นหลัก
- บ - บอ มีบุคลิกภาพดี เบิกบาน รู้จักบันทึกงานไว้เป็นหลักฐาน และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
- ป - ปอ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล ประหยัดและเป็นธรรม แก่ทุกฝ่ายอย่างมีประสพการณ์ เป็นกันเอง เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย รู้จัก การประนีประนอม ประสาน ประโยชน์ ประพฤติดีและมีความเป็นนักกีฬา และมีการปรับปรุงงานตามความเหมาะสม
- ผ - ผอ เป็นผู้นำที่ดี ทำงานอย่างมีแผน รู้จักเผื่อแผ่ กล้าเผชิญความจริงมีผลงานและหวังในผลสำเร็จของงาน
- ฝ - ฝอ ฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในทุกด้าน และกล้าฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จบรรลุเป้าหมาย
- พ - พอ มีความพยายาม รู้จักพัก มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งรู้จักพูดคุยกับผู้ร่วมงานและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นครั้งคราว
- ฟ - ฟอ เป็นผู้ฟังที่ดี ฟันฝ่าอุปสรรคได้อย่างไม่ท้อถอย
- ภ - ภอ ภาษาดี ทั้งภาษาของตนเอง และภาษาของประเทศอื่น มีความภูมิใจในงานที่ปฏิบัติ
- ม - มอ มีเมตตา มีไมตรีและมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
- ย - ยอ ยุติธรรม ให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย รู้จักยับยั้งใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสกับทุกคนและยกโทษให้ผู้กระทำผิด
- ร - รอ รับผิดชอบในผลงานที่ได้ปฏิบัติ รักงาน รู้งาน มีความคิดริเริ่ม รักษาระเบียบ ทำงานอย่างมีระบบ รักษา วาจาสัตย์ รู้แพ้รู้ชนะรู้อยู่ มีความรอบคอบ และรู้จักให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติงานได้ดี
- ล - ลอ มีหลักในการบริหารงาน รู้จักจัดลำดับความสำคัญของงาน มีการเตรียมงานไว้ล่วงหน้า
- ว - วอ กำหนดวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของงานไว้ก่อนปฏิบัติเสมอ เพื่อผู้อื่นจะปฏิบัติตามได้ถูกต้อง วางแผนงานไว้ก่อนการปฏิบัติ มีวิธี

การปฏิบัติที่ถูกต้องมีวิริยะ กระทำ อย่างมีความหวังและเป็นผู้มีวาจาดี		คุณสมบัติของความเป็นผู้นำแบบสากล	
ค - คอ	มีศิลป์ในการบริหารงาน โดยเฉพาะ ในการสั่งการ ทำให้ผู้ร่วมงานมี ศรัทธาในตัวผู้บริหาร และศรัทธาที่ จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ ดีที่สุด มี การศึกษาค้นคว้าพร้อมที่จะศึกษา เพิ่มเติมอยู่เสมอ	A - Authority	มีอำนาจและใช้อำนาจเป็น
ข - คอ	มีความสามารถ รู้งานจริงทั้งภาค ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถสอน งานให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้อย่างดี ที่สุด	B - Busy	ขยัน เอาใจใส่ในงาน
ค - คอ	สุภาพ รู้หลักในการสั่งการ มีสติ สัมปชัญญะ สุขุม สำนวน มีสติ ปัญญาดีมีสมาธิ เข้าสังคมเป็น และมีสุขภาพดี	C - Confidence	มีความเชื่อมั่น
ด - คอ	เป็นหัวหน้างานที่ดี	D - Direct	รู้หลักในการสั่งการ
ค - คอ	ลงโทษเป็น คือ ลงโทษได้โดยผู้ที่ถูก ลงโทษไม่โกรธ เพื่อปราม หรือเพื่อ ให้เข็ดหลาบหรือหลาบจำเท่านั้น	E - Efficient	มีประสิทธิภาพในการทำงาน
ค - คอ	มีอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการ มี ความอดกลั้น อดทน รู้จักให้อภัย และที่สำคัญ คือ ต้องมีอารมณ์ดี ไม่เป็นคนเจ้าอารมณ์	F - Fun	มีอารมณ์ขัน
ค - คอ	เฮฮา รู้จักเข้าสังคม และมีการสัง- สรรค์และให้ความเป็นกันเองกับผู้ ร่วมปฏิบัติงานบ้างในบางโอกาส	G - Gentle	สุภาพ
		H - Honest	มีความซื่อสัตย์
		I - Initiative	มีความคิดริเริ่ม
		J - Just	มีความยุติธรรม
		K - Kind	มีเมตตากรุณา
		L - Language	ภาษาดี
		M - Make-Decision	กล้าตัดสินใจ
		N - Nice	เป็นคนดีที่น่ายกย่อง
		O - Order	รู้จักลำดับความสำคัญของ งาน
		P - Personality	มีบุคลิกภาพดี
		Q - Quality	ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
		R - Responsible	มีความรับผิดชอบ
		S - Self-Control	มีการควบคุมอารมณ์ของ ตนเองได้
		T - Trust	เป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจ
		U - Up-to-Date	เป็นคนทันสมัย
		V - Virtue	ประพฤติปฏิบัติแต่ความดี

W - Well-Dressing	แต่งกายดี	Help	มีอุดมการณ์ และมีสำนึกในงาน
X - Experience	เป็นผู้มีประสบการณ์		กุศลช่วยเหลือส่วนรวม
Y - Yield	มีใจเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ รู้จักชนะ	Home	มีความรักและสามัคคี และช่วย เหลือเกื้อกูลกันเสมือนทุกคนเป็น สมาชิกในครอบครัว
Z - Zero	ทำงานเป็นกลาง ทำให้ใจ สงบ บังคับอารมณ์โกรธให้ เป็นศูนย์ (สูญ) ได้	I	
ผู้นำควรถึงพร้อมด้วยคุณ ธรรมและจริยธรรม(ETHIC) ดังนี้		Idea	มีเหตุมีผล รู้จักรับฟังความคิด เห็นของผู้อื่น
E		Initiative	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
Ethics	มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง	Interpersonal relationship	มีความเป็นกันเอง มีมนุษยสัม- พันธสูง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
Equity	มีความยุติธรรม		ศึกษาและอาชีพ
Economy	มีความประหยัด อดออม	Institution	มีความจงรักภักดีต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
Effort	มีความมานะพยายาม บากบั่น ด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา	C	
T		Character	มีอุปนิสัยโอบอ้อมอารี เสียสละ อดทน มั่นใจตนเอง มีความรับ ผิดชอบเห็นประโยชน์ส่วนรวม เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน วาง ตัวดี มีวาจาไพเราะอ่อนหวาน
Time	ตรงต่อเวลา รักษาเวลาสำคัญ	Culture	รักในเกียรติและศักดิ์ศรีในศิลป วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย
Truth	พูดจริง ทำจริง	Co-ordination	เป็นมิตรกับคนทั่วไป รู้จัก ประณีตประนอม และเป็นผู้ ประสานงานที่ดี
Thai	รักและภูมิใจในความเป็นไทย รัก และสามัคคีในคนไทยด้วยกัน		
Teacher	มีความเป็นครู สามารถสอน แนะนำผู้อื่นด้วยความรักและเอา ใจใส่		
H			
Honest	มีความซื่อสัตย์สุจริต		
Heart	มีจิตใจที่เปี่ยมด้วยความเมตตา กรุณา		

Co-operation มีน้ำใจ คอยให้ความร่วมมือ
มือ ช่วยเหลือผู้อื่น โดยมี
ต้องให้รองขอ

จักให้มีทาน ปิยวาจา อุตถ-
จริยาสมานัตตา

S

Sincere มีความจริงใจ

Self-Discipline

มีระเบียบวินัย มีสัมมา-
การะ รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน

Spirit มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้
อภัย กล่าวหาญ อดทน อดกลั้น

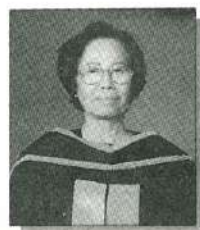
Self-Control

มีสติสัมปชัญญะ รู้จักควบคุมใจ และอารมณ์ของตนเองได้

Sympathy มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นผู้รู้

ควรให้ข้าราชการ พนักงาน อยู่ปฏิบัติงานที่บ้านหรือไม่

* รองศาสตราจารย์ ดร.นวนิตย์ อินทามะ

ปัจจุบันหากมีผู้ต้องการใช้เวลาที่ต้องประกอบธุรกิจการงานต่างๆ มาใช้ในการดูแลลูกเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย หรือการที่ต้องรอช่างประปาอยู่กับบ้านในวันทำงานปกติเพราะท่อแตก บุคคลนั้นก็ต้องลงงานหรือไม่ก็หลบงาน การกระทำดังกล่าวทำให้ต้องเสียเวลาทำงานไปทั้งวันหรือครึ่งวัน ยิ่งถ้าต้องหลบงานอยู่เป็นประจำด้วยแล้ว อาจต้องเสียประวัติการทำงานอีกด้วย ปัจจุบันจึงมีเสียงเรียกร้องหรือมีความคิดจากผู้หลักผู้ใหญ่ทั้งในกระทรวง ทบวง กรม กองบางท่านว่าน่าจะมีทางออกในเรื่องของ

การทำงานที่จะช่วยแก้ปัญหาการจราจรที่หนาแน่นสาหัสอยู่ในทุกวันนี้ ด้วยการให้ข้าราชการ พนักงานบางตำแหน่งนั่งทำงานอยู่ที่บ้าน แทนการที่จะต้องเสียเวลาเดินทางมาทำงาน นอกจากเพื่อแก้ปัญหาจราจรแล้ว ยังประหยัดการลาเพื่อทำภารกิจเล็กๆ น้อย ที่จำเป็นดังกล่าว

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าข้าราชการหรือพนักงานทุกคนสามารถมีเครื่องมือติดต่อสื่อสารทางไกลอยู่ที่บ้าน สามารถติดต่อมายังสำนักงานโดยใช้โทรศัพท์ แฟกซ์หรือโมเด็มได้ด้วยแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะน้อยลง ช่วยลด

* ที่ปรึกษาประจำศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : Ph.D. (Library and Information Science) Indiana University U.S.A.

ปัญหาจราจร ปัญหาของผู้ที่จำเป็นต้องอยู่บ้านในวันใดวันหนึ่ง เพื่อทำภารกิจจำเป็น โดยไม่ต้องลาและหน่วยงานก็ไม่ต้องเสียงานด้วยแล้ว ก็จะเป็นการประสานประโยชน์ร่วมกันได้ทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาดูเผินๆ จะเห็นว่าต่างฝ่ายต่างจะได้ประโยชน์ แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะแน่ใจได้อย่างไรว่าผู้ที่ทำงานอยู่กับบ้านนั้นจะทำงานได้มากน้อยเต็มความสามารถเพียงใด

ปัญหาที่ต้องพิจารณา

ก่อนจะได้มีการตัดสินใจในเรื่องการให้ข้าราชการ พนักงานทำงานอยู่กับบ้านได้ ควรจะต้องพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ ดังนี้

๑. ข้าราชการ พนักงานที่สัญญาว่า จะนํางานไปทำที่บ้านนั้น มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดว่าจะปฏิบัติตามสัญญา

การทำงานที่บ้านนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องมีวินัยในตนเองอย่างสูง โดยเฉพาะเมื่อมีสิ่งจูงใจอยู่รอบข้าง เช่น อยู่ใกล้ครัว ใกล้สวน ใกล้โทรทัศน์ อาจรู้สึกว่ายังไม่อยากทำงาน เก็บไว้ก่อน พรุ่งนี้ค่อยทำให้เสร็จก็ได้ หรือผู้ที่ต้องคอยดูแลลูกเล็กๆ ก็ไม่สามารถจะทำงานที่บ้านได้อย่างจริงๆ จังๆ เพราะเด็กเล็กๆ ไม่สนใจว่าผู้ใหญ่จะต้องทำงานให้แล้วเสร็จหรือไม่

๒. ข้าราชการ พนักงานที่ทำงานอยู่กับบ้านนั้น สามารถติดต่อได้สะดวกหรือไม่

เมื่อเกิดมีปัญหาในทันทีทันใดในหน่วยงาน ถ้าต้องการติดต่อจะติดต่อได้ทันทีทันใด

หรือไม่ โดยปกติแล้วผู้บังคับบัญชาหลายๆ คนอาจรู้สึกตะขิดตะขวงใจ ที่จะต้องติดต่อกับผู้ใต้บังคับบัญชาในขณะที่อยู่ที่บ้าน แต่หากเผอิญมีบุคคลภายนอกต้องการติดต่อกับผู้ที่ทำงานอยู่กับบ้านเป็นการด่วน ผู้บังคับบัญชาก็จำเป็นที่จะต้องบอกให้โทรศัพท์ติดต่อกันเองโดยตรงได้ หรือให้ติดต่อกับบุคคลที่ได้รับมอบหมายแทนไว้ หรือให้มาใหม่ในวันถัดไป ซึ่งในกรณีเช่นนี้อาจทำให้เสียเวลาและความรู้สึกที่ดีของผู้มาติดต่อ

๓. ข้าราชการ พนักงานอื่นๆ จะรู้สึกอย่างไร ถ้ามีการให้ข้าราชการหรือพนักงานบางคนอยู่ทำงานที่บ้าน แต่งานบางตำแหน่ง เช่น พนักงานต้อนรับ ผู้บริหารสำนักงาน พนักงานรับโทรศัพท์ กลับไม่สามารถทำงานอยู่ที่บ้านได้ บุคคลเหล่านั้นอาจจะรู้สึกคับข้องใจเมื่อเห็นบุคคลอื่นสามารถทำงานอยู่ที่บ้านได้ ผลก็คืออาจทำให้เกิดการเสียขวัญและกำลังใจ อาจทำให้มีการร้องเรียนเกิดขึ้นได้

๔. จะแน่ใจได้อย่างไรว่าผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านนั้นอยู่ปฏิบัติงานจริง มีวิธีการควบคุมอย่างไร การขอแสดงผลงานที่ทำหรือการรายงานด้วยวาจา นั้นเพียงพอหรือไม่ โดยปกติผู้บังคับบัญชาอาจไม่ชอบที่จะขอให้มีการพิสูจน์ว่าได้มีการปฏิบัติงานแล้วเสร็จจริงๆ แต่ก็จำเป็นเมื่อได้รับคำถามจากผู้บังคับบัญชาในระดับที่สูงกว่าถึงโครงการที่ได้มอบหมายว่าเหตุใดจึงล่าช้า

การกำหนดแนวทาง

ถ้าเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวและตัด

สนใจว่าจะให้ข้าราชการหรือพนักงานบางคน สามารถปฏิบัติงานอยู่กับบ้านได้ในบางเวลา จะต้องมีการกำหนดแนวทางไว้ ดังนี้

๑. ต้องให้บุคคลนั้นทราบว่าผู้บังคับบัญชาเข้มงวดกับการที่จะต้องทำเพียงใด และต้องมั่นใจได้ว่าบุคคลผู้ได้รับอนุญาตนั้น จะปฏิบัติงานแล้วเสร็จตามกำหนด

ผู้บังคับบัญชาต้องเข้มงวดเพื่อให้งานแล้วเสร็จ หรือให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านมอบหมายงานให้เพื่อนร่วมงานที่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับงานของตนได้ และอย่างน้อยขอให้ผู้ทำงานที่บ้านนั้นเสนอรายงาน เมื่อกลับมาทำงานที่สำนักงาน แต่ถ้าผู้ทำงานอยู่ที่บ้านทำงานไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ควรให้ถือว่าเวลาที่อนุญาตให้อยู่ทำงานที่บ้านนั้น เป็นวันลาหรือวันหยุดพักผ่อนแทน

๒. ปฏิบัติให้คงเส้นคงวาและเสมอภาค

ไม่กำหนดกฎเกณฑ์ใช้เฉพาะกับบุคคลบางคน ถ้ามีการกำหนดนโยบายให้มีการทำงานอยู่ที่บ้านคนละหนึ่งวันต่อเดือน ก็ให้ยึดกฎเช่นนี้กับเจ้าหน้าที่ทุกคน มิฉะนั้น อาจมีข้าราชการ และพนักงานคนอื่น ๆ คับข้องใจเกิดความรู้สึกต่อต้าน

๓. ระบุให้ชัดเจนว่าการอนุญาตให้ทำงานอยู่ที่บ้านเช่นนี้เป็นสิทธิพิเศษเฉพาะกิจ มิใช่สิทธิที่พึงจะเรียกร้องในทุกโอกาส และต้องไม่คิดว่าบุคคลผู้ได้รับสิทธินั้น ทำงานให้ฟรีโดยแลกเปลี่ยนกับการได้ใช้เวลาที่ตนมีสิทธิอยู่กับบ้าน ควรมีการจัดการให้ได้ประโยชน์ด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย และต้องไม่ให้ข้าราชการหรือพนักงาน คิดว่าอยากจะหยุดอยู่ทำงานที่บ้านเมื่อไรก็ได้ ถ้ายอมเช่นนี้ อาจเป็นการส่งเสริมให้ข้าราชการ พนักงานเดินเตร่อยู่ตามชายหาดในระหว่างวันทำงาน โดยเฉพาะในฤดูร้อนก็อาจเป็นได้

สื่อการศึกษา ในประเทศไทย กับการวิจัยและพัฒนา

*กอเกียรติ ขวัญสกุล

การศึกษาในประเทศไทยนับจากอดีตถึงปัจจุบันวิวัฒนาการก้าวหน้ามาโดยลำดับ แต่หากจะหันไปมองประเทศอื่นๆ ที่วิวัฒนาการมาพร้อมๆ กัน กลับพบว่าประเทศไทยยังล้าหลังกว่าประเทศเหล่านั้นอยู่ในหลายๆ เรื่อง ที่เห็นได้ชัดเรื่องหนึ่งก็คือการไม่สามารถกระจายการศึกษาให้เท่าเทียมกันทั่วประเทศ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองจะได้รับโอกาสทางการศึกษาดีกว่าประชาชนในชนบทห่างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งโอกาสที่จะได้รับการถ่ายทอดความรู้จากสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การใช้สื่อการ

ศึกษาและเทคโนโลยีในประเทศไทยก็ยังมีจุดบกพร่อง ให้เห็นอีกหลายประการ ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ทั้งจากการศึกษาค้นคว้ารวมทั้งจากประสบการณ์ที่ผ่านมา พบว่านักการศึกษาไทยส่วนใหญ่ เมื่อทำการผลิตสื่อการศึกษาเสร็จแล้ว มักจะนำไปใช้ในการเรียนการสอนทันที โดยมิได้นำสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นนั้น ไปทำการทดสอบประสิทธิภาพก่อนใช้ ทำให้ไม่สามารถที่จะคาดคะเนอย่างชี้ชัดได้ว่า ผลการเรียนรู้จากการใช้สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นนั้น เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกว่าการสอนปกติโดยการใช้อะดาดำหรือไม่ว่างไร

* หัวหน้าแผนกโสตทัศนศึกษา ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : กค.ม.
(เทคโนโลยีทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การผลิตสื่อการสอนแล้วทำการทดลองโดยใช้กระบวนการของการวิจัยและพัฒนาจึงเป็นยุทธวิธีหนึ่งในการตรวจสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์หรือสื่อทางการศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนของการประเมินและทดสอบประสิทธิภาพว่าได้มาตรฐานตามเกณฑ์อันเป็นที่ยอมรับ เป็นกระบวนการที่พอจะคาดหวังได้ว่าจะสามารถนำไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพได้อย่างมีเหตุผล โดยทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตามขั้นตอนของกระบวนการการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลิตภัณฑ์ที่จะผลิต แล้วทำการสร้างผลิตภัณฑ์ หรือนำผลิตภัณฑ์ที่ถูกสร้างไว้แล้วไปทำการทดลองในสภาพการณ์ที่ผลิตภัณฑ์นั้น จะต้องถูกนำไปใช้ในที่สุด จากนั้นทำการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการทดลอง แล้วนำข้อมูลในส่วนที่บกพร่องไปทำการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนต่างๆ แล้วทำการทดลองซ้ำ ตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา จนกว่าผลการทดลองจะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการพัฒนาในอันที่จะค้นพบความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น จึงจะนำสื่อการศึกษาหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนั้น ออกไปใช้ในสถานการณ์จริง ด้วยความมั่นใจว่ามีประสิทธิภาพในระดับที่เชื่อถือได้

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา

จึงเป็นการวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ หรือ มุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยคาดหวังว่าจะสามารถประยุกต์ความรู้ใหม่นั้น ให้เกิดประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสร้างเทคโนโลยีใหม่หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ลบล้างความคิดเดิมที่ว่า การสร้างเทคโนโลยีใหม่นั้น หากต้องการที่จะประเมินประสิทธิภาพ และทำการปรับปรุงเพื่อให้ได้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิผลที่สุดแล้ว จะต้องใช้ความพยายามในการสร้าง พัฒนาและทำการปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ทั้งเวลาและจำนวนคนเป็นจำนวนมากที่เรียกว่า **หลายร้อยพันคน-ปี (man-year)** จึงจะได้รับคำตอบที่ชัดเจน แต่หากนำการวิจัยและพัฒนามาใช้กับเทคโนโลยีที่สร้างขึ้นใหม่ หรือนำมาปรับปรุงแก้ไขผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมนั้นหมายถึงว่า เวลาหรือความพยายามที่จำเป็นจะต้องใช้อาจน้อยลง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาที่นำมาใช้ในกระบวนการทดสอบหาประสิทธิภาพของการผลิตสื่อการศึกษา ที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายได้แก่ ทฤษฎีของนักการศึกษาชาวต่างประเทศ ๒ ท่านคือ **บอร์ก และ เกอลล์ (Borg and Gall)** บุคคลทั้งสองได้นิยามหลักการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา(Educational Research and Development (R&D))ไว้ว่า "เป็นการพัฒนาการศึกษาโดยใช้พื้นฐานการวิจัย (Research-

Based Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (Educational Product) อันหมายถึง วัสดุครุภัณฑ์ทางการศึกษา เช่น หนังสือแบบเรียน फिल्मสไลด์ เทปโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ....."

(Borg and Gall, 1979 : 798)

องค์ประกอบของการวิจัยและพัฒนา

โดยทั่วไปมีอยู่ ๔ องค์ประกอบ ได้แก่

๑. ผู้ต้องการใช้ผลจากการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ผู้ที่ต้องการวิทยาการใหม่จากการวิจัยและพัฒนาไปใช้งาน ซึ่งผู้ต้องการใช้ผลจากการวิจัย จะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของการวิจัยแต่ละครั้ง

๒. นักวิจัย ได้แก่ ผู้ทำวิจัย มีหน้าที่วางแผนการวิจัยให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในการช่วยหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาแก่ผู้ที่นำไปใช้

๓. สถาบันที่ให้การสนับสนุนทุนในการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานราชการ องค์การธุรกิจเอกชนต่างๆ

๔. สิ่งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยส่งเสริมต่างๆ เช่น ห้องสมุดหรือแหล่งสารนิเทศ สำหรับเตรียมข้อมูลในการ

วิจัย

ความสำคัญของการวิจัยและพัฒนา สื่อการศึกษา

การวิจัยและการพัฒนาทางการศึกษา แตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษา ๒ ประการ

ประการแรก คือ เป้าประสงค์ การวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่ โดยการวิจัยพื้นฐาน หรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยการวิจัยประยุกต์ แต่การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา แม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษา หลายโครงการมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เช่น การวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีสอน หรืออุปกรณ์การสอน แต่ผู้วิจัยส่วนใหญ่จะพัฒนาสื่อหรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา สำหรับการสอนในแต่ละรูปแบบแต่ละผลิตภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้น ไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับโรงเรียนทั่วไปโดยรวม

ประการที่ ๒ คือ การนำไปใช้ การวิจัยทางการศึกษา มีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริง กล่าวคือ ผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากไม่ได้รับการพิจารณานำไปใช้จริง หรือไม่สามารถนำไป

ใช้ได้กับนักเรียนทุกกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา ไม่ใช่สิ่งที่จะมาทดแทนการวิจัยทางการศึกษาทั้งหมดหรือในการทำการวิจัยในการผลิตสื่อการศึกษาทุกครั้ง แต่เป็นเทคนิควิธีที่จะเพิ่มศักยภาพของการวิจัยการศึกษา ให้มีผลต่อการจัดการทางการศึกษา เป็นกระบวนการหนึ่งในการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อการศึกษาว่าได้มาตรฐานสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด เพื่อเปลี่ยนไปสู่ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ที่สามารถใช่ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้น การใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา จึงเป็นการใช้ผลจากการวิจัยทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

กระบวนการของการวิจัยและพัฒนา

บอร์ก และเกอลล์ (Borg and Gall, 1979 : 623) ได้กล่าวถึงขั้นตอนสำคัญของการวิจัยและพัฒนาออกเป็น ๑๑ ขั้นตอน คือ

๑. กำหนดผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา โดยผู้วิจัย ต้องกำหนดให้ชัดว่าผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา คือ อะไร โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่

๑.๑ ตรงกับความต้องการหรือไม่

๑.๒ ความก้าวหน้าทางวิชาการมี

เพียงพอในการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่กำหนดหรือไม่

๑.๓ บุคลากรที่มีอยู่ มีทักษะ ความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนาหรือไม่

๑.๔ ผลิตภัณฑ์นั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรหรือไม่

๒. รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย การสังเกตภาคสนามซึ่งเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์การศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็นผู้วิจัย อาจต้องทำการวิจัยขนาดเล็กเพื่อค้นหาคำตอบ สำหรับงานวิจัยและทฤษฎีไม่สามารถหาข้อมูลได้

๓. วางแผนวิจัยและพัฒนา

๓.๑ กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์

๓.๒ ประเมินค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อศึกษาหาความเป็นไปได้

๓.๓ พิจารณาผลสืบเนื่องผลิตภัณฑ์

๔. พัฒนารูปแบบขั้นต้นของผลิตภัณฑ์

ขั้นนี้เป็นการออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์การศึกษาตามที่วางแผนไว้ เช่น ถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ก็

ต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตร คู่มือฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรม และ เครื่องมือการประเมินผล

๕. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ ๑

นำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบ สร้างและ จัดเตรียมไว้ในขั้นที่ ๔ ไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลิตภัณฑ์ โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่างขนาดเล็ก ประเมินผลโครงการโดยใช้ แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

๖. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ ๑

นำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นที่ ๕ มาพิจารณาปรับปรุง

๗. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ ๒

ขั้นนี้เป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุง ไปทดลองใช้ เพื่อทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตามวัตถุประสงค์ กับกลุ่มตัวอย่างขนาดกลาง ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะการทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-Test & Post-Test) เพื่อนำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์

๘. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ ๒

นำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นที่ ๗ มาพิจารณาปรับปรุง

๙. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์

ครั้งที่ ๓

นำผลิตภัณฑ์ที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลิตภัณฑ์ โดยผู้ใช้จริงกลุ่มใหญ่ ประเมินผลโดยใช้แบบ สอบถาม แบบทดสอบ การสังเกตและการ สัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

๑๐. ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ครั้งที่ ๓

นำข้อมูลและผลการทดลองจากขั้นที่ ๙ มาพิจารณาปรับปรุง เพื่อผลิตและเผยแพร่ ต่อไป

๑๑. เผยแพร่

เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการ วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในที่ประชุมสัมมนา ทางวิชาการหรือวิชาชีพ หรือส่งไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการและติดต่อหน่วย งานทางการศึกษาเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการ ศึกษาเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่างๆ หรือ ติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่าย

ในการทดลองแม้จะประเมินได้ว่าสื่อ การศึกษาหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นนั้น มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้แล้ว เพียงแค่การทดลองครั้งแรกหรือครั้งที่ ๒ ก็ ควรที่จะต้องทำการทดลองให้ครบตามกระ บวนการเพื่อเป็นการยืนยันถึงประสิทธิภาพ ว่าเมื่อนำสื่อการศึกษาหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ไปใช้ในสถานการณ์จริงแล้วมีประสิทธิภาพตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จริง

หากนักการศึกษาที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตสื่อการศึกษา ได้นำเอากระบวนการในการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อที่ผลิตขึ้นก่อน

นำไปใช้จริงทุกครั้ง น่าจะทำให้พัฒนาการเกี่ยวกับการใช้สื่อการศึกษาของไทยมีคุณภาพกว่าที่เป็นอยู่ได้อย่างเห็นเป็นรูปธรรม □□

บรรณานุกรม

"การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา" มศว วิจัย ๒, ๗ (มิ.ย. ๒๕๓๒) หน้า ๒๖-๒๘

มนตรี จุฬาวัดมณฑล ระบบการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๗.

Borg, Walter R. and Gall, Meredith D. Education Research 3rd ed.
N.Y. : Longman, 1979.

บทความวิชาการ : ระดับบัณฑิตศึกษา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่อง

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

• ณัฐสิทธิ์ พุฒิสารทภาคย์

ชมชื่น มัณยารมย์ "บทบาทของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ป. ในการดำเนินคดีอาญา"
กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙

ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่น จากสำนักงาน ป.ป.ป. ประจำปี ๒๕๔๑

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส และ ดร.ประสิทธิ์ ดำรงชัย

เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นกำลังสำคัญในการบริหารประเทศ และเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน แต่ปัจจุบันมักพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นที่พึ่ง

ของประชาชนได้กระทำทุจริตและประพฤติมิชอบให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง รัฐบาลได้กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบไว้เป็นนโยบายหลัก

* บรรณารักษ์ประจำแผนกบริการสนเทศ ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย :
ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สำคัญประการหนึ่ง ด้วยเห็นว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ โดยการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อควบคุมขึ้น ได้แก่ **สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.)** เพื่อทำหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะให้ได้ผล แต่กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ จึงได้มีการศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่สำนักงาน **ป.ป.ป. ในการดำเนินคดีอาญา**

จากการศึกษาพบว่าภารกิจหลักของ ป.ป.ป. คือ การตรวจสอบ กำกับ ดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และจากการตรวจสอบมักพบว่าเป็นความผิดอาญาด้วย คดีอาญาจึงอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ป. โดยตรง

คดีอาญาที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ป.ป.ป. คือคดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งจำเป็นต้องสอบสวนและดำเนินคดีโดยพนักงานสอบสวน แต่พระราชบัญญัติ ป.ป.ป. ไม่ได้บัญญัติบทบาท อำนาจและหน้าที่ ให้แก่เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวน

ดังนั้น ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

การให้ได้ผลตามเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องพัฒนาบทบาทอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. ให้ร่วมเป็นพนักงานสอบสวนด้วย เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ ป.ป.ป. ในการป้องกันและปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้ผลอย่างจริงจัง

เนื่องจากในด้านการดำเนินคดีอาญาของ ป.ป.ป. มิได้มีมาตรการใดแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป ทั้งที่การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศชาติ การดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ป.ป.ป. กลับต้องส่งให้พนักงานสอบสวนไปดำเนินคดีแทน ทำให้การดำเนินคดีอาญาเรื่องเดียวกันต้องทำการสอบสวนถึงสองครั้ง คือ ครั้งแรกสอบสวนโดย ป.ป.ป. ในลักษณะเป็นการสอบสวนเบื้องต้นเพื่อเริ่มคดีให้พนักงานสอบสวน และครั้งที่สอง โดยพนักงานสอบสวน ในลักษณะสอบสวนเพื่อรวบรวมหลักฐานที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดอาญาดังผู้กระทำผิดลงโทษ การสอบสวนถึงสองครั้งในเรื่องเดียวกันทำให้เสียเวลาไม่อาจนำตัวผู้กระทำผิดมารับผิดรับโทษได้โดยเร็ว และยังทำให้พยานหลักฐานสำคัญมีโอกาสถูกทำลายหรือสูญหายได้ การดำเนินคดีอาญาของ ป.ป.ป. ที่ผ่านมาจึงเอาผิดเอาโทษกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทุจริตและประพฤติมิชอบ

ได้ไม่มากนัก ทำให้ไม่มีผู้ใดเกรงกลัวต่อมาตรการทางอาญาที่ใช้บังคับการกระทำความผิดและประพฤติมิชอบในวงราชการ จึงทำให้มีการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอยู่ตลอดมา และนับวันยิ่งแผ่ขยายวงกว้างไปถึงผู้ที่กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงซึ่งมีอิทธิพลทางการเมืองการบริหารประเทศ

สาเหตุที่การดำเนินคดีอาญาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ ป.ป.ป. ไม่แตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไปนั้น เนื่องจากรูปแบบขององค์กร ป.ป.ป. ในขณะนี้ มีลักษณะเป็นองค์กรเสริม มิใช่เป็นองค์กรหลักในการดำเนินคดีอาญา อีกทั้งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ ป.ป.ป. มิได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวน ทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. ไม่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาเองได้ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการโดยอาศัยมาตรการทางอาญา

ดังนั้นแนวทางที่จะแก้ไขอุปสรรคดังกล่าวให้หมดไป จำเป็นต้องพัฒนาบทบาทอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. ให้มีส่วนดำเนินคดีอาญาได้เอง โดยมีแนวทางพัฒนาได้อยู่ทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศรวม ๔ แนวทาง คือ

ตามกฎหมายไทย มีรูปแบบ

พัฒนาอยู่ ๔ แนวทาง คือ

๑. ให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวน รูปแบบนี้จะทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีบทบาทและอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนทุกประการ

๒. ให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวนร่วม รูปแบบนี้จะทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีบทบาทและอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนเช่นกัน แต่มิได้เป็นพนักงานสอบสวนโดยเอกเทศ การดำเนินคดีอาญาต้องทำให้ลักษณะเข้าร่วมกันดำเนินการกับพนักงานสอบสวน

๓. ให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน รูปแบบนี้มิได้ทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวน แต่เป็นการรับรองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. ให้มีผลเสมือนเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีผลเช่นเดียวกับการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๔. ให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีอำนาจสอบสวนเบื้องต้น รูปแบบนี้มิได้ทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวน แต่ทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานได้เอง สามารถใช้สำนวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นหลักในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนได้

๕. ให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจดำเนินคดีอาญาเป็นพิเศษ รูปแบบนี้ เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มิได้มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวน แต่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินคดีอาญาได้เองตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้เป็นพิเศษนั้น

๖. ให้สำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นสำนวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน รูปแบบนี้จะทำให้สำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีฐานะเทียบเท่าสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน สามารถส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการได้โดยตรง ไม่ต้องมอบเรื่องให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนก่อนส่งให้พนักงานอัยการ โดยตัวเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มิได้มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวน

๗. ให้ใช้สำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นหลักในการสอบสวนของพนักงานสอบสวน รูปแบบนี้มีได้ทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวน แต่ให้ใช้สำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่พนักงานสอบสวนต้องยึดถือเป็นส่วนสำคัญในการสอบสวนและดำเนินคดีอาญา

ตามกฎหมายต่างประเทศ มีรูปแบบพัฒนาอยู่ ๒ แนวทาง คือ

๑. ตามกฎหมายฮ่องกง จะทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนแต่เป็นการทำหน้าที่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติ

๒. ตามกฎหมายสิงคโปร์ จะทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนแต่เป็นการทำหน้าที่ให้ฝ่ายบริหาร

จากแนวทางพัฒนาอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและดำเนินคดีอาญาดังกล่าวทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เห็นว่าแนวทางที่เหมาะสมกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มากที่สุด คือ การให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวนร่วม เนื่องจาก

๑. เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนด้วยย่อมมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดี และเสนอสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการได้โดยตรง โดยในการสอบสวนต้องทำในลักษณะร่วมกันสอบสวนกับพนักงานสอบสวน จะสอบสวนโดยเอกเทศไม่ได้

๒. เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานได้เอง สามารถควบคุมการสอบสวนพนักงานสอบสวนได้ ทำให้การสอบสวนของพนักงานสอบสวนได้มีการตรวจสอบกลั่นกรองในชั้นสอบสวน ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและทรัพย์สินมิให้ถูกระงับหรือเพิกถอนจาก

การสอบสวน

๓. ทำให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. มีความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการแสวงหาพยานหลักฐาน สามารถใช้เป็นพยานในศาลเพื่อฟ้องลงโทษผู้กระทำผิดได้ ทำให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้ผลอย่างจริงจังสมกับการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมสังคมให้เป็นปกติสุข

อนึ่ง ควรมีการปรับปรุงประสิทธิภาพบุคลากรด้านการสืบสวนสอบสวนของ ป.ป.ป. ให้มีความรู้ความสามารถในการสืบสวนสอบสวนให้มากขึ้น เพื่อรองรับภาระหน้าที่ในการเป็นพนักงานสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน โดยจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. ด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการให้หมดไป สมเจตนารมณ์ของการพัฒนามาบทบาทอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและดำเนินคดีอาญา ที่ให้เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. เป็นพนักงานสอบสวนร่วม

จากการที่องค์กร ป.ป.ป. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้ด้วย ทำให้องค์กร ป.ป.ป. มีส่วนใน

การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดอาญาที่ร้ายแรงของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่นการค้ายาบ้า หรือรับสินบนเพื่อปกป้องผู้ค้ายาบ้านั้นนับว่าเป็นภัยที่ร้ายแรงต่อสังคมปัจจุบัน ผู้กระทำการค้ายาบ้าไม่ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำเองหรือประชาชนทั่วไปกระทำก็ตาม ย่อมมีความผิดอาญาต้องรับโทษด้วยกันทั้งสิ้น ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้า นับวันจะมีความรุนแรงขึ้นทุกขณะตามที่ได้เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ วิทย์ โทททัศน์ อยู่ตลอดเวลาแม้รัฐจะได้พยายามแก้ไขกฎหมาย โดยมีมาตรการเพิ่มโทษให้ยาบ้าเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ เช่นเดียวกับ เฮโรอีน โดยมีโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิต

แต่สาระสำคัญและความสำคัญของปัญหา ไม่ได้อยู่ที่มาตรการในทางกฎหมาย โดยการเพิ่มโทษแต่เพียงอย่างเดียวแต่ความสำคัญอยู่ที่ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาบ้านั้นมีกฎหมายอยู่ด้วยกันหลายฉบับ ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับมีข้อหาและอัตราโทษที่เห็นว่ามันจะเพียงพอแล้ว แต่การมีกฎหมายหลายฉบับออกมาบังคับใช้พร้อมๆ กัน ในเรื่องเดียวกันนั้น เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติ แม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีว่าให้ดำเนินคดีตามกฎหมายทุกฉบับก็ตาม จึงได้มีผู้ทำการศึกษา *“มาตรการทางกฎหมาย*

ในการปราบปรามยาบ้า : ศึกษาเฉพาะ อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สมเจตน์ พลอยจั่น "มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามยาบ้า : ศึกษาเฉพาะ อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ" กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๐

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และอาจารย์ อรรณพ ลิขิตจิตตะ

เป็นการศึกษาถึงเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมการแพร่ระบาดของยาบ้าในปัจจุบัน ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถนำไปใช้เป็นมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดในข้อหาขายอย่างได้ผลเป็นรูปธรรม ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือ การไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดรายใหญ่ ซึ่งเป็นต้นเหตุที่สำคัญของปัญหามาลงโทษได้ ไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากการขาดพยานหลักฐานหรือเป็นเพราะผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยานี้ มีการทำงานในรูปขององค์กรอาชญากรรมแบบขบวนการ ที่มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ยากแก่การจับกุมผู้บงการรายใหญ่

ในมาตรการทางกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการสืบสวนหาข่าวทางลับ การดักฟังการพูด โทรสาร หรือการต่อรองกับผู้กระทำความผิด เพื่อให้ได้พยานหลักฐานสำคัญ หรือเพื่อให้ทราบถึง

ตัวการผู้สนับสนุนที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดนั้น ในปัจจุบันยังไม่เอื้ออำนวยในด้านการปราบปราม เพราะยังไม่มีกฎหมายที่จะให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อทำการสืบสวนหาข่าวในทางลับหรือการต่อรองกับผู้กระทำความผิดโดยตรง

การมีกฎหมายเกี่ยวกับยาบ้า เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหานี้ เพราะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาล้วนแต่ต้องกระทำการภายในขอบเขตของบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสิ้น ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการปราบปรามยาบ้าที่สำคัญหลักๆ ๓ หน่วยงานได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) กรมตำรวจและกรมการขนส่งทางบก

ผลการวิจัยจึงได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับยาบ้า โดยการ

เสนอให้มีกฎหมายพิเศษขึ้น เพื่อที่จะเอาผิดกับนายทุนที่กระทำผิดโดยตรง โดยรัฐต้องให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานต่างๆ เช่น การหาข่าวทางลับ การดักฟัง หรือการให้อำนาจในการต่อรองกับผู้ต้องหา เพื่อให้ทราบถึงตัวการใหญ่ แต่ทั้งนี้ จะต้องอยู่ในความควบคุมดูแลและสามารถตรวจสอบได้จากหัวหน้าหน่วยงานหรือศาล

งานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นแนวความคิดที่จะเสนอให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการแก้ไข

ปัญหาเกี่ยวกับยาบ้าอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีกฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสืบสวนสอบสวน ในการหาข่าวทางลับ การดักฟัง หรือการต่อรองกับผู้กระทำ ความผิดและประการสำคัญรัฐควรรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาบ้าที่มีอยู่ทุกฉบับรวบรวมไว้ด้วยกัน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในแนวทางเดียวกัน ตลอดจนการกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานในการปราบปรามยาบ้าโดยตรงอย่างชัดเจน

สุภาพร เลหาะโหติ "มาตรการยัดทรัพย์สิน : ศึกษาเฉพาะกรณีการยัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่ำรวยผิดปกติ" กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๐

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ชัยเกษม นิตสิริ และผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ.๒๔๗๕ เป็นต้นมา ได้เกิดมีการยัดทรัพย์สินเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่ำรวยผิดปกติ อันเนื่องมาจากมีอำนาจและตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนวยให้ตกเป็นของแผ่นดินได้สำเร็จเด็ดขาดมาแล้วสองครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๐๗ และครั้งที่สอง ปี พ.ศ.๒๕๑๗

การยัดทรัพย์ทั้งสองครั้งเป็นการให้อำนาจของนายกรัฐมนตรีตามธรรมนูญการปก

ครองราชอาณาจักร ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นไข้วคราวแทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.๒๕๑๘ และได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการยัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐที่ร่ำรวยผิดปกติให้ตกเป็นของแผ่นดินไว้ในกฎหมายนี้ด้วย โดยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิ

ชอบ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ.๒๔๗๕ เป็นต้นมา ได้เกิดมีการยึดทรัพย์สินเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่ำรวยผิดปกติ อันเนื่องมาจากมีอำนาจและตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนวยให้ตกเป็นของแผ่นดินได้สำเร็จเด็ดขาดมาแล้วสองครั้ง ครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๐๗ และครั้งที่สอง ปี พ.ศ.๒๕๑๗

การยึดทรัพย์สินทั้งสองครั้งเป็นการให้อำนาจของนายกรัฐมนตรีตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นในช่วงคราวแทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.๒๕๑๘ และได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่ำรวยผิดปกติให้ตกเป็นของแผ่นดินไว้ในกฎหมายนี้ด้วย โดยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นผู้มีหน้าที่สอบสวนและให้อำนาจเป็นผู้ชี้ขาด ที่จะให้ทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่ำรวยผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน

ตลอดระยะเวลาประมาณ ๒๑ ปีที่ใช้พระราชบัญญัติ ป.ป.ป. นี้มาปรากฏว่าสามารถยึดทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินได้สำเร็จเด็ดขาดเพียงรายเดียวและในจำนวนเรื่องที่ ป.ป.ป. ดำเนินการเสร็จสิ้นไป ๒,๐๔๐ เรื่อง ปรากฏว่า

มีเพียง ๑๐ เรื่องเท่านั้นที่คณะกรรมการป.ป.ป. สามารถจะชี้ขาดได้ว่าร่ำรวยผิดปกติ ซึ่งในจำนวนนี้ศาลฎีกาได้ตัดสินว่าร่ำรวยผิดปกติหนึ่งเรื่อง และไม่ร่ำรวยผิดปกติสองเรื่อง ที่เหลืออีกเจ็ดเรื่องยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต่าง ๆ ส่วนอีก ๒,๐๓๐ เรื่องต้องยุติการสอบสวน เพราะไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ว่าร่ำรวยผิดปกติ

สาเหตุสำคัญที่เป็นผลให้ต้องยุติเรื่องไปเป็นจำนวนมาก ในขณะที่คณะกรรมการป.ป.ป.สามารถวินิจฉัยได้ว่าร่ำรวยผิดปกติเพียง ๑๐ เรื่องเช่นนี้ เป็นเพราะค่ากล่าวหา ร้องเรียนที่ส่งมายังป.ป.ป.ไม่ชัดเจน ทำให้การค้นหาทรัพย์สินทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นหาเงินสดที่ฝากอยู่ตามสถาบันการเงินต่าง ๆ มีอุปสรรคมาก เพราะบางครั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากสถาบันการเงินเท่าที่ควร อำนาจที่จะเข้าไปตรวจค้น ยึดอายัดและประสะบการณในการตรวจสอบด้านการเงินการบัญชีของเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของ ป.ป.ป. ก็ยังไม่เพียงพอ

ปัญหาการค้นหาเงินสดที่ฝากอยู่ตามสถาบันการเงินต่าง ๆ ดังกล่าวสามารถจะแก้ไขได้โดยอาศัยกลไกทางกฎหมายที่จะกำหนดให้สถาบันการเงินทั้งหลายต้องรายงานการเคลื่อนไหวเข้าออกของเงินฝากที่มีมากกว่าปกติที่เคยฝากอยู่เป็นประจำไปยังหน่วยงานกลาง หน่วยใดหน่วยหนึ่ง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับเงินฝากที่มากผิดปกติไม่รวมอยู่ ณ ที่แห่งเดียว ทำให้การตรวจ

สอบค้นหาของ ป.ป.ป. ทำได้สะดวกและรวดเร็ว และยังจะเป็นประโยชน์ต่องานปราบปรามยาเสพติดและงานจัดเก็บภาษีอากรด้วย แม้จะมีผลกระทบต่อการระบบการเงินการธนาคารอยู่บ้าง

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการปราบปรามการรั่วรัยผิดปกติกไม่ได้ผลเท่าที่ควรคือ ยังมีช่องโหว่เกี่ยวกับการวินิจฉัยว่าเงินสด และทรัพย์สินที่ตรวจสอบค้นหามาได้มากมายนั้นได้มาโดยชอบหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเงินที่ได้รับมาแม้จะเป็นเงินสินบนหรือเงินที่ไม่สุจริต แต่เมื่อมีการอ้างว่าได้มาโดยเสนาหาหรือเป็นของขวัญ ของรางวัล ก็ไม่สามารถจะวินิจฉัยได้ว่าได้มาโดยไม่ชอบเพราะไม่มีหลักการและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับห้ามไม่ให้รับเงินที่ใหโดยเสนาหา หรือโดยเป็นของขวัญ ของรางวัล เกินความเหมาะสมสมควรตามโอกาสอันเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี การแก้ไขปัญหาการวินิจฉัยการได้มา

ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวสามารถจะกระทำได้โดยการออกเป็นกฎหมายที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถรับเงินที่มีผู้ให้เฉพาะในโอกาสอันเป็นประเพณี เป็นจำนวนที่พอเหมาะพอควร เช่น ไม่เกินครั้งละ ๑๐,๐๐๐ บาท ถ้าหากจะรับเกินกำหนดต้องรายงานเหตุผลต่อผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้หลักเกณฑ์อันเป็นรายละเอียดซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองดังกล่าวนี้ ไม่ควรปรากฏในตัวพระราชบัญญัติ แต่ควรกำหนดในพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวง ซึ่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ง่าย

ถ้าสามารถแก้ปัญหานี้เป็นมูลเหตุสำคัญทั้งสองประการคือปัญหาการค้นหาเงินฝากและปัญหาการวินิจฉัยว่าเงินและทรัพย์สินที่ถูกกล่าวหาได้รับมาเป็นการได้มาโดยชอบหรือไม่แล้ว น่าเชื่อว่าการปราบปรามการรั่วรัยผิดปกติกในวงราชการจะได้ผลดียิ่งขึ้น

สุรศักดิ์ วิเศษฐสมบัติ "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสั่งให้ออกจากราชการเพราะมีมลทินหรือมีวัชหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนตามกฎหมายข้าราชการพลเรือน" กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๓๙

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.พิรพันธุ์ พาลุสุข และอาจารย์อตุล จันทศักดิ์

ศึกษาถึงกฎหมายในเรื่องของการมีคำสั่งให้ออกจากราชการ เนื่องจากสาเหตุของการกระทำความผิดในเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยการ

ศึกษาจากกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงจากองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)

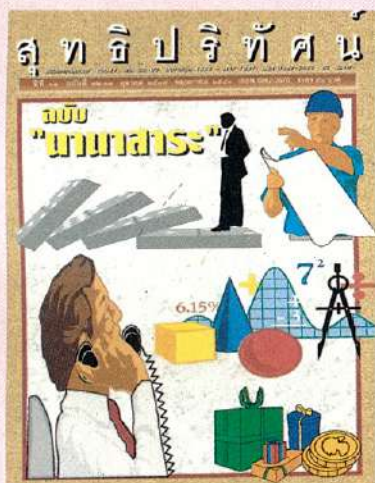
และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) รวม ๓ องค์กร จากการศึกษาพบ ปัญหาในเรื่องของการใช้ดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชา ในการพิจารณาตัดสินการผลสอบ สอนการกระทำผิดของข้าราชการที่พบว่ามีความผิดที่สามารถสรุปได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริง แต่กลับใช้ดุลยพินิจว่าเป็นเพียงมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้คำสั่งออกจากราชการ เอื้อแก่ผู้ถูกลงโทษให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ และด้วยเหตุที่ข้อกำหนดวินัยในเรื่องมีมลทินหรือมัวหมองนี้ ได้บัญญัติให้เป็นดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาสั่งการ จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถกำหนดขอบเขตหรือบรรทัดฐานที่ชัดเจนในเรื่องของคำว่า "การใช้ดุลยพินิจ" ซึ่งเป็นคำที่กว้างและครอบคลุมมาก เกิดช่องว่างหนึ่งที่ทำให้เป็นเครื่องมือสำหรับผู้บังคับบัญชาที่จะนำไปใช้กลั่นแกล้งหรือเอื้อประโยชน์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

ได้

จากการศึกษามีข้อเสนอแนะว่าการสั่งให้ออกจากราชการ ด้วยเหตุเพราะมีมลทินหรือมัวหมอง ไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ เนื่องจากเป็นข้อกำหนดที่ต้องอาศัยดุลยพินิจ ซึ่งผู้บังคับบัญชาแต่ละคน ย่อมมีดุลยพินิจที่แตกต่างกันไป ตามลักษณะนิสัย พื้นความรู้ และการศึกษาอบรม อันเป็นเหตุสำคัญที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการและทำให้ข้าราชการขาดความมั่นคงในอาชีพ ซึ่งเป็นหลักสำคัญข้อหนึ่งในการบริหารงานบุคคลตามระบบคุณธรรม (Merit System) ดังนั้น จึงเห็นควรยกเลิกหลักเกณฑ์การสั่งให้ออกจากราชการ เพราะมีมลทินหรือมัวหมอง ในกรณีที่ถูกลบสอน ตามมาตรา ๑๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อเป็นการขจัดข้อขัดข้องดังกล่าวให้หมดไป □□

สุ ท ธิ ป ริ ท ั ศ น์

วารสารวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บอกรับเป็นสมาชิกที่

กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ถ.ประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑ ปี ๓ ฉบับ ๑๒๐ บาท

ส่งนิตยภัต ในนาม "มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต"

ส่งจ่าย ปณ.หลักสี่

โปรดติดตาม

สุ ท ธิ ป ริ ท ั ศ น์
ในกระบวนทัศน์ใหม่

ฉบับหน้า